

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2023/24: MJU17

Cirkulär och giftfri ekonomi och Riksrevisionens rapport om hantering av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad

---

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen har redovisat i rapporten Uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad – statens insatser för en effektiv hantering samt de åtgärder som regeringen har vidtagit med anledning av de brister som Riksrevisionen har lyft fram i rapporten. Det har inte väckts några följdmotioner med anledning av regeringens skrivelse.

Vidare föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om cirkulär och giftfri ekonomi från allmänna motionstiden 2023/24, bl.a. med hänvisning till pågående arbete. Yrkandena handlar bl.a. om hållbar design, produktion och konsumtion, återanvändning och återvinning, avfall, cirkulära livsmedelsfrågor, plastfrågor och kemikaliefrågor.

I betänkandet finns 46 reservationer (S, SD, V, C, MP) och ett särskilt yttrande (V).

Behandlade förslag

Skrivelse 2023/24:49 Riksrevisionens rapport om hantering av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad.

Cirka 180 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning.....	10
Utskottets överväganden.....	11
Regeringens skrivelse.....	11
Allmänt om den cirkulära omställningen	17
Återanvändning och återvinning	23
Avfall.....	42
Cirkulära livsmedelsfrågor	59
Plastfrågor	62
Kemikaliefrågor.....	72
Motioner som bereds förenklat.....	101
Reservationer	102
1. Övergripande åtgärder för en cirkulär och giftfri ekonomi, punkt 2 (V)	102
2. Övergripande åtgärder för en cirkulär och giftfri ekonomi, punkt 2 (MP)	103
3. Hållbar design, produktion och konsumtion, punkt 3 (V)	103
4. Hållbar design, produktion och konsumtion, punkt 3 (C).....	105
5. Hållbar design, produktion och konsumtion, punkt 3 (MP).....	106
6. Återanvändning och återvinning i offentlig verksamhet, punkt 4 (C) ..	106
7. Företagens förutsättningar för att bidra till återanvändning och återvinning, punkt 5 (MP)	107
8. Återanvändning och återvinning av textilier, punkt 6 (S).....	107
9. Återanvändning och återvinning av textilier, punkt 6 (C)	108
10. Återvinning av elektronik, punkt 7 (S)	109
11. Återvinning av metaller och mineral, punkt 8 (V).....	109
12. Återvinning av metaller och mineral, punkt 8 (MP).....	110
13. Återvinning av fosfor och kväve, punkt 9 (SD, MP).....	111
14. Energiåtervinning, punkt 11 (S)	112
15. Skrotningspremie, punkt 12 (C)	112
16. Åtgärder för att förebygga och minska mängden avfall, punkt 13 (S).....	113
17. Åtgärder för att förebygga och minska mängden avfall, punkt 13 (MP)	113
18. Avfall som resurs, punkt 14 (S, C, MP).....	114
19. Kommunalt avfall och verksamhetsavfall, punkt 15 (S).....	114
20. Kommunalt avfall och verksamhetsavfall, punkt 15 (C)	115
21. Handel med avfall, punkt 16 (SD).....	116
22. Avfall som innehåller PFAS, punkt 17 (V)	116
23. Brottslighet inom avfallsområdet, punkt 18 (MP)	117
24. Digitala innovationer för minskat matsvinn, punkt 20 (C)	117
25. Slamanvändning m.m., punkt 21 (SD)	118
26. Slamanvändning m.m., punkt 21 (V).....	118
27. Slamanvändning m.m., punkt 21 (MP).....	119
28. Internationellt arbete, punkt 22 (V)	119
29. Innehållet i plaster och plastförpackningar, punkt 23 (V).....	120
30. Innehållet i plaster och plastförpackningar, punkt 23 (MP).....	121

31. Vissa övriga frågor om plast, punkt 24 (C).....	122
32. Vissa övriga frågor om plast, punkt 24 (MP)	123
33. Nationell särreglering på kemikalieområdet, punkt 25 (V)	124
34. Översyn av EU:s kemikalielagstiftning, punkt 26 (S, V, MP).....	124
35. Åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen, punkt 27 (SD)	126
36. Åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen, punkt 27 (V)	126
37. Åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen, punkt 27 (MP)	129
38. PFAS och hormonstörande ämnen, punkt 28 (S).....	129
39. PFAS och hormonstörande ämnen, punkt 28 (V)	130
40. PFAS och hormonstörande ämnen, punkt 28 (MP)	131
41. Information, märkning, kontroll och e-handel, punkt 29 (SD)	132
42. Information, märkning, kontroll och e-handel, punkt 29 (V)	133
43. Information, märkning, kontroll och e-handel, punkt 29 (MP).....	134
44. Inrättande av ett europeiskt substitutionscenter, punkt 30 (MP).....	135
45. Uppdrag till Kemikalieinspektionen, punkt 31 (V)	135
46. Uppdrag till Kemikalieinspektionen, punkt 31 (MP).....	136
Särskilt yttrande	138
Skrotningspremie, punkt 12 (V)	138
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	139
Skrivelsen	139
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	139
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet.....	157

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Skrivelsen

1. Regeringens skrivelse

Riksdagen lägger skrivelse 2023/24:49 till handlingarna.

Allmänt om den cirkulära omställningen

2. Övergripande åtgärder för en cirkulär och giftfri ekonomi

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 2 och

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 9, 10 och 13.

Reservation 1 (V)

Reservation 2 (MP)

3. Hållbar design, produktion och konsumtion

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 3–5,

2023/24:1521 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 16 och

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 22.

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (MP)

Återanvändning och återvinning

4. Återanvändning och återvinning i offentlig verksamhet

Riksdagen avslår motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 11.

Reservation 6 (C)

5. Företagens förutsättningar för att bidra till återanvändning och återvinning

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:770 av Larry Söder (KD),

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 11 och

2023/24:2260 av Sten Bergheden (M).

Reservation 7 (MP)

6. Återanvändning och återvinning av textilier

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 13 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 43 och 44.

Reservation 8 (S)

Reservation 9 (C)

7. Återvinning av elektronik

Riksdagen avslår motion

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 45.

Reservation 10 (S)

8. Återvinning av metaller och mineral

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 10–12 och

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 19 och 80.

Reservation 11 (V)

Reservation 12 (MP)

9. Återvinning av fosfor och kväve

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:379 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkandena 3 och 7 samt

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 6.

Reservation 13 (SD, MP)

10. Återvinning av solcellspaneler

Riksdagen avslår motion

2023/24:107 av Margareta Cederfelt (M).

11. Energiåtervinning

Riksdagen avslår motion

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 49.

Reservation 14 (S)

12. Skrotningspremie

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2342 av Linda W Snecker m.fl. (V) yrkande 3 och

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 42.

Reservation 15 (C)

Avfall

13. Åtgärder för att förebygga och minska mängden avfall

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 14 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 42.

Reservation 16 (S)

Reservation 17 (MP)

14. Avfall som resurs

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 12,

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 16 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 41.

Reservation 18 (S, C, MP)

15. Kommunalt avfall och verksamhetsavfall

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 12 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 46.

Reservation 19 (S)

Reservation 20 (C)

16. Handel med avfall

Riksdagen avslår motion

2023/24:373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11.

Reservation 21 (SD)

17. Avfall som innehåller PFAS

Riksdagen avslår motion

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 16.

Reservation 22 (V)

18. Brottlighet inom avfallsområdet

Riksdagen avslår motion

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 110.

Reservation 23 (MP)

19. Mottagning av avfall i fritidsbåtshamnar

Riksdagen avslår motion

2023/24:626 av Ann-Sofie Lifvenhage (M).

*Cirkulära livsmedelsfrågor***20. Digitala innovationer för minskat matsvinn**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 14 i denna del.

Reservation 24 (C)

21. Slamanvändning m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 11,

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 16 och

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 25 (SD)

Reservation 26 (V)

Reservation 27 (MP)

Plastfrågor

22. Internationellt arbete

Riksdagen avslår motion

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 8 och 9.

Reservation 28 (V)

23. Innehållet i plaster och plastförpackningar

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7,

2023/24:1205 av Serkan Köse (S) yrkande 2 och

2023/24:1520 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 3–6 och 8.

Reservation 29 (V)

Reservation 30 (MP)

24. Vissa övriga frågor om plast

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1520 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 7 samt

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 15.

Reservation 31 (C)

Reservation 32 (MP)

Kemikaliefrågor

25. Nationell särreglering på kemikalieområdet

Riksdagen avslår motion

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 33 (V)

26. Översyn av EU:s kemikalielagstiftning

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 2,

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 2 och 4 samt

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 35.

Reservation 34 (S, V, MP)

27. Åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6,

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1,

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 8, 17–22 och 25–27 samt

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 34.

Reservation 35 (SD)

Reservation 36 (V)

Reservation 37 (MP)

28. PFAS och hormonstörande ämnen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 5,

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 9, 10 och 12,

2023/24:1996 av Magnus Manhammar (S) yrkande 1 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 34.

Reservation 38 (S)

Reservation 39 (V)

Reservation 40 (MP)

29. Information, märkning, kontroll och e-handel

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4,

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3,

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 1, 6 och 11 samt

2023/24:1067 av Helén Pettersson och Åsa Karlsson (båda S).

Reservation 41 (SD)

Reservation 42 (V)

Reservation 43 (MP)

30. Inrättande av ett europeiskt substitutionscenter

Riksdagen avslår motion

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 44 (MP)

31. Uppdrag till Kemikalieinspektionen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 7 och

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 5 och 30.

Reservation 45 (V)

Reservation 46 (MP)

Förenklad beredning

32. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 23 maj 2024

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP), Kjell-Arne Ottosson (KD), Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Säterberg (S), John Widegren (M), Joakim Järrebring (S), Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S), Helena Storckenfeldt (M), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S), Marléne Lund Kopparklint (M), Beatrice Timgren (SD), Elin Nilsson (L), Rashid Farivar (SD), Andrea Andersson Tay (V) och Rickard Nordin (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2023/24:49 Riksrevisionens rapport om hantering av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som framgår av Riksrevisionens rapport Uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad – statens insatser för en effektiv hantering (RiR 2023:11). Det har inte väckts några följdmotioner med anledning av regeringens skrivelse. Vid utskottets sammanträde den 13 juni 2023 presenterade riksrevisor Helena Lindberg med medarbetare från Riksrevisionen innehållet och slutsatserna i rapporten.

I betänkandet behandlar utskottet även 178 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24. Motionsyrkandena handlar bl.a. om återanvändning och återvinning, avfall, cirkulära livsmedelsfrågor, plastfrågor och kemikaliefrågor. Av dessa behandlas 88 yrkanden i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Motionsyrkandena som behandlas i förenklad ordning redovisas i bilaga 2.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens skrivelse. Därefter behandlar utskottet motionsyrkanden från allmänna motionstiden om cirkulär och giftfri ekonomi.

Regeringens skrivelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Riksrevisionens rapport

Riksrevisionen har granskat den övergripande frågan om staten ser till att uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad hanteras effektivt. Delfrågorna i granskningen har varit följande:

1. Har regeringen, Naturvårdsverket och Energimyndigheten utformat styrmedel som är effektiva för att hantera uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad?
2. Tar Naturvårdsverket och Energimyndigheten fram tillräckliga underlag för utformningen av styrmedel som är effektiva för att hantera uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad?

Riksrevisionens iakttagelser

Utformningen av styrmedel för effektiv hantering av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad

Regeringens uppdrag till myndigheterna

Riksrevisionen konstaterar att regeringen har gett olika uppdrag till Naturvårdsverket och Energimyndigheten som främst gällt avfallsfrågor generellt, återvinning av plast samt utbyggnad av solenergi respektive vindkraft. Inget av uppdragen har hittills resulterat i att regeringen infört nya eller ändrat befintliga styrmedel för hanteringen av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad. Riksrevisionen konstaterar dock att regeringen i december 2022 gav Energimyndigheten i uppdrag att utreda hur solcellspaneler och vindturbinblad i högre utsträckning kan omhändertas på ett giftfritt och cirkulärt sätt i enlighet med avfallshierarkin.

Forskning

Riksrevisionen konstaterar att en mindre del av de statliga forskningsbidrag som beviljats till forskning med anknytning till solenergi och vindenergi avser hantering av uttjänta solcellspaneler respektive vindturbinblad. Forskningen som de statliga finansörerna finansierat har hittills inte lett till att några metoder eller tekniker har testats i pilot- eller demonstrationsanläggningar i Sverige. Riksrevisionen konstaterar dock att regeringen i Energimyndighetens regleringsbrev för 2023 angett att upp till 7 miljoner kronor ska användas till forskning som bidrar till att minska miljöpåverkan från solcellssystem under hela livscykeln, inkluderat t.ex. design, tillverkning, drift och återvinning eller återanvändning.

Produktkrav

Riksrevisionen konstaterar att det pågår förhandlingar om EU-krav på ekodesign för solcellspaneler. Riksrevisionen bedömer dock att dessa krav kommer att få effekt först på längre sikt. När det gäller vindturbinblad noterar Riksrevisionen att det för närvarande inte pågår något arbete inom EU för att utveckla ekodesignkrav för dessa. Det pågår förhandlingar om en ny EU-förordning om ekodesign för hållbara produkter. Vindturbinblad är dock inte en produktgrupp som det är prioriterat att ta fram särskilda ekodesignkrav för.

Producentansvaret och tillsynen av det

Riksrevisionen anser att det är oklart vilka solcellspaneler som omfattas av producentansvar för elutrustning. Så kallade storskaliga fasta installationer och elutrustning som ingår i dessa är undantagna från producentansvaret enligt förordningen (2022:1276) om producentansvar för elutrustning. Begreppet storskalig fast installation är definierat, men det är trots det oklart vad som ingår. Enligt Riksrevisionen har Naturvårdsverket inga närmare kriterier för att avgöra om en solcellspanel omfattas av producentansvaret. Riksrevisionen bedömer att det finns ett generellt utvecklingsbehov för Naturvårdsverkets tillsyn över producentansvar. Det generella utvecklingsbehovet gäller även i fråga om elutrustning. Sammantaget bedömer Riksrevisionen att det på grund av otydlig lagstiftning och bristande tillsyn finns en risk för att producenterna inte uppfyller producentansvaret och att uttjänta solcellspaneler därmed inte kommer att samlas in för att återanvändas eller materialåtervinnas.

Samråd och tillståndsprövningar

Baserat på uppgifter från länsstyrelserna konstaterar Riksrevisionen att det i dag inte ställs krav i miljötillstånden på hur uttjänta vindturbinblad ska hanteras. Samtliga länsstyrelser i de 20 län där det finns tillståndspliktiga vindkraftverk har dock uppgett att det finns villkor i tillstånden om att verksamhetsutövaren inför avvecklingen av vindkraftverk ska lämna in en avvecklingsplan till tillsynsmyndigheten. Fyra länsstyrelser anger att det i tillståndsansökningar eller i underlag för beräkning av ekonomisk säkerhet förekommer beskrivningar av hur uttjänta vindturbinblad ska hanteras.

Deponi- och förbränningsförbud samt vägledning om vindturbinblad

Riksrevisionen anser att det inte är tydligt om förbuden mot förbränning av utsorterat bygg- och rivningsavfall och mot deponering av organiskt avfall är tillämpliga på uttjänta vindturbinblad. Riksrevisionen anser att Naturvårdsverkets och Energimyndighetens vägledning om nedmontering av vindkraftverk är otydlig i fråga om hur uttjänta vindturbinblad ska hanteras.

Underlag för att utveckla styrmedel för effektiv hantering av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad

Riksrevisionen konstaterar att varken Naturvårdsverket eller Energimyndigheten i sina budgetunderlag och årsredovisningar för 2017–2021 har lyft fram problem eller behov av utveckling av styrmedel i fråga om uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad. Riksrevisionen noterar att Naturvårdsverket och Energimyndigheten i viss utsträckning har uppmärksammat regeringen på behov av att utveckla av styrmedel i redovisningar av regeringsuppdrag och andra rapporter. Vidare anser Riksrevisionen att Naturvårdsverkets och Energimyndighetens underlag om solcellspaneler behöver utvecklas för att kunna användas som grund för att bedöma behovet av förändrade styrmedel. När det gäller vindturbinblad anser Riksrevisionen att Naturvårdsverket och Energimyndigheten kan använda befintliga underlag om vindturbinblad mer än i dag.

Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer till regeringen

Riksrevisionens övergripande slutsats är att regeringen, Naturvårdsverket och Energimyndigheten inte har sett till att uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad kan hanteras effektivt. Riksrevisionen pekar på att det är viktigt att dessa långlivade produkter kan hanteras i enlighet med prioriteringarna i avfallshierarkin så att återanvändning och materialåtervinning främjas i första hand. Enligt Riksrevisionen behöver det därför i olika faser i produkternas livscykel finnas en kombination av styrmedel som främjar en sådan hantering när de blir uttjänta. Befintliga statliga styrmedel är inte tillräckliga för att främja detta. Eftersom mängderna av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad ökar under kommande år är det angeläget att behovet av styrmedel ses över. Riksrevisionen konstaterar att Naturvårdsverket och Energimyndigheten har tagit fram en del underlag för utformning av styrmedel men inte föreslagit förändrade eller nya sådana.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att se över vilka författningsändringar som kan göras för att det ska bli tydligt vilka slags solcellspaneler som omfattas av producentansvaret för elutrustning.

Regeringens skrivelse

Regeringens bedömning av Riksrevisionens iakttagelser

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och instämmer i att det är viktigt att solcellspaneler och vindturbinblad hanteras i enlighet med prioriteringarna i avfallshierarkin, så att förberedelse för återanvändning och materialåtervinning främjas i första hand.

Regeringen instämmer i att de uppdrag till Naturvårdsverket och Energimyndigheten som har redovisats främst gällt avfallsfrågor generellt, återvinning av plast samt utbyggnad av solenergi respektive vindkraft. Som Riksrevisionen noterat gav emellertid regeringen i december 2022 Energimyndigheten i uppdrag att utreda hur solcellspaneler och vindturbinblad till vindkraftverk i högre utsträckning ska kunna omhändertas på ett giftfritt och cirkulärt sätt i enlighet med avfallshierarkin. Vidare gav regeringen i december 2022 Naturvårdsverket i uppdrag att se över statistikförsörjning och rapporteringskrav i syfte att öka insamling, återanvändning och återvinning av elutrustning. Frågan berörs också av regeringens uppdrag till Kemikalieinspektionen i december 2022 om att utreda vilka ämnen som hindrar eller är problematiska för att plast, skummad plast och plastliknande material ska kunna återvinnas. I en delredovisning den 1 november 2023 konstaterar Kemikalieinspektionen att vindturbinblad innehåller ämnen som kan försvåra återvinning.

Regeringen konstaterar, liksom Riksrevisionen, att endast ett fåtal av de projekt som fått statliga forskningsmedel har avsett hanteringen av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad. För att säkerställa sådan forskning förde regeringen in ett villkor i Energimyndighetens regleringsbrev för 2023 om att upp till 7 miljoner kronor av anslaget för energiforskning ska användas till forskning som bidrar till att minska miljöpåverkan från solcellssystem under hela livscykeln (inkluderat återvinning och återanvändning).

Regeringen ser positivt på möjligheterna att genom ekodesignkrav förbättra förutsättningarna för att hantera uttjänta solcellspaneler i enlighet med avfallshierarkin. Samtidigt delar regeringen Riksrevisionens bild att det kommer att dröja innan sådana ekodesignkrav får effekt.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att otydliga definitioner i producentansvarslagstiftningen riskerar att leda till att producenterna inte uppfyller producentansvaret. De svenska bestämmelserna om producentansvar för elutrustning är emellertid ett införlivande av EU-lagstiftning. Regeringen gör därför bedömningen att eventuella förtydliganden bör göras i den bakomliggande EU-lagstiftningen, i detta fall Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/19/EU av den 4 juli 2012 om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE-direktivet). För tillfället pågår förhandlingar om en begränsad revidering av WEEE-direktivet som inte omfattar definitionerna. Europeiska kommissionen förväntas presentera ett förslag till nytt direktiv eller förordning om elektrisk och elektronisk utrustning under 2025 eller 2026. Det arbetet bör inkludera en

översyn av definitionerna. Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att brister i tillsynen medför en risk för att producenterna inte uppfyller producentansvaret och att uttjänta solcellspaneler därmed inte kommer att samlas in för att återanvändas eller materialåtervinnas. Regeringen konstaterar samtidigt att tillsynsansvaret är bredare än att bara säkerställa att producenterna bekostar omhändertagande av avfallet. Ansvaret omfattar även tillsyn av hur insamlingssystemet fungerar och hur effektivt och på vilket sätt elavfallet materialåtervinnas. Med tillsyn avses inte bara att kontrollera att miljöbalken, föreskrifter och beslut följs utan också att underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter. Det senare kan exempelvis innebära att informera om myndighetens tolkning av bestämmelserna. Tillsynsmyndighetens skyldigheter och befogenheter följer av 26 kap. miljöbalken och miljö-tillsynsförordningen (2011:13). Bland annat ska tillsynsmyndigheten göra en utredning av tillsynsbehovet som löpande uppdateras och upprätta en tillsynsplan för sina ansvarsområden.

I fråga om samråd och tillståndsprövningar bedömer regeringen att uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad lämpligen hanteras genom den avfalls-lagstiftning som gäller när avfallet uppstår, eftersom livslängden för de aktuella anläggningarna är förhållandevis lång. På motsvarande sätt regleras utformningen när det gäller återvinningsbarhet och liknande lämpligen genom produktlagstiftningen.

I fråga om förbränningsförbudet konstaterar regeringen att oklarheten inte ligger i förbudet utan i om vindturbinblad omfattas av undantaget från utsortering i Naturvårdsverkets föreskrifter. Regeringen konstaterar vidare att undantaget är formulerat i syfte att vara generellt för olika typer av avfallsslag och att det skulle vara svårt att konkretisera det för alla olika typer av avfallsslag. Eventuella oklarheter kan, enligt regeringens mening, hanteras genom Naturvårdsverkets vägledning.

Enligt förordningen (2001:512) om deponering av avfall får inte utsorterat brännbart avfall och organiskt avfall deponeras. Länsstyrelsen får i det enskilda fallet ge dispens från förbudet. Att det finns indikationer på att vindturbinblad har deponerats betyder inte att lagstiftningen nödvändigtvis är oklar. Det kan i stället bero på att dispenser har beviljats eller på brister i tillsynen. Regeringen instämmer därför inte i att det skulle vara otidligt vilket avfall som får deponeras.

Regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer

Regeringen delar Riksrevisionens uppfattning att det är viktigt att uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad kan hanteras i enlighet med avfallshierarkin så att återanvändning och materialåtervinning främjas i första hand. Av denna anledning har regeringen gett Energimyndigheten uppdraget att utreda hur solcellspaneler och vindturbinblad till vindkraftverk i högre utsträckning ska kunna omhändertas på ett giftfritt och cirkulärt sätt i enlighet

med avfallshierarkin. Redovisningen kan inkludera förslag på åtgärder och författningsförslag. Energimyndigheten ska samverka med Naturvårdsverket och berörda aktörer. Uppdraget gavs i december 2022 och ska redovisas senast den 31 mars 2024. Av samma anledning angav regeringen i Energimyndighetens regleringsbrev för 2023 att upp till 7 miljoner kronor av energiforskningsanslaget ska användas till forskning som bidrar till att minska miljöpåverkan från solcellssystem under hela livscykeln, inkluderat t.ex. återvinning eller återanvändning. Det är i enlighet med den sakpolitiska överenskommelsen mellan Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna och Sverigedemokraterna, det s.k. Tidöavtalet, som anger att det ska avsättas medel inom ramen för energiforskningen för att utveckla metoder att återvinna uttjänta solceller.

Regeringens utgångspunkt är att ansvar och skyldigheter ska vara tydligt reglerade i lagstiftningen. Kommissionen förväntas presentera ett förslag till nytt direktiv eller förordning om elektriska och elektroniska produkter under 2025 eller 2026 och regeringen avser att verka för att det då tydligt anges vilka produkter och producenter som omfattas av producentansvaret.

Naturvårdsverket har ansvar för tillsynen över producentansvaret för elutrustning. Regeringen är positiv till att Naturvårdsverket har kartlagt sin tillsyn över producentansvaren. I övrigt utgår regeringen från att Naturvårdsverket fullgör sina skyldigheter i egenskap av tillsynsmyndighet och konstaterar att Riksrevisionens rapport kan utgöra en del av underlaget till tillsynsplanen för 2024.

En utvecklad energistatistik och en uppföljning av hur nedmonterade vindturbinblad hanteras i Sverige i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer skulle ge ett värdefullt underlag till det fortsatta arbetet med att förbättra hanteringen av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad. Ett steg i den riktningen är Naturvårdsverkets förslag om förbättrad rapportering i fråga om solcellspaneler.

Med anledning av Energimyndighetens pågående uppdrag avser regeringen att invänta myndighetens redovisning innan regeringen överväger ytterligare åtgärder för att förbättra hanteringen av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad.

I och med denna skrivelse anser regeringen att granskningsrapporten är slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar Riksrevisionens rapport om hantering av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad och att myndigheten identifierar de utmaningar som är kopplade till en cirkulär och giftfri hantering av dessa produkter. Utskottet kan konstatera att regeringen i huvudsak instämmer i Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer och att den redovisar genomförda eller pågående åtgärder som delvis kan anses svara upp mot det som Riksrevisionen efterfrågar. Utskottet vill samtidigt betona betydelsen av

ett intensifierat arbete för att uppnå en hållbar hantering av dessa produkter. Detta behövs eftersom behovet av solcellspaneler och vindturbinblad kommer att öka framöver som en del i den gröna omställningen. Därmed föreslår utskottet att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Allmänt om den cirkulära omställningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om övergripande åtgärder för en cirkulär och giftfri ekonomi samt om hållbar design, produktion och konsumtion.

Jämför reservation 1 (V), 2 (MP), 3 (V), 4 (C) och 5 (MP).

Motionerna

Övergripande åtgärder för en cirkulär och giftfri ekonomi

I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 9 understryks vikten av att verka för en övergång från en linjär ekonomi till en cirkulär och resurseffektiv ekonomi. I yrkande 10 framhåller motionärerna att arbetet enligt regeringens strategi och handlingsplan för cirkulär ekonomi måste fortsätta och växlas upp. I yrkande 13 lämnas förslag om dels att en delningsekonomi och klimatsmarta tjänster måste främjas, dels att arbetet för utfasning och omställning av resursintensiva produkter måste intensifieras.

I kommittémotion 2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 2 föreslås att Sverige antar mål om minst 75 procents minskning av materialfotavtrycket i Sverige till 2050.

Hållbar design, produktion och konsumtion

I kommittémotion 2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3 föreslår motionärerna att regeringen återkommer med förslag på lagstiftning som förbjuder planerat åldrande i produkter. I yrkande 4 lämnas förslag om att regeringen ska återkomma med förslag på reglerande krav på relevanta produkters reparationsmöjligheter, hållbarhet och återanvändning. Vidare föreslås i yrkande 5 att regeringen återkommer med förslag på lagstiftning som förbjuder handeln att slänga nya varor.

I kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 22 lämnas förslag om att främja vattensparande åtgärder. Motionärerna anför bl.a. att de genom nationella riktlinjer och EU:s ekodesigndirektiv vill se krav på att t.ex. toaletter, duschar och blandare ska vara vattensnåla.

Ett liknande förslag om att verka för att vattenförbrukning under produkters livscykel ska inkluderas i EU:s ekodesigndirektiv finns i kommittémotion 2023/24:1521 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 16.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Övergripande åtgärder för en cirkulär och giftfri ekonomi

Den 10 mars 2020 lade kommissionen fram meddelandet En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin – För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa (COM(2020) 98 final), fortsättningsvis kallat EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi. Planen bygger på den första handlingsplanen för cirkulär ekonomi från 2015 men har mer fokus på livscykelperspektiv, produktpolicy, samarbete mellan aktörer och att EU ska vara drivande i internationella processer. I den uppdaterade handlingsplanen presenterar kommissionen en rad initiativ som syftar till att skapa en samstämmig ram för produktpolitiken där hållbara produkter, tjänster och affärsmodeller är normen och konsumtionsmönstren omvandlas så att det inte genereras något avfall.

Den 9 juni 2020 beslutade regeringen om en nationell strategi för cirkulär ekonomi som pekar ut riktningen och ambitionen för omställningen. Strategins vision är ett samhälle där resurser används effektivt i giftfria cirkulära flöden och ersätter jungfruliga material. Till strategin kommer det att fattas beslut om handlingsplaner med konkreta åtgärder. För att bidra till detta har fyra fokusområden som bedöms vara av särskild vikt för att nå visionen valts ut:

1. cirkulär ekonomi genom hållbar produktion och produktdesign
2. cirkulär ekonomi genom hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster
3. cirkulär ekonomi genom giftfria och cirkulära kretslopp
4. cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller.

Den 22 januari 2021 beslutade regeringen om en handlingsplan för cirkulär ekonomi. Handlingsplanen tar ett helhetsgrepp om alla fokusområden, och för varje fokusområde utvecklas vad regeringen avser med inriktningen för arbetet. I handlingsplanen presenteras aktuella styrmedel och de åtgärder som regeringen har beslutat om eller har för avsikt att besluta om. Vidare beskrivs att arbete med handel och cirkulär ekonomi pågår och får större utrymme i internationella organisationer som Världshandelsorganisationen (WTO) och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) samt i EU:s frihandelsavtal. Enligt handlingsplanen kommer Sverige därför att fortsätta att arbeta för att handelsregler inom EU och globalt stöttar cirkulär ekonomi.

Ett av de fyra fokusområden som pekas ut i strategin för cirkulär ekonomi är, som beskrivits ovan, cirkulär ekonomi genom hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster. Inriktningen för de handlingsplaner som kommer att presenteras framöver är enligt strategin bl.a. att

- se över hur en delningsekonomi med cirkulära affärsmodeller som syftar till en ökad livslängd, återanvändbarhet och reparerbarhet hos produkter kan främjas samtidigt som konsumenternas intressen tillgodoses
- skapa förutsättningar för ett större utbud och efterfrågan av tjänster för återanvändning, reparation och delningstjänster

- göra det enkelt och lönsamt för näringsidkare och privatpersoner att dela, reparera och återanvända produkter.

Av handlingsplanen för cirkulär ekonomi framgår bl.a. att mycket av den cirkulära ekonomin handlar om att bättre ta vara på olika resurser genom exempelvis återanvändning, reparation och delningstjänster. För att dessa tjänster ska kunna bidra till att ytterligare stärka omställningen till en cirkulär ekonomi behöver både utbudet och efterfrågan på marknaden öka. Det handlar enligt regeringen om att införa styrmedel för att främja cirkulära affärsmodeller ur ett företagsperspektiv och om att skapa incitament för en användning av dessa tjänster som leder till miljönytta. I handlingsplanen anför regeringen vidare att den där det bedöms lämpligt på sikt kommer att komplettera miljömålssystemet så att det finns etappmål eller andra mål för de materialströmmar som prioriteras i strategin, dvs. textilier, plast, förnybara och biobaserade råvaror, livsmedel, bygg- och fastighetssektorn inklusive bygg- och rivningsavfall samt innovationskritiska metaller och mineral.

I Sveriges Konsumenters rapport Delningstjänster – Konsumentvänliga lösningar för en delningsekonomi på allas villkor (april 2019) anför organisationen att utvecklingen med delningstjänster är bra och mer hållbar, men man konstaterar samtidigt att det finns flera problem att lösa. I rapporten ger organisationen förslag till såväl politiker som aktörerna bakom de digitala plattformar som förmedlar varorna och tjänsterna om hur frågor om bl.a. lagstiftning om rättigheter och skyldigheter, integritet och tillgänglighet kan hanteras.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) anför regeringen att omställningen till en giftfri cirkulär bioekonomi gör klimatomställningen möjlig. Omställningen till en giftfri cirkulär bioekonomi kan enligt regeringen också bidra till att minska exponeringen för föroreningar och dess risker. Genom att minska resursförbrukningen och mängden avfall kan Sverige också minska koldioxidutsläppen från utvinningsindustrier, tillverkning, konstruktion och byggande, transporter samt andra sektorer. Omställningen är dessutom en möjliggörare för industrin. Regeringen anser att det kommer att behövas ökad produktion från både primära och sekundära källor för att säkra en framtida försörjning av material. Återvinning är därmed ett nödvändigt komplement till utvinning och import samtidigt som det behövs en mer effektiv användning av material. Miljö- och klimatfrågorna står högt på EU:s agenda, och ett stort antal förslag som ska främja utvecklingen av en giftfri cirkulär ekonomi har redan lagts fram eller kommer att presenteras av kommissionen inom kort. Enligt regeringen är detta lagstiftning som kommer att ha stor påverkan på näringslivets omställningstakt framöver och som, rätt utformad och genomförd, kan komma att stärka industrins konkurrenskraft.

Den 16 juni 2022 tillsatte regeringen en kommitté som ska utreda inom vilka områden och på vilka sätt ekonomiska styrmedel kan användas för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi. Utredningen ska inrikta sig på områden med en betydande miljö- eller klimatpåverkan där styrmedel på ett

betydande och samhällsekonomiskt effektivt sätt kan främja en sådan omställning (dir. 2022:67). Den ursprungliga utredningstiden har förlängts och uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2024 (dir. 2023:141).

Enligt Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2024 ska myndigheten inom ramen för sitt arbete med att verka för samhällets klimatomställning och omställningen till en cirkulär ekonomi redovisa vilka åtgärder myndigheten har genomfört. Redovisningen ska även omfatta hur myndigheten har bidragit till att andra myndigheter och aktörer har ökat takten i denna omställning samt vilka effekter det har haft.

Hållbar design, produktion och konsumtion

I den senaste klimatpolitiska handlingsplanen (prop. 2023/24:59) anför regeringen att utvecklingen på området cirkulär ekonomi och produktreglering har tagit fart inom EU under senare tid med nya lagstiftningsförslag om batterier, förpackningar och ekodesign för hållbara produkter, men även om textilavfall, matavfall, engångsplast, byggprodukter och uttjänta fordon. I de förslag till nya och skärpta rättsakter som nu är under utveckling bör Sverige verka för att EU:s politik för cirkulär ekonomi och produkter blir ett användbart verktyg för att fasa ut fossila insatsvaror.

I EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi anför kommissionen att den som en del av lagstiftningsinitiativet om en politik för hållbara produkter, och vid behov genom kompletterande lagstiftningsförslag, kommer att överväga att fastställa hållbarhetsprinciper och andra lämpliga sätt att reglera bl.a. frågor om att motverka planerat åldrande och att införa ett förbud mot destruktion av osålda hållbara produkter.

Som aviserats i den handlingsplanen antog kommissionen den 30 mars 2022 ett paket med åtgärder för hållbara produkter. Åtgärderna ska enligt kommissionen bidra till att nå EU:s miljö-, klimat- och energimål och fördubbla användningen av cirkulära material till 2030. Kommissionens initiativ om hållbara produkter har följande mål för 2030:

- En betydande del av produkterna på EU-marknaden ska utformas för att hålla längre, vara mer energi- och resurseffektiva och gå lättare att laga och återvinna, och ska främst tillverkas av återvunna material.
- Företag från hela världen ska kunna konkurrera på lika villkor utan att drabbas av andra som låter samhället hantera deras miljöskador.
- Konsumenterna ska ha tillgång till den information de behöver för att göra mer hållbara val; de ska vara bättre skyddade mot metoder som hindrar den gröna omställningen och använda produkter med längre livslängd.
- Företagen ska kunna få tillgång till de uppgifter de behöver för att se till att deras produkter och affärsmodeller är cirkulära och miljömässigt hållbara.

Åtgärderna för cirkulära och hållbara produkter handlar enligt kommissionen om att minska produkternas miljöpåverkan genom bättre utformning, förbättra

informationen om produkternas hållbarhet för konsumenter och aktörer i leveranskedjan, förhindra att osålda konsumentprodukter förstörs, främja mer hållbara affärsmodeller och öka andelen grön offentlig upphandling.

Den 30 mars 2022 presenterade kommissionen ett förslag till förordning hållbara produkter (ekodesignförordning)¹. Den föreslagna förordningen är hörnstenen i kommissionens strategi för mer miljömässigt hållbara och cirkulära produkter och bygger på det nuvarande ekodesigndirektivet, 2009/125/EG. Förordningen ska ersätta ekodesigndirektivet som för närvarande bara omfattar energirelaterade produkter. Enligt förslaget utgör ekodesignförordningen en ram för att fastställa ekodesignkrav för specifika produktkategorier för att avsevärt förbättra produkternas cirkularitet, energiprestanda och andra hållbarhetsaspekter. Enligt förslaget ska det bli möjligt att fastställa prestanda- och informationskrav för nästan alla kategorier av fysiska varor som släpps ut på den inre marknaden (utom t.ex. livsmedel och foder), och för produktgrupper som har tillräckliga gemensamma egenskaper ska det enligt förslaget bli möjligt att införa övergripande regler. Förordningen ska möjliggöra krav som gäller bl.a.

- produkternas livslängd och möjligheten att återanvända, uppgradera och laga dem
- förekomsten av ämnen som försvårar cirkularitet
- energi- och resurseffektivitet
- återvunnet material
- återtillverkning och återvinning
- koldioxid- och miljöavtryck
- information och digitala produktpass.

Den 5 december 2023 nådde Europaparlamentet och rådet en preliminär slutlig överenskommelse som bl.a. innebär att förordningen ska vara tillämplig på nästan alla produktkategorier och att det införs ett direkt förbud mot att förstöra textilier och skodon. Små företag och mikroföretag kommer att undantas från detta förbud, medan medelstora företag kommer att omfattas av ett sexårigt undantag. Detta förbud kommer att börja gälla två år efter det att förordningen har trätt i kraft. Kommissionen kommer också att ges befogenhet att införa nya förbud mot destruktion av andra osålda produkter genom delegerade akter. Nästa steg i lagstiftningsprocessen är att överenskommelsen ska godkännas och antas formellt av både parlamentet och rådet.

Kommissionen har också antagit en arbetsplan för ekodesign och energimärkning 2022–2024. Syftet med arbetsplanen är att täcka in nya energirelaterade produkter och uppdatera och höja ambitionsnivån för produkter som redan regleras som en övergångsåtgärd fram till dess att den nya förordningen träder i kraft. Planen tar bl.a. upp konsumentelektronik, t.ex.

---

¹ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en ram för att fastställa krav på ekodesign för hållbara produkter och om upphävande av direktiv 2009/125/EG (COM(2022) 142).

smarttelefoner, surfplattor och solpaneler, som är den snabbast växande avfallsströmmen.

EU:s regelverk för ekodesign ställer sedan 2021 krav på resurseffektivitet för ett antal produktkategorier, bl.a. kylskåp, frysar, diskmaskiner och tvättmaskiner. Detta innebär att produkterna ska vara reparerbara och regelverket innehåller därför krav på tillgänglighet av specifika reservdelar och på design som förenklar reparation. Det ska även finnas reparations- och underhållsinformation tillgänglig för professionella reparatörer. De resurseffektivitetskrav som införts är ett första steg för att främja en mer cirkulär ekonomi genom ekodesignkrav, men med stöd av ekodesignförordningen kan kommissionen i framtiden införa krav på reparerbarhet för nya produkter.

Utskottets ställningstagande

Övergripande åtgärder för en cirkulär och giftfri ekonomi

Utskottet delar regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2024 att omställningen till en giftfri cirkulär ekonomi kommer att ge ett stort antal positiva effekter för bl.a. klimatet, den biologiska mångfalden och industrins konkurrenskraft. Utskottet välkomnar därför att det pågår och planeras en mängd insatser – globalt, inom EU och i Sverige – för att stärka omställningen till en cirkulär och giftfri ekonomi och för att skapa en hållbar resursanvändning och en ökad resurseffektivitet. I detta sammanhang vill utskottet särskilt peka på arbetet i den kommitté som tillsatts för att utreda hur ekonomiska styrmedel kan användas för att främja den cirkulära omställningen och den inriktning och de förslag i fråga om utvecklingen av en delningsekonomi som beskrivs ovan. Allt detta sammantaget visar enligt utskottet på en tydlig ambition i frågan, något som utskottet varmt välkomnar. Utskottet vill dock understryka betydelsen av att arbetet med omställningen från en linjär till en cirkulär och giftfri ekonomi på nationell nivå, inom EU och på ett internationellt plan fortsätter och i förekommande fall intensifieras. Med hänvisning till det som nu anförts föreslår utskottet att motionerna 2023/24:438 (V) yrkande 2 och 2023/24:996 (MP) yrkandena 9, 10 och 13 lämnas utan åtgärd.

Hållbar design, produktion och konsumtion

Varor och tjänster påverkar miljön och klimatet under hela livscykeln: vid tillverkning, användning, återbruk, materialåtervinning, omhändertagande av avfall och transporter. Det måste därför finnas såväl regelverk som drivkrafter för förändrade och mer hållbara produktions- och konsumtionsmönster. Det är därför glädjande att kommissionen har antagit ett paket med åtgärder för hållbara produkter och att Europaparlamentet och rådet har nått en preliminär överenskommelse om en ekodesignförordning som inkluderar en bredd av designkrav. Ekodesignförordningen kommer att göra det möjligt att ställa krav när det gäller bl.a. återvunnet material, koldioxid- och miljöavtryck samt

information och digitala produktpass. Utskottet noterar särskilt att överenskommelsen innebär att det införs ett direkt förbud mot att förstöra textilier och skodon och att kommissionen ges befogenhet att införa nya förbud mot destruktion av andra slags osålda produkter. Vidare vill utskottet framhålla att EU:s regelverk för ekodesign sedan 2021 ställer krav på resurseffektivitet för ett antal produktkategorier, bl.a. disk- och tvättmaskiner, och att kommissionen med stöd av den nya ekodesignförordningen kan komma att införa ytterligare krav. Utskottet ser därmed inget behov av att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av det som efterfrågas i motionerna. Utskottet föreslår därför att motionerna 2023/24:438 (V) yrkandena 3–5, 2023/24:1521 (MP) yrkande 16 och 2023/24:2485 (C) yrkande 22 avslås.

Återanvändning och återvinning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om återanvändning och återvinning i offentlig verksamhet, företagens förutsättningar för att bidra till återanvändning och återvinning, återanvändning och återvinning av textilier, elektronik, metaller och mineral, fosfor och kväve samt solcellspaneler, energiåtervinning och en skrotning-premie.

Jämför reservation 6 (C), 7 (MP), 8 (S), 9 (C), 10 (S), 11 (V), 12 (MP), 13 (SD, MP), 14 (S) och 15 (C) samt det särskilda yttrandet (V).

Motionerna

Återanvändning och återvinning i offentlig verksamhet

I kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 11 lämnas förslag om att utreda möjligheten att införa en lag om offentlig avyttring. En sådan lag skulle enligt motionärerna bidra till att material i offentlig verksamhet, exempelvis inredning och elektronik, i högre grad skulle återanvändas eller återvinnas.

Företagens förutsättningar för att bidra till återanvändning och återvinning

Partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 11 innehåller förslag om att stödja företag som vill utveckla cirkulära affärsmodeller. Motionärerna anför att det bl.a. krävs statligt stöd till sådana företag för att göra övergången till en mer cirkulär ekonomi möjlig.

I motion 2023/24:2260 av Sten Bergheden (M) lämnas förslag om att göra det möjligt för företag att ta hand om privatpersoners trasiga produkter för att

laga dem och sälja dem vidare, något som i dag inte är tillåtet eftersom dessa produkter klassas som hushållsavfall.

Motion 2023/24:770 av Larry Söder (KD) handlar om hållbara affärsmodeller. Motionären anför att mervärdesskatten på donationer bör ses över så att det blir förmånligt för t.ex. handelsföretag att donera osålda varor och produkter till den ideella sektorn. Dessutom föreslår motionären att möjligheten att ta tillbaka sålda produkter för att de ska kunna säljas på nytt ska utredas.

Återanvändning och återvinning av textilier

I kommittémotion 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 43 poängterar motionärerna att Sverige bör ligga i framkant när det gäller att återvinna och återanvända textilier och att den cirkulära hanteringen av textilavfall bör öka. I yrkande 44 föreslås att kommunerna dels själva ska få bestämma hur insamlingssystemen för textilier ska utformas, dels bör få i uppdrag att informera allmänheten om hur man kan återanvända textilier på bästa sätt.

I kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 13 föreslår motionärerna att det ses över hur en infrastruktur för industriell återvinning i Sverige kan främjas.

Återvinning av elektronik

I kommittémotion 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 45 framhåller motionärerna vikten av ett utökat producentansvar och andra cirkulära styrmedel som bidrar till ökad insamling, återanvändning och återvinning av oanvända mobiltelefoner och småelektronik.

Återvinning av metaller och mineral

Kommittémotion 2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 10 handlar om metaller och mineral, och i yrkandet lämnas förslag om att regeringen ges i uppdrag att skyndsamt utreda lämpliga styrmedel som ekonomiskt främjar användandet av återvunna råvaror framför nyutvunna råvaror. I yrkande 11 föreslås att regeringen återkommer med förslag på reglering som ställer krav på att varje enskild metall i produkter ska vara möjlig att återvinna. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 12 att Sverige inom EU ska verka för förslag på reglering som ställer krav på att varje enskild metall i produkter ska vara möjlig att återvinna.

Partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 80 handlar om arbetet för en cirkulär ekonomi för mineral och metaller. Motionärerna framhåller bl.a. vikten av att ta till vara och återvinna metaller ur exempelvis elektronik. I yrkande 19 lämnas förslag om att införa ett pantsystem på produkter som innehåller sällsynta metaller, som exempelvis maskiner och elektronik, för att dessa metaller i hög grad ska kunna återvinnas.

Återvinning av fosfor och kväve

Kommittémotion 2023/243:379 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) handlar om att på EU-nivå se över förutsättningarna för en kvotplikt på icke-jungfrulig fosfor och icke-jungfruligt kväve (yrkande 3) och om arbetet på EU-nivå med återvunnen fosfor och återvunnet kväve (yrkande 7). Motionärerna anför att det finns potential att använda återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel men att marknaden för detta är mycket liten och att det därför krävs en strategi på EU-nivå. En kvotplikt inom EU för inblandning av återvunnen fosfor och återvunnet kväve bör enligt motionärerna utredas närmare.

Kommittémotion 2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 6 innehåller ett snarlikt förslag om att Sverige inom EU ska verka för att det införs en kvotplikt på inblandning av minsta mängd återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel.

Återvinning av solcellspaneler

I motion 2023/24:107 Margareta Cederfelt (M) lämnas förslag om hur återvinningen av uttjänta solcellspaneler kan öka. Motionären anför bl.a. att så stor andel som möjligt av materialet i solcellerna måste återvinnas. Vidare anføres att statliga myndigheter behöver se över om det behövs författningsändringar för en ökad och säker materialåtervinning av uttjänta solceller samt att kriterierna för producentansvaret behöver utvecklas.

Energiåtervinning

I kommittémotion 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 49 framhåller motionärerna att energiåtervinning bör betraktas som en sista utväg som endast ska övervägas när materialåtervinning inte är genomförbar.

Skrotningspremie

I kommittémotion 2023/24:2342 av Linda W Snecker m.fl. (V) yrkande 3 föreslås att det ska införas en skrotningspremie för personbilar.

Ett liknande förslag om att införa en bred skrotningspremie för uttjänta fordon finns i kommittémotion 2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 42.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Återanvändning och återvinning i offentlig verksamhet

Regeringen anför i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) att klimat- och miljöutmaningarna kräver att universitet, högskolor, näringsliv, offentlig sektor och civilsamhälle arbetar tillsammans mot gemensamma mål. Genom att minska resursförbrukningen och mängden avfall kan Sverige också minska koldioxidutsläppen från utvinningsindustrier,

tillverkning, konstruktion och byggande, transporter samt andra sektorer. Återvinning är enligt regeringen ett nödvändigt komplement till utvinning och import samtidigt som det behövs en mer effektiv användning av material.

Av strategin för cirkulär ekonomi framgår att offentlig sektor bestående av staten, regionerna, länsstyrelserna och kommunerna har en viktig roll i omställningen till en cirkulär ekonomi. De offentliga aktörerna kan bl.a. bidra genom den offentliga upphandlingen och genom att vara aktiva parter och behövsägare i innovationsprojekt och i samarbeten där nya lösningar utvecklas. Därtill har flera statliga myndigheter ansvar för och driver insatser inom specifika områden som bidrar till omställningen till en cirkulär ekonomi. Av handlingsplanen för den cirkulära ekonomin framgår vidare att offentlig upphandling är ett viktigt verktyg i omställningen till cirkulär ekonomi eftersom den bl.a. kan bidra till en stor efterfrågan på återanvända produkter och återvunna material. Att inte köpa en vara kan oftast vara det mest cirkulära, vilket lyfter vikten av att förlänga livslängden på upphandlade produkter.

Upphandlingsmyndigheten hade under 2020 den dåvarande regeringens uppdrag att se över hur strategisk upphandling kan främja en cirkulär ekonomi genom hela inköpsprocessen. En viktig del i uppdraget var att analysera hur återanvändningsgraden kan öka. Uppdraget omfattade bl.a. att ge vägledning om affärsmodeller och att utveckla relevanta hållbarhetskrav samt metoder för leverantörsdialog och främjande av innovationer. Uppdraget genomfördes i samråd med Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Sveriges Kommuner och Regioner samt andra relevanta aktörer. Uppdraget redovisades i Upphandlingsmyndighetens årsredovisning för 2020, och i denna del framgick bl.a. följande:

För att offentlig upphandling ska bidra till en cirkulär ekonomi behöver upphandlande organisationer uppnå mer slutna kretslopp, där man får ut största möjliga värde av redan upphandlade produkter exempelvis genom reparationer, effektiv användning och serviceavtal.

Upphandlingsmyndigheten [...] menar att beslutsfattare inom offentlig sektor behöver få insikt om och förståelse för att upphandling kan användas som ett verktyg för att ställa om Sverige till en cirkulär ekonomi. Dessutom behöver upphandlare och verksamhetsutvecklare kunskap om hur de ska gå till väga i praktiken.

För att öka målgruppernas förståelse och kunskap har vi tagit fram informationsmaterial om vad cirkulär ekonomi är och hur inköp kan främja en cirkulär ekonomi. Vi har även tagit fram verktyg för strategiskt inköpsarbete och cirkulär verksamhetsutveckling, ett webbstöd som tydliggör hur cirkulär ekonomi och återbruk kan främjas genom hela inköpsprocessen, ett webbstöd om att föra dialog med leverantörer i syfte att främja innovationer som bidrar till cirkulär ekonomi samt ett informationsmaterial om olika affärsmodeller som främjar cirkulär ekonomi, med lärande exempel som exemplifierar respektive affärsmodell.

Upphandlingsmyndigheten har också tagit fram hållbarhetskriterier som främjar en cirkulär ekonomi, bl.a. för produktgrupperna möbler och it-utrustning. I februari 2022 fick Upphandlingsmyndigheten i uppdrag av den dåvarande regeringen att stärka och utveckla den offentliga upphandlingen så

att den i ökad utsträckning bidrar till omställningen till en cirkulär ekonomi och ett fossilfritt samhälle. Uppdraget skulle slutredovisas i februari 2025. I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 2 s. 102 f.) föreslog regeringen att Upphandlingsmyndighetens medel för arbete med cirkulär och fossilfri upphandling skulle dras in för att kunna finansiera andra reformer. Regeringen anförde att den med anledning av detta även avsåg att avsluta Upphandlingsmyndighetens uppdrag i den frågan. Den 20 december 2023 beslutade riksdagen i enlighet med regeringens budgetförslag (bet. 2023/24:FiU2, rskr. 2023/24:111).

Av Upphandlingsmyndighetens årsredovisning för 2023 framgår att det nys beskrivna uppdraget genomfördes i form av en handlingsplan med 20 åtgärder inom fem fokusområden. Det övergripande målet med handlingsplanen var att öka kunskapen om och användningen av upphandling som ett strategiskt verktyg för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi. Enligt myndigheten genomfördes huvuddelen av aktiviteterna och leveranserna i handlingsplanen innan regeringen i budgetpropositionen för 2024 uppgav att uppdraget skulle avslutas.

Som beskrivits tidigare i betänkandet har Europaparlamentet och rådet nyligen nått en preliminär slutlig överenskommelse om en ekodesignförordning. Överenskommelsen innebär bl.a. att kommissionen ges befogenhet att i genomförandeakter anta obligatoriska krav för offentliga upphandlingskontrakt för att stimulera tillgång och efterfrågan på miljömässigt hållbara produkter.

Företagens förutsättningar för att bidra till återanvändning och återvinning

Med återanvändning avses enligt 15 kap. 2 § miljöbalken att en produkt eller en komponent som inte är avfall används igen för att fylla samma funktion som den ursprungligen var avsedd för. Definitionen förtydligar att det är produkter och komponenter, inte naturliga material, som kan återanvändas (prop. 2019/20:156 s. 90). Uttrycket återanvändning används som en del av begreppet förberedelse för återanvändning, och anses vara av central betydelse för att förstå det uttrycket. Om en innehavare har gjort sig av med något som därför blivit avfall kan detta avfall förberedas för återanvändning. Genom förberedelse för återanvändning kan avfallet upphöra att vara avfall och produkten eller komponenten kan därefter återanvändas (prop. 2019/20:156 s. 31). Återanvändning kan innefatta att något används igen och är då en avfallsförebyggande åtgärd enligt 15 kap. 2 §. Att förbereda avfall för återanvändning innebär enligt 15 kap. 6 § miljöbalken att kontrollera, rengöra eller reparera något som är avfall så att det kan återanvändas utan ytterligare behandling.

Som redovisas ovan under avsnittet Övergripande åtgärder för en cirkulär och giftfri ekonomi innehåller såväl strategin som handlingsplanen för cirkulär ekonomi fyra fokusområden. Ett av dessa fokusområden är cirkulär ekonomi

som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller. För att ställa om till en cirkulär ekonomi behöver det enligt handlingsplanen sättas fokus på att vidta åtgärder som ökar företagets incitament och förmåga att ställa om till affärsmodeller som är cirkulära. Det kan också handla om att genom innovation skapa helt nya affärsmodeller som bl.a. innebär att sälja funktioner och tjänster. Vidare anges att det i kommande handlingsplaner kommer att presenteras konkreta styrmedel och åtgärder som ökar företagets incitament att ställa om sina affärsmodeller och gör att nya företag med cirkulära affärsmodeller och industriell symbios kan etableras. Inriktningen för dessa förslag är bl.a. att utforma styrmedel som bidrar till lönsamma cirkulära affärsmodeller samt styrmedel som bidrar till ökat utbud och efterfrågan på cirkulära produkter, tjänster, återbruk och återvunna material.

Som beskrivits tidigare i betänkandet tillsattes den 16 juni 2022 en kommitté som ska utreda inom vilka områden och på vilka sätt ekonomiska styrmedel kan användas för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi. Utredningen ska inrikta sig på områden med en betydande miljö- eller klimatpåverkan, där styrmedel på ett betydande och samhällsekonomiskt effektivt sätt kan främja en sådan omställning (dir. 2022:67). Den ursprungliga utredningstiden har förlängts och uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2024 (dir. 2023:141). I kommittédirektiven anför regeringen bl.a. att företagande och innovation, baserat på cirkulära materialflöden och affärsmodeller, kan leda till att utvecklingen av en resurseffektiv, giftfri, cirkulär och biobaserad ekonomi stärks i hela landet. Syftet med utredningen är att analysera och kartlägga inom vilka områden ekonomiska styrmedel är lämpliga att använda för att främja en sådan omställning. Med ekonomiska styrmedel avses i detta sammanhang i första hand skatter och avgifter, men även olika former av stöd eller skattelättnader om sådana bedöms vara mer ändamålsenliga.

Den 19 februari 2024 beslutade regeringen att utse en särskild utredare som ska se över de mervärdesskatteregler som gäller vid försäljning av begagnade varor och beskattningsbara personers gåva av varor. Enligt kommittédirektiven (dir. 2024:15) är syftet att utreda om regelverket kan förenklas och bli mer förutsebart för att bl.a. minska den administrativa bördan för berörda företag, vilket i sin tur kan bidra till att produkter används på ett mer effektivt och hållbart sätt. Utredaren ska bl.a.

- ta ställning till om bestämmelserna om förenklad vinstmarginalbeskattning kan utformas på ett sätt som förenklar för företagen och därmed underlättar försäljningen av begagnade varor som är lämpade för återanvändning
- överväga om regelverket om uttagsbeskattning kan utformas så att mervärdesskattekonsekvenserna vid gåvor av varor till hjälporganisationer och liknande blir mer förutsebara
- om det bedöms möjligt och lämpligt, lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2025.

Inom området cirkulär ekonomi bedriver Research Institutes of Sweden (Rise) forskning som kan bidra såväl till innovation kring affärsmodeller som till effektiv och klimatsmart användning av sekundära resurser. Rise erbjuder fördjupad kunskap om hinder och möjligheter för en övergång till tjänstebaserade och cirkulära affärsmodeller inom områden som intäktskalkyler, finansiering, framtidsadaptiv design och ledningssystem. Vid Rise finns även Circular Business Lab som är en medlemsbaserad samarbetsverkstad för företag och organisationer som vill ställa om och utveckla cirkulära affärer. I samarbetsverkstaden får medlemmarna möjlighet att, tillsammans med andra medlemmar och med nära tillgång till Rises hela expertis inom cirkulära affärsmodeller, digitalisering och cirkulära resursflöden, utveckla cirkulära affärsmöjligheter och framtidssäkra verksamheten inför omställningen till en mer cirkulär ekonomi.

Återanvändning och återvinning av textilier

Textilier är en av de produktvärdekedjor som pekas ut som särskilt viktiga såväl i EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi som i den svenska strategin för cirkulär ekonomi. I enlighet med handlingsplanen presenterade kommissionen den 30 mars 2022 meddelandet om EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier (COM(2022) 141), kallat textilstrategin. Strategins syfte är att skapa en sammanhållen ram och vision för textilsektorns omställning. Strategin innehåller förslag på ett antal åtgärder som kan skapa hållbara och cirkulära textila värdekedjor, nya tekniska lösningar och innovativa affärsmodeller för textilindustrin.

Under hösten 2022 behandlade miljö- och jordbruksutskottet denna strategi i ett granskningsutlåtande (utl. 2022/23:MJU4). På ett övergripande plan välkomnade utskottet kommissionens textilstrategi och bedömde att den kommer att ingå som en viktig del i genomförandet av den s.k. gröna given. Utskottet utvecklade också sin närmare uppfattning i några av de frågor som berörs i kommissionens meddelande, bl.a. textiliers utformning och livslängd, informationskrav och produktpass samt producentansvar. I utlåtandet anförde utskottet bl.a. följande:

Utskottet delar kommissionens uppfattning att EU ska gå i bräsch globalt när det gäller att skapa hållbara och cirkulära textila värdekedjor, nya tekniska lösningar och innovativa cirkulära affärsmodeller för textilindustrin. I Sverige pågår redan ett aktivt arbete i både offentlig och privat sektor i frågor som rör hållbara och cirkulära textilier. Mot den bakgrunden bedömer utskottet att Sverige har goda förutsättningar att driva på och bidra till de olika åtgärder som kommissionen aviserar i textilstrategin.

I december 2019 tillsatte regeringen en särskild utredare som skulle lämna förslag på ett producentansvar för textilier (dir. 2019:96). Den 9 december 2020 överlämnades betänkandet Producentansvar för textil – en del av den cirkulära ekonomin (SOU 2020:72) till regeringen. Utredningens förslag

syftar till att minska avfallet från textilier och främja en cirkulär ekonomi genom att material används under längre tid. Ett av förslagen var att kläder av textil, hemtextilier, inredningstextilier samt väskor och accessoarer av textil ska samlas in separat. Vidare föreslogs att den som sätter ut textilier på den svenska marknaden för första gången ska ansluta sig till ett tillståndspliktigt insamlingssystem för yrkesmässig insamling av textilavfall. Utredningen föreslog också att ideella secondhandverksamheter tillåts samla in och hantera textilavfall. Även andra aktörer som t.ex. kommuner, butiker och s.k. remake-aktörer föreslogs få rätt att samla in textilavfall. Utredningen föreslog också att det sätts mål för textilavfallet, nämligen att mängden insamlat textilavfall ska minska med 90 procent till 2036 och att minst 90 viktprocent ska återanvändas eller återvinnas fr.o.m. 2028. Vidare föreslogs att det ska bli enklare för konsumenter, producenter och andra att få information om hur man kan bidra till att minska textiliernas miljöpåverkan.

Den 20 december 2023 beslutade regeringen om ändringar i avfallsförordningen (2020:614). Ändringen i 1 kap. 4 § och de nya bestämmelserna i 3 kap. 3 a–c §§ träder i kraft den 1 januari 2025 och genomför utredningens förslag om krav på utsortering och separat insamling av textilavfall från hushåll och verksamheter. Av de nya bestämmelserna följer även att kommunerna ska ansvara för att samla in textilavfall som är kommunalt avfall och för informationsinsatser kopplat till de nya kraven.

I utredningen förs ett resonemang om huruvida producenterna enbart ska ha ett ekonomiskt ansvar för textilavfallet eller om ansvaret även ska vara organisatoriskt. Utredningen föreslår att ansvaret ska vara såväl ekonomiskt som organisatoriskt och som skäl för detta anförs bl.a. följande (s. 213 f.):

Utredningen har övervägt om det för textil finns anledning att [...] lägga det organisatoriska ansvaret på kommunerna. Ett skäl för detta är att kommunerna har en utvecklad och väl fungerande rikstäckande infrastruktur för insamling av kommunalt avfall. Dessutom erbjuder flera kommuner redan i dag separat insamling av hushållens textil och i många fall upplåter de plats till ideella aktörer på återvinningscentraler, återvinningsstationer och annan kommunal mark [...].

Utredningen anser dock att en uppdelning av ansvaret för textilavfallet skulle få flera negativa konsekvenser. [...] Delas ansvaret kvarstår visserligen producenternas önskan att minimera kostnaderna men möjligheten att styra hur insamling och hantering organiseras begränsas betydligt. Under förutsättning att en kommun sköter textilinsamlingen och hanteringen av det insamlade textilavfallet i enlighet med de i författning fastställda kraven skulle producenterna nämligen vara tvungna att ersätta kommunens kostnader.

Om producenterna även har det organisatoriska ansvaret leder det således inte bara till att producenternas kostnader för producentansvaret kan hållas nere, det gynnar också utvecklingen av konkurrenskraftig industri för hantering av textilavfall i Sverige.

Det bör i detta sammanhang påtalas att detta inte innebär att producenterna är förhindrade att samarbeta med kommunerna utan endast att ett sådant samarbete kommer att komma till stånd om producenterna

eller den som sköter insamlingssystemet anser att det är den mest ändamålsenliga lösningen. Som följer av avsnitt 10.8 finns det inte heller något som hindrar kommuner från att fortsätta samla in textilavfall, antingen i egen regi eller genom att upplåta plats åt ideella aktörer.

De kommuner som väljer att samla in textilavfall i egen regi ska enligt utredningens förslag lämna det insamlade avfallet till ett insamlingssystem. Utredningen föreslår att sådant textilavfall ska hämtas gratis vid minst en av kommunens platser för hantering av avfall eller på en plats som kommunen och den som driver systemet har kommit överens om.

I utredningen konstateras vidare att det enligt den ordning som gäller för redan existerande producentansvar är kommunerna som har det huvudsakliga ansvaret för att informera hushållen och insamlingssystemen som ansvarar för att informera övriga aktörer. Detta innebär att kommunen har ett informationsansvar, trots att det inte längre är kommunen som har det primära ansvaret för hanteringen av det avfall som omfattas av ett producentansvar. Fördelen med denna ordning är enligt utredningen att hushållen slipper söka på flera olika ställen för att få information om hur de ska hantera de olika typer av avfall som uppstår i ett hushåll och att hushållen redan i dag är vana att få information av kommunen om såväl hanteringen av textilavfall som avfallsförebyggande åtgärder. Utredningen anser därför att denna uppdelning av ansvaret även bör tillämpas när det gäller textilavfallet. Enligt utredningens förslag ska den som driver ett insamlingssystem med tillstånd förse kommunen med information om hushållens skyldighet att sortera ut textilavfall från övrigt avfall, hur sorteringen ska gå till, tillgängliga insamlingsplatser, hur hushållen kan bidra till att förebygga att textilavfall uppstår, vikten av att i första hand förlänga textiliernas aktiva livslängd, hur hushållen kan bidra till att materialet i ökad omfattning förbereds för återanvändning, hur hushållen kan bidra till ökad materialåtervinning och den miljönytta som sorteringen bidrar till. Kommunen ska i sin tur informera hushållen om de uppgifter den får från insamlingssystemen.

Utredningen har remissbehandlats och ärendet är under fortsatt beredning i Regeringskansliet. Enligt Klimat- och näringslivsdepartementet har regeringen inväntat kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall (COM(2023) 420) som nu förhandlas. Förslaget innebär en revidering av avfallsdirektivet som är avgränsad till textil- och livsmedelsavfall.

Miljö- och jordbruksutskottet överlade med regeringen om förslaget till revidering av avfallsdirektivet den 5 oktober 2023 och den 2 maj 2024 (prot. 2023/24:5 och prot. 2023/24:40).

Svensk innovationsplattform för textilsortering (Siptex) är ett Vinnova-finansierat forskningsprojekt som leds av IVL Svenska Miljöinstitutet och genomförs tillsammans med flera stora svenska textil-, mode- och möbelföretag, kommuner, välgörenhetsorganisationer, forskningsinstitut och myndigheter. I november 2020 invigdes världens första storskaliga anläggning för automatisk textilsortering. Sorteringsanläggningen i Malmö ägs och drivs

av Sydskånes avfallsaktiebolag (Sysav). De textilier som lämnas till anläggningen i Malmö är sådana som inte kan återanvändas, t.ex. textilspill från industrin, lakan och handdukar från sjukvård och hotell samt trasiga plagg och andra utsorterade textilier som inte kan säljas secondhand. Tekniken i Siptexanläggningen bygger på optiska sensorer som med hjälp av nära infrarött ljus kan sortera textilier efter färg och fibersammansättning med hög precision. På så sätt får man fram stora volymer väldefinierad råvara som matchar textilåtervinnarnas behov. I full drift har anläggningen kapacitet att sortera 24 000 ton textilier per år, vilket motsvarar ungefär 30 procent av de textilier som slängs i Sverige under samma period. I det befintliga sortimentet av utsorterade fiberblandningar finns bomull, polyester och akryl med viss garanterad procentuell fibersammansättning, och utöver det kan kundspecifika fiberblandningar sorteras ut.

Återvinning av elektronik

I juni 2020 tillsatte regeringen en utredning om pantsystem för småelektronik (dir. 2020:61). Syftet med utredningen var bl.a. att öka insamlingen och återvinningen av elavfall och på så sätt bidra till giftfria, resurseffektiva kretslopp och en cirkulär ekonomi. Utredningen skulle även bl.a. utreda och föreslå hur producentansvaret för elutrustning kan kompletteras med krav på pant för småelektronik i avfallsdirektivet. Om utredningen skulle finna att andra alternativa lösningar än pant skulle anses vara mer kostnadseffektiva, mer samhällsekonomiskt effektiva, mer förenliga med en cirkulär ekonomi eller av andra skäl mer motiverade skulle utredaren även presentera sådana lösningar.

Betänkandet Använd det som fungerar (SOU 2021:26) överlämnades till regeringen den 13 april 2021. Utredningen gjorde bedömningen att det inte bör införas ett pantsystem för småelektronik men lämnade ett stort antal förslag för att öka insamlingen och återvinningen av elavfall. Utredningen föreslog bl.a. att regeringen skulle genomföra en alternativ lösning innebärande en utveckling av det befintliga producentansvaret för elutrustning eftersom det förslaget, enligt utredningens bedömning, är mer samhällsekonomiskt effektivt och mer förenligt med en cirkulär ekonomi än ett pantsystem. I utredningen beskrevs också frågan om val av styrmedel ur ett övergripande perspektiv och utredningen redogjorde för några olika alternativ till en pant som skulle kunna ha effekt på insamlingen av småelektronik, nämligen en vikt- eller volymbaserad avfallstaxa, en statlig subvention för att ge ett ekonomiskt incitament för insamlingen och en premie för mobiltelefoner. Utredningen anförde dock att den, av skäl som framgår av betänkandet, inte funnit det aktuellt att utreda något av dessa alternativa styrmedel vidare.

Utredningen remissbehandlades och i juni 2022 beslutade regeringen om en ny förordning om producentansvar för elutrustning. Förordningen (2022:1276) om producentansvar för elutrustning trädde i kraft den 1 januari 2023 och innehåller bestämmelser om ett system för utökat producentansvar

för hantering av avfall från elutrustning. Det övergripande syftet med förordningen är enligt 1 § att elutrustning ska utformas och framställas på ett sådant sätt att uppkomsten av avfall förebyggs. När det gäller det avfall som ändå uppkommer syftar förordningen till att

1. minska de problem för människors hälsa och miljön som elavfall ger upphov till
2. producenter ska ta ansvar för de problem som elavfall ger upphov till
3. underlätta för innehavare av elavfall att lämna ifrån sig avfallet
4. all elutrustning som trots avfallsförebyggande åtgärder blir avfall ska samlas in och hanteras på det sätt som ger bäst resultat för människors hälsa och miljön
5. främja resurseffektivitet och att målen för återvinning i förordningen ska nås.

Förordningen är tillämplig på bl.a. liten elutrustning såsom dammsugare, strykjärn, vattenkokare, brödrostar och armbandsur liksom liten it- och telekommunikationsutrustning såsom telefoner, miniräknare och persondatorer. Förordningen innehåller detaljerade bestämmelser om bl.a. återvinningsmål, producenters skyldighet att anmäla tillhandahållande av elutrustning på den svenska marknaden, krav på producenter när det gäller utformningen av elutrustning och omhändertagande av sådan utrustning när den har blivit avfall.

Under våren 2023 behandlade miljö- och jordbruksutskottet ett yrkande om att införa ett producentansvar för mobiltelefoner och övrig småelektronik och uttalade följande i sitt ställningstagande (bet. 2022/23:MJU10):

Den 1 januari 2023 trädde förordningen (2022:1276) om producentansvar för elutrustning i kraft. Förordningen innehåller bestämmelser om utökad producentansvar för bl.a. liten elutrustning och liten it- och telekommunikationsutrustning. Det som efterfrågas i motionerna [...] är enligt utskottet därmed tillgodosett och motionerna kan lämnas utan åtgärd.

Återvinning av metaller och mineral

I strategin för cirkulär ekonomi beskriver regeringen att innovationskritiska metaller och mineral är ett urval av metaller och mineral som bedöms som kritiska för miljö- och teknikinnovationer. Det handlar bl.a. om sällsynta jordartsmetaller och andra material som visserligen oftast används i små mängder men inte desto mindre är nödvändiga för t.ex. vindkraftverk, elbilsbatterier och andra produkter som kommer att öka när världen ställer om till fossilfrihet. Regeringen anför att utvinningen av dessa metaller och mineral inte bara är energikrävande utan också ofta förknippad med problem för miljö och mänskliga rättigheter vid brytningen. Genom sin koncentration till ett fåtal länder skapar brytningen dessutom sårbarheter i leverantörskedjorna. Cirkulära lösningar för dessa metaller och mineral är enligt regeringen därför angelägna av flera skäl. Återvinning av innovationskritiska metaller och mineral från bl.a. gruvavfall och uttjänta konsumentprodukter är ett växande

alternativ till primär brytning. Även om den ökade globala efterfrågan på sådana metaller innebär att också återvinningen ökar kommer den globala efterfrågan enligt regeringen att överskrida tillgången på återvunnet material under lång tid. I handlingsplanen för cirkulär ekonomi pekas innovationskritiska metaller och mineral ut som en av de prioriterade materialströmmarna i omställningen till en cirkulär ekonomi.

I mars 2021 utsågs en särskild utredare som skulle se över prövningsprocesser och regelverk för att säkerställa en hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineral från primära och sekundära källor (dir. 2021:16). Utredaren skulle analysera och föreslå dels förändringar av prövningsprocesser och regelverk så att bättre hänsyn kan tas både till ett projekts lokala miljöpåverkan och till dess samhällsnytta, t.ex. minskad global klimatpåverkan, dels förändringar av prövningsprocesser och regelverk så att en större andel av det värde som gruv- och mineralnäringen genererar kan komma hela landet till del. I ett tilläggsdirektiv den 7 juni 2022 (dir. 2022:61) preciserade regeringen att uppdraget innefattade att utreda hur försörjningen av innovationskritiska metaller och mineral som är nödvändiga för klimatomställningen kan få en särställning gentemot andra metaller och mineral i miljöbalkens bestämmelser om hushållning med mark och vatten.

Utredningsbetänkandet En tryggad försörjning av metaller och mineral (SOU 2022:56) överlämnades till regeringen den 31 oktober 2022. För att uppnå syftet hållbar försörjning av innovationskritiska metaller och mineral menar utredningen att det behövs en kombination av åtgärder som syftar till att stärka attraktiviteten för investeringar, åtgärder som stärker förmågan att hantera hållbarhetsrisker i leverantörskedjor i näringslivet och åtgärder som leder till ett fossilfritt samhälle utan ökad användning av innovationskritiska metaller och mineral. En övergripande slutsats är att en hållbar försörjning inte kan åstadkommas enbart genom regelförändringar och förändrade prövningsprocesser, utan det behövs enligt utredningen insatser även inom andra områden. Det handlar bl.a. om organisation, strategisk styrning och kunskapsförsörjning. I betänkandet adresserar utredningen de huvudutmaningar för prospektering och utvinning i Sverige som den har identifierat som särskilt viktiga för innovationskritiska metaller och mineral. Utredningsuppdraget har inte omfattat en fullständig översyn av minerallagen (1991:45) eller miljöbalken ur ett generellt gruvfrämjande perspektiv.

I utredningen konstateras att det i dag i stort sett bara är lönsamt att återvinna s.k. bulkmetaller (stål, aluminium och koppar) och ädelmetaller såsom guld och platina. För att åstadkomma cirkulära metallflöden för kritiska metaller krävs enligt utredningen åtminstone temporärt statliga åtgärder som skapar lönsamhet. Det saknas dock underlag som möjliggör en bedömning av hur lönsamheten skulle påverkas av förändringar av styrmedel kring primära och sekundära metaller och mineral. Utredningen föreslår därför ett uppdrag om att analysera hur nya och existerande styrmedel påverkar lönsamheten för metallåtervinning. Utredningen föreslår även tre mer avgränsade uppdrag som syftar till att stärka metallåtervinningens lönsamhet. Ett uppdrag rör

lämpligheten av att tillåta lagring av avfallsströmmar med betydande koncentrationer av innovationskritiska metaller längre än tre år. Det andra rör hur man kan underlätta utvinning ur avfall från gruv- och metallförädlingsverksamhet vid sanering av förorenad mark inklusive hur miljöansvar fördelas och lönsamheten kan stärkas. Det tredje uppdraget rör hur efterfrågan på återvunna sällsynta jordartsmetaller från komponenter kan skapas genom styrmedel, om detta kan motiveras samhällsekonomiskt eller geopolitiskt samt hur Sverige kan verka för detta inom EU.

Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) har uppgett att regeringen enbart har valt att gå vidare med två av utredningens förslag, nämligen vissa ändringar i terrängkörningsförordningen (1978:594) och miljöprövningsförordningen (2013:251). Ändringarna, som trädde i kraft den 1 januari 2024, syftar till att förenkla för prospektörer och är ett led i regeringens arbete med att förenkla och korta tillståndprocesserna. När det gäller övriga delar av betänkandet avslutade regeringen ärendet genom beslut den 14 mars 2024.

Parallellt med utredningen har Naturvårdsverket och Sveriges geologiska undersökning (SGU) arbetat med ett regeringsuppdrag om att öka möjligheterna till hållbar utvinning av mineral och metaller från sekundära resurser (N2021/01038). Uppdraget har bestått i provtagning och undersökning av befintliga gruvavfall, framtagande av klassificeringsmetoder för gruvavfall, bedömning av och förslag till ändringar i nuvarande lagstiftning, överblick av resursflöden och spårbarhet i fråga om kritiska metaller och mineral samt i att utifrån resultaten av uppdraget föreslå ytterligare insatser för ökat kunskapsläge i frågan. Uppdraget redovisades i februari 2023 genom rapporten Hållbar utvinning och återvinning av metaller och mineral från sekundära resurser (SGU RR 2023:01). I rapporten redovisar myndigheterna bl.a. ett antal förslag till fortsatt arbete, exempelvis att SGU och Naturvårdsverket får i uppdrag att fortsätta att utreda de praktiska och ekonomiska hinder för utvinning ur gruvavfall som har identifierats i redovisningen av regeringsuppdraget och att ge förslag på lösningar. Rapporten bereds i Regeringskansliet.

Under sommaren 2020 tillsattes en utredning om pantsystem för småelektronik (dir. 2020:6). Syftet med utredningen var att undersöka och utforma förslag på ett pantsystem som kan öka insamlingen och återvinningen av elavfall och stärka utvecklingen mot en mer cirkulär ekonomi. Utredningen gjorde bedömningen att det inte bör införas ett pantsystem, men lämnade ett stort antal förslag för att öka insamlingen och återvinningen av elavfall (SOU 2021:26 Använd det som fungerar). Sedan den 1 januari 2023 gäller förordningen (2022:1276) om producentansvar för elutrustning, som innehåller bestämmelser om ett system för utökad producentansvar för hantering av avfall från elutrustning. Det övergripande syftet med förordningen är att sådant avfall ska förebyggas, men när det gäller det avfall som ändå uppkommer syftar förordningen till att bl.a. främja resurseffektivitet och att återvinningsmålen i förordningen ska nås.

Återvinning av fosfor och kväve

I betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83), som överlämnades till regeringen i januari 2021, föreslår Miljömålsberedningen att regeringen ska verka för att inom EU införa en kvotplikt för inblandning av återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel. Utredningen konstaterar att det övergripande problemet när det gäller att få fram en attraktiv återvunnen produkt med fosfor och kväve från avlopp och slam är den höga kostnaden. Med dagens teknik och marknad är det, och kommer sannolikt att vara under en längre tid, dyrare att utvinna fosfor och kväve ur avlopp och slam än att köpa ny mineralgödsel med jungfrulig fosfor och nyproducerat kväve. Av utredningen framgår vidare att aktörer som Miljömålsberedningen har varit i kontakt med har föreslagit att Sverige inom EU ska verka för en kvotplikt på inblandning av återvunnen fosfor och återvunnet kväve. Detta kan jämföras med etanolinblandning om 5 procent i bensin. Expertgruppen för hållbar och cirkulär VA inom Delegationen för cirkulär ekonomi har föreslagit att regeringen ska utreda styrmedel för ökad återanvändning på åkermark som innefattar certifiering av återvunnen näring eller införande av en kvotplikt för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel. Miljömålsberedningen anser att styrmedel på EU-nivå för att öka återföringen kan vara relevant och möjligt eftersom flera länder har lagstiftat eller ser på möjligheten att lagstifta om återvinning av fosfor och kväve. Tyskland är ett exempel där det har införts lagkrav på återvinning av näringsämnen och där det finns behov av styrmedel även för att underlätta återföringen till livsmedelsproduktionen.

I Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2021 gav den dåvarande regeringen myndigheten i uppdrag att analysera och lämna förslag på produktgrupper eller materialflöden där det skulle vara lämpligt att införa kvotplikter för användningen av återvunnen råvara. Uppdraget redovisades den 25 november 2021 genom skrivelsen Avfall som resurs (NV-00196-21). Av skrivelsen framgår bl.a. följande:

I arbetet med uppdraget har Naturvårdsverket utformat ett analytiskt ramverk för att bedöma om kvotplikt för användning av återvunnen råvara skulle vara lämpligt eller inte. Det analytiska ramverket inkluderar juridiska, miljömässiga och tekniska förutsättningar för, samt samhälls-ekonomiska aspekter av när kvotplikt för användning av återvunnen råvara är lämpligt. Naturvårdsverket har använt det analytiska ramverket för att testa om kvotplikt för användning av återvunnen råvara skulle vara lämpligt för tre utvalda produktgrupper och materialflöden; betong, näringsämnen i mineralgödsel och plast.

Vad gäller näringsämnen i mineralgödsel visar våra analyser att det finns skäl att återföra näringsämnen från avloppsvatten, men att det krävs ett större grepp om frågan om avloppsvatten som resurs än vad som ryms inom ramen för en kvotplikt för användning av återvunnen råvara. Kvotplikt för användning av ur avloppsvatten/avloppsslam återvunnen fosfor och kväveföreningar är förenat med vissa svårigheter, bland annat att förbränning av avloppsslam för utvinning av fosfor gör att

kväveföreningar och organiska ämnen görs otillgängliga samt att det saknas storskalig teknik för utvinning av kväveföreningar ur avloppsvatten/avloppsslam.

Miljömålsberedningens betänkande och Naturvårdsverkets skrivelse är enligt Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) under beredning. Vidare överlämnade Utredningen om en giffri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam sitt betänkande Hållbar slamhantering (SOU 2020:3) till regeringen den 17 januari 2020. Även det betänkandet är under beredning i Regeringskansliet. I betänkandet lämnas bl.a. förslag om krav på återvinning av minst 60 procent av den fosfor som finns i avloppsslammet.

Den 26 oktober 2022 presenterade kommissionen förslag till ett omarbetat avloppsdirektiv². Kommissionen föreslog att direktivet ska utökas till att, utöver nuvarande skydd för miljön, även innefatta skydd av människors hälsa. Vidare ska direktivet bl.a. bidra till bättre resursanvändning. Kommissionen föreslog vidare bl.a. att det ska införas nya krav relaterade till bättre utnyttjande av slam- och avloppsvatten. Förhandlingarna om förslaget avslutades den 29 januari 2024 med en preliminär överenskommelse, och nästa steg i lagstiftningsprocessen är att överenskommelsen ska godkännas och formellt antas av både parlamentet och rådet.

När miljö- och jordbruksutskottet under våren 2023 behandlade yrkanden om återvinning av fosfor och kväve uttalade utskottet följande (bet. 2022/23:MJU10):

Miljömålsberedningen har i sitt senaste betänkande lämnat förslag om kvotplikt för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel som syftar till att återvinningen av dessa ämnen ska öka. Frågan om sådan kvotplikt har även berörts i det regeringsuppdrag som Naturvårdsverket redovisade i november 2021. Vidare innehåller utredningsbetänkandet Hållbar slamhantering förslag om i vilken utsträckning fosfor ska återvinnas ur avloppsslam. Samtliga dessa förslag bereds för närvarande i Regeringskansliet, och utskottet ser med intresse fram emot utfallet av detta arbete. Mot bakgrund av det arbete som pågår i frågan föreslår utskottet att motion [...] lämnas utan åtgärd.

Återvinning av solcellspaneler

Som redovisats tidigare i betänkandet har Riksrevisionen granskat statens insatser för en effektiv hantering av bl.a. uttjänta solcellspaneler (RiR 2023:11). Riksrevisionens övergripande slutsats är att regeringen, Naturvårdsverket och Energimyndigheten inte har sett till att dessa produkter kan hanteras effektivt. Riksrevisionen anser att det är angeläget att behovet av styrmedel för att främja återanvändning och materialåtervinning ses över. Vidare rekommenderar Riksrevisionen regeringen att se över vilka författningsändringar som kan göras för att det ska bli tydligt vilka slags solcellspaneler som omfattas av producentansvaret för elutrustning.

---

² Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (omarbetning) (COM(2022) 541).

I regeringens skrivelse (skr. 2023/24:49) med anledning av Riksrevisionens rapport, som även den har beskrivits tidigare i betänkandet, instämmer regeringen i merparten av Riksrevisionens iakttagelser och bedömningar. När det gäller frågan om producentansvaret för solcellspaneler och tillsynen av det anför regeringen att det är dess utgångspunkt att ansvar och skyldigheter ska vara tydligt reglerade i lagstiftningen. Kommissionen förväntas presentera ett förslag till nytt direktiv eller förordning om elektriska och elektroniska produkter under 2025 eller 2026, och regeringen avser att verka för att det då tydligt anges vilka produkter och vilka producenter som omfattas av producentansvaret.

Energiåtervinning

I avfallsdirektivet³ fastställs en avfallshierarki som ska gälla som prioriteringsordning för lagstiftning och politik om att förebygga och hantera avfall. Avfall ska i första hand förebyggas, i andra hand förberedas för återanvändning, i tredje hand materialåtervinnas, i fjärde hand återvinnas på något annat sätt (t.ex. genom energiåtervinning) och i femte och sista hand bortskaffas. Direktivet har genomförts i svensk rätt genom 2 kap. 5 § och 15 kap. 10 § miljöbalken.

I 15 kap. 10 § första stycket anges att det är den som är ansvarig för att avfall blir behandlat som ska se till att det hanteras i den prioriteringsordning som följer av avfallshierarkin. Av förarbetena framgår att valet av behandlingsmetod alltid ska göras av den som är ansvarig för att avfallet blir behandlat (prop. 2019/20:156 s. 96).

Av 15 kap. 10 § tredje stycket följer att den behandlingsmetod som bäst skyddar människors hälsa och miljön som helhet ska anses vara den lämpligaste, om behandlingen inte är orimlig. Enligt förarbetena till bestämmelsen är avvägningen mellan skyddet av människors hälsa och miljön och kravet på att valet av en behandlingsmetod inte ska leda till orimliga konsekvenser för den enskilde avsedd att göras med utgångspunkt från miljöbalkens mål och tillämpningsområde, som anges i balkens 1 kap. 1 §, samt de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. I helhetsbedömningen ligger att en behandlingsmetods påverkan på människors hälsa och miljö ska bedömas ur ett livscykelperspektiv. Exempelvis ska värdet av att slippa utvinna jungfrulig råvara genom att materialåtervinna avfallet vägas in i en jämförelse med andra behandlingsmetoder (prop. 2015/16:166 s. 68).

Skrotningspremie

I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen att det skulle avsättas medel för att kunna införa en tillfällig skrotningspremie för den som skrotar

---

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv, reviderat genom Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/851 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall.

en äldre bil med förbränningsmotor och köper eller leasar en elbil (prop. 2023/24:1, utg. omr. 20 anslaget 1:17 Klimatpremier).

Den 19 december 2023 beslutade riksdagen i enlighet med regeringens förslag (bet. 2023/24:MJU1, rskr. 2023/24:104).

Den 2 maj 2024 remitterade Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) en promemoria med förslag om en ny förordning om skrotningspremie som föreslås träda i kraft den 15 augusti 2024. Remisstiden går ut den 30 maj 2024.

Utskottets ställningstagande

Återanvändning och återvinning i offentlig verksamhet

Inledningsvis vill utskottet framhålla att den offentliga sektorn har en viktig roll i omställningen till en cirkulär ekonomi och att det är av stor betydelse att offentlig verksamhet är ett föredöme i detta avseende. Utskottet delar uppfattningen i handlingsplanen för cirkulär ekonomi att offentlig upphandling är ett viktigt verktyg i detta sammanhang eftersom den kan bidra till stor efterfrågan på återanvända produkter och återvunna material. Som framgår av redovisningen ovan hade Upphandlingsmyndigheten under 2020 i uppdrag att se över hur strategisk upphandling kan främja en cirkulär ekonomi. Upphandlingsmyndigheten har även tagit fram hållbarhetskriterier, bl.a. för produktgrupperna möbler och it-utrustning, som ska bidra till att främja en cirkulär ekonomi, och myndigheten har även genomfört ytterligare aktiviteter för att offentlig upphandling ska kunna bidra till den cirkulära omställningen. Utskottet vill därutöver framhålla att den preliminära slutliga överenskommelsen om EU:s ekodesignförordning innehåller bestämmelser som ger kommissionen möjlighet att anta obligatoriska krav för offentliga upphandlingskontrakt för att stimulera tillgång och efterfrågan på miljömässigt hållbara produkter. Med hänvisning till vad som nu anförts bedömer utskottet att motion 2023/24:2485 (C) yrkande 11 kan lämnas utan närmare åtgärd.

Företagens förutsättningar för att bidra till återanvändning och återvinning

Det är av stor vikt att de produkter som tillverkas får så lång livslängd som möjligt så att konsumtionen av nyttillverkade produkter kan minska. Utskottet ser positivt på åtgärder som kan öka incitamenten att reparera varor eftersom detta kan gynna såväl miljön och klimatet som konsumenterna och de företag som har reparation och återbruk som affärsidé. Utskottet välkomnar därför att regeringen på olika sätt arbetar för att stärka förutsättningarna för återbruk. Utskottet vill här särskilt peka på dels den kommitté som för närvarande har i uppdrag att utreda inom vilka områden och på vilka sätt ekonomiska styrmedel kan användas för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi, dels den pågående utredningen om en översyn av de mervärdesskatteregler som gäller

vid försäljning av begagnade varor och beskattningsbara personers gåva av varor. I avvaktan på resultatet av dessa utredningar föreslår utskottet att motionerna 2023/24:770 (KD) och 2023/24:996 (MP) yrkande 11 lämnas utan åtgärd. Utskottet är för närvarande inte heller berett att föreslå regeländringar som möjliggör vidareförsäljning av kasserade varor efter reparation och föreslår därför att motion 2023/24:2260 (M) avslås.

Återanvändning och återvinning av textilier

Utskottet har under flera år framhållit att produktion av textilier med primära råvaror utgör en mycket stor belastning på miljön och klimatet. Utskottet har också välkomnat att såväl EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi som den svenska strategin för cirkulär ekonomi pekar ut textilier som en av de produktvärdekedjor som särskilt bör prioriteras eftersom en förändrad hantering genom textiliers hela livscykel är nödvändig för att minska materialströmmens negativa påverkan. Utskottet har också konstaterat att ett antal åtgärder som syftar till att förändra utformningen och hanteringen av textilier redan har genomförts eller pågår. Dessa uttalanden är alltså lika aktuella. I likhet med tidigare år vill utskottet dels understryka att det är viktigt med fortsatta insatser på området, dels framhålla det pågående arbetet inom ramen för EU:s textilstrategi och det utredningsförslag om att införa ett producentansvar för textilier m.m. som är under beredning i Regeringskansliet. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motionerna 2023/24:2485 (C) yrkande 13 och 2023/24:2629 (S) yrkande 43 avslås.

När det gäller det som föreslås i motion 2023/24:2629 (S) yrkande 44 konstaterar utskottet att kommunerna fr.o.m. den 1 januari 2025 kommer att vara skyldiga att ansvara för såväl insamlingen av textilavfall som utgör kommunalt avfall som informationsinsatser kopplade till de nya krav på utsortering och separat insamling av textilavfall från hushåll och verksamheter som börjar gälla vid samma tidpunkt. Utskottet vill dock framhålla att kommunerna redan i dag på frivillig basis kan anordna insamling av textilavfall på det sätt som kommunen finner lämpligt. Det som motionärerna efterfrågat är enligt utskottet därmed tillgodosett. Utskottet föreslår därför att yrkandet lämnas utan åtgärd.

Återvinning av elektronik

När det gäller frågan om utökat producentansvar vidhåller utskottet sitt ställningstagande från förra året och bedömer därför att det som efterfrågas i motionen i den delen är tillgodosett genom de bestämmelser om utökat producentansvar för bl.a. liten it- och telekommunikationsutrustning som gäller sedan den 1 januari 2023. I fråga om andra cirkulära styrmedel för att öka insamlingen och återvinningen av småelektronik konstaterar utskottet att Utredningen om pantsystem för småelektronik i sitt betänkande Använd det som fungerar dels har bedömt att det inte ska införas ett pantsystem för småelektronik, dels har redogjort för vissa andra styrmedel som skulle kunna

ha effekt på insamlingen av småelektronik. Utredningen har dock inte ansett det aktuellt att utreda dessa alternativ närmare. Mot denna bakgrund avser utskottet inte att vidta några åtgärder med anledning av det som efterfrågas i motion 2023/24:2629 (S) yrkande 45. Därmed föreslår utskottet att motionsyrkandet lämnas utan åtgärd.

Återvinning av metaller och mineral

När det gäller pant på produkter som innehåller sällsynta metaller och mineral kan utskottet konstatera att frågan om ett pantsystem för småelektronik har utretts. Utredningen om pantsystem för småelektronik gjorde dock bedömningen att ett sådant system inte bör införas, och mot denna bakgrund avser utskottet inte att vidta några åtgärder i frågan. Därmed föreslår utskottet att motion 2023/24:996 (MP) yrkande 19 avslås.

När det i övrigt gäller åtgärder för att öka återvinningen av metaller och mineral för att minska behovet av jungfruliga råvaror noterar utskottet att dessa frågor nyligen har berörts i de utredningar och uppdrag som redovisas ovan. De förslag som har lämnats har, åtminstone i viss utsträckning, lett till förordningsreglering som enligt utskottets mening kommer att förbättra de cirkulära flödena av metaller och mineral. Beredningsarbete pågår fortfarande i Regeringskansliet. Utskottet avser inte att vidta några närmare åtgärder med anledning av det som efterfrågas i motionerna 2023/24:438 (V) yrkandena 10–12 och 2023/24:996 (MP) yrkande 80. Därmed föreslår utskottet att yrkandena lämnas utan åtgärd.

Återvinning av fosfor och kväve

Utskottet konstaterar att Regeringskansliet för närvarande bereder såväl förslag om att införa kvotplikt för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel som förslag om i vilken utsträckning fosfor ska återvinnas ur avloppsslam. Vidare noterar utskottet att det pågår en översyn av EU:s avloppsdirektiv, bl.a. i syfte att direktivet ska bidra till bättre resursutnyttjande av slam och avloppsvatten. Denna översyn är nu inne i sin slutfas. I likhet med vad som uttalades förra året ser utskottet fram emot utfallet av dessa arbeten. Mot bakgrund av vad som nu anförts föreslår utskottet att motionerna 2023/24:379 (SD) yrkandena 3 och 7 och 2023/24:1873 (MP) yrkande 6 lämnas utan åtgärd.

Återvinning av solcellspaneler

Som redovisats ovan pågår det arbete såväl på nationell nivå som inom EU för att förbättra förutsättningarna att ta hand om uttjänta solcellspaneler på ett cirkulärt och hållbart sätt. Utskottet följer dessa insatser med intresse men vill inte föregripa utfallet av det pågående arbetet. Därmed föreslår utskottet att motion 2023/24:107 (M) lämnas utan åtgärd.

Energiåtervinning

Utskottet noterar att det är lagreglerat att avfall ska tas om i hand i den prioriteringsordning som följer av avfallshierarkin, vilket innebär att energiåtervinning ska väljas som behandlingsmetod i näst sista hand (i sista hand ska avfallet bortskaffas, t.ex. genom att läggas på deponi eller förbrännas utan energiåtervinning). Utskottet ser inte skäl att ifrågasätta att den som är ansvarig för behandlingen av avfallet gör den avvägning som följer av lagstiftningen och väljer den behandlingsmetod som är bäst ur ett hälso- och miljöskyddsperspektiv men som samtidigt inte är orimlig för den enskilde. Utskottet avstyrker därför motion 2023/24:2629 (S) yrkande 49.

Skrotningspremie

Utskottet konstaterar att det har avsatts medel för att kunna införa en möjlighet att få en skrotningspremie om man skrotar en äldre bil med förbränningsmotor och i stället köper eller leasar en elbil. Regeringens förslag till en ny förordning om en sådan skrotningspremie remissbehandlas för närvarande. Det som efterfrågas i motionerna är därmed helt eller delvis tillgodosett och utskottet avser inte att verka för ytterligare åtgärder i denna fråga. Därmed föreslår utskottet att motionerna 2023/24:2342 (V) yrkande 3 och 2023/24:2453 (C) yrkande 42 avslås.

Avfall

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om åtgärder för att förebygga och minska mängden avfall, avfall som resurs, kommunalt avfall och verksamhetsavfall, handel med avfall, avfall som innehåller PFAS, brottslighet inom avfallsområdet samt mottagning av avfall i fritidsbåtshamnar.

Jämför reservation 16 (S), 17 (MP), 18 (S, C, MP), 19 (S), 20 (C), 21 (SD), 22 (V) och 23 (MP).

Motionerna

Åtgärder för att förebygga och minska mängden avfall

De motionärer som står bakom kommittémotion 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 42 välkomnar EU-kommissionens mål och ambitioner att minska omfattningen av onödiga förpackningar.

I kommittémotion 2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. yrkande 14 framhåller motionärerna vikten av att minimera det byggmaterial som går i väg som en avfallsfraktion, och de föreslår därför att effekterna av en styrande avfallstaxa för byggavfall vid nybyggnation ska utredas.

Avfall som resurs

I kommittémotion 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 41 framhåller motionärerna att avfall ska ses som en resurs som bör återvinnas eller så långt som möjligt utnyttjas på ett resurseffektivt sätt i den gröna omställningen.

Kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 16 handlar om att se förbrukade varor som resurser. Motionärerna anför bl.a. att det bör införas en nollvision för avfall som en metod för att uppnå hållbar konsumtion och produktion och att det inom EU bör tas fram en resurslagstiftning som komplement till dess avfallslagstiftning.

Enligt kommittémotion 2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 12 behövs det en översyn av avfallslagstiftningen med målet att öka det cirkulära kretsloppet av produkter och material. Motionärerna pekar på att den nuvarande lagstiftningen gör att material och produkter anses som avfall och inte en resurs, något som sätter käppar i hjulet för att allt lämpligt material ska komma till användning.

Kommunalt avfall och verksamhetsavfall

I kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 12 föreslår motionärerna att producentansvaret utvidgas och att kommunerna med insamlingsansvar för förpackningar från hushåll i samverkan med producenterna finner effektiva lösningar som gynnar en cirkulär ekonomi. Motionärerna framhåller bl.a. att det är viktigt dels att kommunerna får ersättning från producenterna för insamlingen, dels att systemen för kommunal insamling utformas i samarbete med producenterna och att de blir kostnads-effektiva med hög miljönytta som främjar cirkulära flöden och marknader.

I kommittémotion 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 46 betonar motionärerna att dagens producentansvar för verksamhetsavfall måste tydliggöras, utvecklas och styras mer mot återvinning.

Handel med avfall

I kommittémotion 2023/24:373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11 understryks behovet av att reformera den internationella avfallsregleringen eftersom den, enligt motionärerna, bidrar till att hämma handeln med potentiellt viktiga avfallsflöden.

Avfall som innehåller PFAS

I kommittémotion 2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 16 föreslår motionärerna att regeringen ska återkomma med förslag på lagstiftning som innebär att alla produkter som innehåller PFAS klassas som farligt avfall för att säkerställa att de samlas in och hanteras säkert.

Brottslighet inom avfallsområdet

I partimotion 2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) anför motionärerna att avfallsbrottsligheten är utbredd och att den ofta är kopplad till annan organiserad brottslighet. I yrkande 110 lämnar de förslag om att strama åt lagstiftningen om hantering av avfall och skärpa straffen för brott mot avfallslagstiftningen så att det avskräcker från såväl otillåten dumpning som otillåten export av avfall.

Mottagning av avfall i fritidsbåtshamnar

I motion 2023/24:626 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) föreslås att båtklubbar ska ansvara för gemensamma miljöstationer i anslutning till klubbarna för omhändertagande av glykol, spillolja och batterier.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Inledning

Avfallsbegreppet har en vid tillämpning. Med avfall menas alla föremål eller ämnen som innehavaren vill göra sig av med eller är skyldig att göra sig av med (15 kap. 1 § första stycket miljöbalken). Ekonomiskt värde, användning eller återanvändning spelar inte någon självständig roll för om något definieras som avfall eller inte. För att kunna skilja på olika typer av avfall finns det i bilaga 3 till avfallsförordningen (2020:614) en förteckning över avfallstyper. Den detaljerade avfallskatalogen används för statistik och för att skilja ut vad som är farligt avfall. Avfallsförteckningen baserar sig på kommissionens beslut 2000/532/EG men uppdateras löpande efter nya beslut från kommissionen.

Åtgärder för att förebygga och minska mängden avfall

Den 30 november 2022 presenterade kommissionen förslag till en ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall⁴. Enligt förslaget ska förordningen tillämpas på alla förpackningar, oavsett material, och på allt förpackningsavfall. Det övergripande målet med den föreslagna förordningen är att minska mängden förpackningar med 15 procent till 2040 jämfört med 2018, vilket skulle innebära en total minskning av avfallet inom EU med 37 procent. Därutöver är de tre huvudmålen med förordningen att

- förebygga uppkomsten av förpackningsavfall genom att minska mängden, begränsa onödiga förpackningar och främja förpackningslösningar som är återanvändbara och påfyllningsbara

---

⁴ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om förpackningar och förpackningsavfall, om ändring av förordning (EU) 2019/1020 och direktiv (EU) 2019/904 och om upphävande av direktiv 94/62/EG (COM(2022) 677).

- främja återvinning av hög kvalitet ("slutna kretslopp") så att alla förpackningar på EU-marknaden kan återvinnas på ett ekonomiskt lönsamt sätt senast 2030
- minska behovet av primära naturresurser, skapa en välfungerande marknad för returråvaror och öka användningen av återvunnen plast i förpackningar genom obligatoriska mål.

Förhandlingar om förslaget pågår. Miljö- och jordbruksutskottet överlade med regeringen om förslaget den 9 februari, den 9 mars 2023 och den 6 februari 2024 (prot. 2022/23:25, prot. 2022/23:31 och prot. 2023/24:22).

Bygg- och fastighetssektorn utpekas som prioriterad i såväl EU:s handlingsplan som den svenska strategin för cirkulär ekonomi. I strategin anförs att miljöpåverkan från sektorn kan minskas genom ett mer effektivt användande av fastighetsbeståndet. I byggnads- och rivningssektorn uppstår stora mängder blandat avfall som enligt strategin i högre grad skulle kunna återanvändas och materialåtervinnas. Enligt strategin kommer det att tas fram handlingsplaner där det presenteras styrmedel och åtgärder för respektive fokusområde i strategin. Vidare framgår det av strategin att det även kan komma att beslutas om handlingsplaner för prioriterade områden eller strömmar som är särskilt relevanta för omställningen till en cirkulär ekonomi.

I februari 2017 tillsattes Kommittén för modernare byggregler, som enligt direktiven skulle lämna tre betänkanden (dir. 2017:22). Kommitténs uppdrag för delbetänkandet Resurseffektiv användning av byggmaterial (SOU 2018:51), som överlämnades i juni 2018, var att utreda behovet av styrmedel för att minska miljöpåverkan inklusive minskad spridning av särskilt farliga ämnen under byggprocessen. I delbetänkandet konstaterade kommittén bl.a. att ett av de främsta hindren mot återanvändning och återvinning av byggprodukter är bristen på ekonomiska incitament.

Den 1 augusti 2020 började nya bestämmelser gälla för den som hanterar bygg- och rivningsavfall (se 3 kap. 10 och 11 §§ avfallsförordningen [2020:614]). Den som producerar bygg- och rivningsavfall ska sortera ut vissa avfallsslag och förvara dem skilda från varandra och från annat avfall. Kraven motsvarar bestämmelser i avfallsdirektivet. Den som samlar in bygg- och rivningsavfall som har sorterats ut ska samla in de avfallsslagen separat. Syftet med utsorteringskraven är att komma högre upp i avfallshierarkin så att både förberedelse för återanvändning och materialåtervinning kan öka. Utsorteringskraven kommer att ge ökade förutsättningar för att kunna åstadkomma fler cirkulära flöden av material inom bygg- och rivningsverksamheter.

Den 22 februari 2022 beslutade regeringen att ge Boverket i uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn för att bidra till att nå Sveriges miljö- och klimatmål (dnr Fi2019/01146 och Fi2022/00506). Boverket ska bl.a.

- kartlägga och analysera hur återanvändning, återvinning samt förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av befintligt byggmaterial, byggnadsdelar och byggnadsverk fungerar i dag
- kartlägga och analysera vad som kan främja att byggnadsverk, byggnadsdelar och byggmaterial redan från början utformas och designas för att vara hållbara samt enkla att reparera, uppgradera, nedmontera och återanvända; i detta ingår att analysera hur rivning av befintliga byggnadsverk kan undvikas och hur de kan återbrukas i sin helhet samt att analysera vad detta innebär för valet av olika byggmaterial, exempelvis plast
- föreslå åtgärder för att främja cirkulärt byggande och cirkulär förvaltning, vilket innefattar giftfria materialkretslopp, och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag.

Enligt uppdraget ska Boverket även ta vara på erfarenheter från det arbete med cirkulärt byggande som pågår inom ramen för Nordiska ministerrådet, bl.a. i visionsprojektet Norden som ledare för en konkurrenskraftig bygg-, anläggnings- och fastighetssektor med minskad klimatpåverkan 2021–2024. Boverket ska särskilt beakta det finländska ordförandeskapsprojektet Nordiska nätverk för cirkulärt byggande som syftar till att främja tillämpningen av cirkulära lösningar och utbyte av nordiska erfarenheter av åtgärder och styrmedel som bidrar till ett mer resurseffektivt byggande. Det sistnämnda projektet pågår under 2021–2024. Boverket ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet (Finansdepartementet) senast den 20 december 2024.

Avfall som resurs

Att återvinna avfall innebär att avfall går från att vara avfall till att bli ett föremål eller ämne. Detta kan i vissa fall innebära flera återvinningssteg på flera olika verksamhetsställen och innefatta komplicerade processer. Det kan i andra fall vara fråga om relativt enkla processer, t.ex. att man gör en provtagning som visar att avfallet har motsvarande egenskaper som andra produkter på marknaden. Frågan om när avfall upphör att vara avfall är viktig eftersom det avgör om det är avfalls- eller produkt-/kemikalielagstiftningen som ska tillämpas.

Avfallsdirektivets⁵ artikel 6 innehåller villkor för när avfall upphör att vara avfall (end of waste). Enligt bestämmelsen ska medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att se till att avfall som har genomgått materialåtervinning eller något annat återvinningsförfarande ska anses ha upphört att vara avfall om det uppfyller villkoren. Bestämmelsen har genomförts i svensk rätt genom 15 kap. 9 a–c §§ miljöbalken. Av 15 kap. 9 a § framgår att avfall som har genomgått ett återvinningsförfarande upphör att vara avfall om

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv.

1. ämnet eller föremålet ska användas för ett visst ändamål
2. det finns en marknad för eller efterfrågan på sådana ämnen eller föremål
3. ämnet eller föremålet uppfyller tillämpliga krav i lag och annan författning
4. användningen av ämnet eller föremålet inte leder till allmänt negativa följder för människors hälsa eller miljön.

Enligt avfallsdirektivet får kommissionen anta genomförandeakter för att fastställa närmare kriterier för när vissa kategorier av avfall upphör att vara avfall. Om inga kriterier har fastställts på unionsnivå får medlemsstaterna fastställa kriterier. Om inga kriterier har fastställts får medlemsstaterna i det enskilda fallet besluta om ett visst avfall har upphört att vara avfall. EU-kommissionen har tillsammans med medlemsländerna arbetat med att ta fram EU-förordningar med kriterier för när olika avfalls slag upphör att vara avfall, s.k. end of waste-förordningar. Dessa är frivilliga att tillämpa för de avfalls slag som det finns framtagna kriterier för. Hittills har det tagits fram end of waste-kriterier på unionsnivå för skrot av järn, stål, aluminium och koppar och för krossglas.

Enligt 15 kap. 9 c § miljöbalken får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter om när avfall upphör att vara avfall enligt de angivna villkoren. Bemyndigandet syftar till att ge regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer möjlighet att ta fram nationella end of waste-kriterier. Som framgår ovan får nationella end of waste-kriterier enligt avfallsdirektivet endast tas fram om det inte har fastställts kriterier på unionsnivå.

Av EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi framgår att kommissionen kommer att bedöma möjligheterna att ta fram ytterligare EU-omfattande kriterier för avfall som upphört att vara avfall för vissa avfallsströmmar, baserat på övervakning av medlemsstaternas tillämpning av de reviderade reglerna för avfall som upphört att vara avfall och biprodukter, samt stödja gränsöverskridande samarbetsalternativ för att harmonisera nationella kriterier för avfall som upphört att vara avfall och biprodukter.

I ett svar den 6 april 2022 på en skriftlig fråga (fr. 2021/22:1395) anförde dåvarande klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S) bl.a. att regeringen följer detta arbete för att bevaka att det utvecklas på ett sätt som främjar svenska intressen. Enligt den svenska strategin för cirkulär ekonomi kan avfall vara värdefullt att använda vidare som en resurs, och lagstiftningen på avfallsområdet behöver därför moderniseras fortlöpande för att anpassas till den cirkulära ekonomin. Genom att förlänga livslängden på produkter och främja en effektiv användning minimeras mängden avfall.

I regleringsbrevet för 2021 fick Naturvårdsverket i uppdrag att analysera förutsättningarna, inklusive för- och nackdelar, för nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall (end of waste-kriterier) och göra en bedömning av om det skulle kunna vara aktuellt att ta fram nationella end of waste-kriterier. Om myndigheten ansåg det vara aktuellt skulle den också redovisa en möjlig plan för vilka avfallsströmmar som är mest prioriterade och

relevanta. Uppdraget redovisades till regeringen (dåvarande Miljödepartementet) den 25 november 2021 genom skrivelsen Avfall som resurs (NV-00196-21). Av sammanfattningen framgår bl.a. följande:

Naturvårdsverket bedömer att det kan vara aktuellt att införa nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall. Vi rekommenderar emellertid att regeringen avvaktar med att införa sådana nationella kriterier. För att kunna fatta ett välgrundat beslut om lämpligheten med nationella kriterier för vissa avfallsströmmar (som återstår att välja ut) föreslår Naturvårdsverket att vissa aktiviteter inväntas och genomförs. Det gäller särskilt arbetet med den nationella strategin för miljöbalkstillsynen där fokus ligger på när avfall upphör att vara avfall, Europeiska kommissionens arbete med kriterier för när avfall upphör att vara avfall samt Kemikalieinspektionens arbete med att utveckla tillsynen över tillverkare av återvunna ämnen. Därför lägger Naturvårdsverket i nuläget inte fram någon plan för vilka avfallsströmmar som är mest prioriterade och relevanta för nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall. Naturvårdsverket bedömer att det finns juridiska förutsättningar för att införa nationella kriterier i Sverige. Men vi konstaterar också att nationella kriterier inte kan lösa alla de problem som lyfts av berörda aktörer i samråd. Vi drar slutsatsen att bedömningar i enskilda fall baserat på vägledning även fortsättningsvis kommer vara det vanligaste tillvägagångssättet. [Naturvårdsverket] ser att det saknas en gemensam bild av hur kriterier för när avfall upphör att vara avfall är tänkta att fungera och vilka syften sådana kriterier bör fylla i Sverige. Detta påverkar i sin tur hur kriterierna bör utformas och vilka verksamhetsutövare som skulle träffas av sådana kriterier. Dessa frågor behöver diskuteras med branschaktörer och tillsynsmyndigheter i Sverige på en mer detaljerad nivå än vad som varit möjligt inom ramen för detta uppdrag. Som en del i Naturvårdsverkets analys har vi identifierat ett antal aspekter som vi anser påverkar bedömning av lämpligheten att införa nationella kriterier för en enskild avfallsström. Naturvårdsverket bedömer dock att det krävs ett bättre underlag för att kunna göra bedömningar av specifika avfallsströmmar utifrån de aspekter som vi har identifierat.

I samband med att utskottet under våren 2023 beredde motionsyrkanden om att i högre grad betrakta avfall som en resurs uppgav Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) att skrivelsen hade lagts till handlingarna med hänvisning till att den framför allt innehöll en nulägesanalys men inte några förslag för regeringen att gå vidare med.

Vid beredningen anförde utskottet följande i sitt ställningstagande (bet. 2022/23:MJU10):

Inledningsvis vill utskottet framhålla att avfall kan vara värdefullt att använda vidare som en resurs och att lagstiftningen på avfallsområdet därför behöver moderniseras fortlöpande för att anpassas till den cirkulära ekonomin. En ökad användning av återvunnet avfall kan enligt utskottet bidra till att jungfruliga råvaror i hög utsträckning kan ersättas av sekundära råvaror, dvs. material som har övergått från att ha utgjort avfall till att bli ett föremål eller ämne som kan fortsätta att nyttjas som en resurs i stället för att vara avfall. Avgörandet av om avfall har upphört att vara avfall kan, som framgår av redovisningen ovan, göras efter en bedömning i det enskilda fallet eller med tillämpning av s.k. end of waste-kriterier.

Av redovisningen ovan framgår vidare att det redan finns vissa EU-förordningar med kriterier för när olika avfalls slag upphör att vara avfall,

s.k. end of waste-förordningar. Vidare framgår det att kommissionen kommer att bedöma möjligheterna att dels ta fram ytterligare EU-omfattande end of waste-kriterier för vissa avfallsströmmar, dels stödja gränsöverskridande samarbetsalternativ för att harmonisera nationella kriterier för avfall som upphört att vara avfall och biprodukter. Utskottet välkomnar detta arbete som i förlängningen kan underlätta bedömningen av om avfall har upphört att vara avfall och i stället kan betraktas som en sekundär råvara. Utskottet noterar här att resultatet av detta arbete påverkar i vilken utsträckning det är möjligt att införa nationella end of waste-kriterier. På ett nationellt plan kan utskottet konstatera att Naturvårdsverket har redovisat ett uppdrag som innebär att myndigheten skulle analysera om det kan vara aktuellt att ta fram nationella end of waste-kriterier för de avfallsslag där det inte finns end of waste-förordningar på EU-nivå. Som redovisas ovan har Naturvårdsverket rekommenderat att regeringen ska avvakta med att införa nationella kriterier tills bl.a. kommissionens aviserade arbete med end of waste-kriterier för ytterligare avfallsströmmar är genomfört. [...]

Utskottet ser med intresse fram emot resultatet av det arbete med ovanstående frågor som pågår såväl inom EU som på nationell nivå och föreslår att motionerna [...] för närvarande lämnas utan åtgärd.

Kommunalt avfall och verksamhetsavfall

I 15 kap. miljöbalken finns bestämmelser som bl.a. reglerar avfallsinnehavares, kommuners och producenters ansvar för avfallshanteringen. Utgångspunkten är att den som innehar avfall ska se till att det hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Med kommunalt avfall avses avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll (15 kap. 3 §). Uttrycket kommunalt avfall ersatte termen hushållsavfall den 1 augusti 2020. Kommunalt avfall omfattar t.ex. blandat avfall och separat insamlat avfall från hushåll samt avfall från andra källor – såsom detaljhandeln, förvaltningar, skolor, hälso- och sjukvårdsinrättningar, hotell- och restaurangbranschen och andra tjänster och verksamheter – som liknar hushållsavfall till sin art och sammansättning. Termen hushållsavfall och uttrycket kommunalt avfall är närliggande. Uttrycket kommunalt avfall omfattar dock inte avfall från septiktankar, avloppsnät och avloppsrening och inte heller bygg- och rivningsavfall (jfr prop. 2019/20:156 s. 91). Verksamhetsavfall är det övriga avfall som uppstår i företag, t.ex. i affärer eller i företag som tillverkar produkter eller erbjuder tjänster, och det kan exempelvis vara wellpapp, betong, byggavfall, produktionsspill, elavfall och farligt avfall.

När det gäller kommunalt avfall ansvarar kommunen för borttransport och behandling (15 kap. 20 och 20 a §§), i den mån inte annat gäller enligt föreskrifter om producentansvar (15 kap. 21 § 1) eller enligt föreskrifter om skyldigheter för kommuner att vidta de åtgärder som krävs för att avfallshanteringen ska fungera när ansvaret för hanteringen är uppdelat mellan kommunen och producenter eller producentansvarsorganisationer (15 kap. 21 § 2).

De produktkategorier som i dag omfattas av producentansvar är förpackningar, plastprodukter, engångsplastförpackningar, vissa tobaksvaror och filter, våtservetter, ballonger, fiskeredskap, elutrustning, batterier, däck, bilar, läkemedel samt radioaktiva produkter och herrelösa strålkällor. Naturvårdsverket beskriver att producentansvaret har funnits sedan 1990-talet och att syftet med ansvaret är att den som bidrar till ett miljöproblem, i detta fall bristen på cirkularitet, också ska bidra till lösningarna. Producenterna får ett extra ansvar eftersom de ska tillverka miljövänligare produkter som håller längre eller som är lätta att återvinna. Alla producentansvar innebär att det är det företag som säljer, importerar, tillverkar eller på annat sätt för in produkten först till Sverige som har producentansvar. Vem som anses som producent samt vad som ingår i ansvaret skiljer sig åt mellan de olika producentansvaren. Ofta ska producenten bekosta själva avfallsinsamlingen för att öka drivkraften att ta fram mer resurssnåla produkter. Ansvaret kan bl.a. innebära att producenten är ansvarig för att utforma och märka sina produkter, samla in produkten när den blir avfall, ta hand om eller återvinna produkten när den har blivit avfall och att registrera sig och rapportera uppgifter till Naturvårdsverket.

När det gäller förpackningar har regeringen beslutat om förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar (förpackningsförordningen). Förordningen trädde i kraft den 1 januari 2023, men eftersom det finns vissa övergångsbestämmelser ska inte alla bestämmelser tillämpas direkt fr.o.m. detta datum. De nya reglerna syftar till att underlätta för hushåll och verksamheter att sortera sitt förpackningsavfall. En enklare insamling och sortering ska bidra till att producenter kan återvinna mer avfall, att hanteringen av avfall blir mer resurseffektiv och att behoven av nya råvaror minskar, vilket ger minskade koldioxidutsläpp. Insamlingen sköttes tidigare av producenterna men, sedan den 1 januari 2024 är det kommunerna som har det operationella ansvaret för insamlingen av hushållens förpackningsavfall och för information till hushållen om förebyggande och sortering av förpackningsavfall. Senast den 1 januari 2027 ska fastighetsnära insamling vara införd för hushållen. De vanligast förekommande förpackningsslagen (papper, plast, metall och glas) ska alltid samlas in fastighetsnära. Skrymmande förpackningar av papper och plast ska samlas in på lättillgängliga samlingsplatser och övriga förpackningsmaterial (trä, keramik, textilier och dylikt) på kommunens återvinningscentral. Insamlingen är gratis för hushållen, och producenterna ska ersätta kommunerna för deras kostnader för insamlingen. Ersättningen till kommunerna beslutas av Naturvårdsverket med tillämpning av myndighetens föreskrifter (NFS 2023:14) om ersättning till kommuner för insamling av förpackningsavfall som omfattas av producentansvar.

När det gäller förpackningsavfall från verksamheter innebär förpackningsförordningen bl.a. att alla verksamheter får ansvar för att hantera sitt förpackningsavfall. Den producentansvarsorganisation som har störst marknadsandel är sedan den 1 januari 2024 skyldig att ordna mottagningsplatser för förpackningsavfall från verksamheter. Verksamheter ska kunna lämna sitt

avfall på en mottagningsstation i sin kommun utan avgift, oavsett volym och frekvens. Avfallet ska därefter fördelas till producentansvarsorganisationerna utifrån marknadsandel. Övriga producentansvarsorganisationer, dvs. de som inte är störst, ska ersätta den största producentansvarsorganisationen för skäliga kostnader utifrån en nyligen införd bestämmelse i miljöbalken. De verksamheter vars avfallshantering är samlokaliserad med hushållens, dvs. verksamheter som tillsammans med hushåll använder behållare och andra anordningar för hantering av avfall på, eller i anslutning till, en fastighet, får möjlighet att välja kommunen som ansvarig för insamlingen av förpackningsavfallet. Verksamheterna kan också lämna sina förpackningar eller sitt förpackningsavfall till s.k. marknadsdrivna system för återanvändning eller materialåtervinning.

Som tidigare redovisats har regeringen beslutat om en nationell strategi för en cirkulär ekonomi och om en handlingsplan för cirkulär ekonomi. Enligt handlingsplanen bör man underlätta för hushåll och verksamheter att göra sig av med allt sitt källsorterade avfall. Det ska därför finnas en hög servicegrad med tydlig information och rationella system.

Handel med avfall

Bestämmelser om övervakning och kontroll av avfallstransporter har funnits inom EU sedan 1984. År 1989 antogs Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och om slutligt omhändertagande av farligt avfall (Baselkonventionen) för att hantera de allvarliga problem som uppstod vid lagring av giftigt avfall som olika utvecklingsländer importerade från utlandet. År 1992 antog OECD ett bindande beslut om kontroll av gränsöverskridande transporter av avfall avsett för återvinning (OECD-beslutet). Genom förordning (EG) nr 1013/2006 (avfallstransportförordningen) införlivades både Baselkonventionen och OECD-beslutet i EU:s lagstiftning. På vissa områden innehåller förordningen om avfallstransporter strängare kontrollåtgärder än Baselkonventionen. Enligt förordningen ska medlemsstaterna se till att avfallet transporteras och hanteras på ett sätt som skyddar miljön och människors hälsa mot de skadliga effekter som sådant avfall kan medföra. I förordningen fastställs kontrollmekanismer för export och import av avfall mellan EU och tredjeländer samt för transporter mellan medlemsstaterna. Vilka slags kontroller som ska utföras beror enligt förordningen på avfallens egenskaper (t.ex. om det är farligt eller inte), dess destination och om det behandlas som en del av återvinning (exempelvis materialåtervinning) eller bortskaffande (exempelvis deponi). I förordningen fastställs också exportförbud för vissa avfallskategorier och mottagarländer, bl.a. förbud mot export av farligt avfall från EU till länder utanför OECD.

Som aviserats i EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi presenterade kommissionen den 17 november 2021 ett förslag till en reviderad avfalls-transportförordning⁶. I förslaget beskrev kommissionen att EU är en viktig aktör i den globala avfallshandeln och att avsevärda mängder avfall transporteras mellan medlemsstaterna. Kommissionen anförde att avfall som transporteras över gränserna kan medföra risker för människors hälsa och för miljön, speciellt om det inte kontrolleras ordentligt. Samtidigt har detta avfall ofta ett positivt ekonomiskt värde, i första hand som returråvaror som kan ersätta och minska beroendet av nya råvaror och därmed bidra till en mer cirkulär ekonomi. Vidare anförde kommissionen att det övergripande syftet med avfallstransportförordningen är att bättre skydda miljön och folkhälsan mot effekterna av miljöskadliga gränsöverskridande avfallstransporter. Den föreslagna förordningen åtgärdar enligt kommissionen de problem som fastställdes i den utvärdering av den gällande förordningen om avfalls-transporter som kommissionen publicerade i januari 2020. Förordningen revideras även till följd av den europeiska gröna given och EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi, enligt vilka kommissionen ska se över förordningen för att bl.a. säkerställa att EU inte exporterar sina avfallsutmaningar till tredjeländer. I denna del föreslås bl.a. att det ska införas krav på att EU ska godkänna till vilka länder export får ske, ett förslag som väntas innebära att mer avfallsråvara kan behållas inom EU.

Förhandlingarna om förslaget avslutades den 17 november 2023 med en preliminär överenskommelse, och nästa steg i lagstiftningsprocessen är att överenskommelsen ska godkännas och formellt antas av både parlamentet och rådet. Europaparlamentet antog sin ståndpunkt den 27 februari 2024⁷ medan rådet antog sin ståndpunkt den 12 mars 2024.

Avfall som innehåller PFAS

Per- och polyfluorerade alkylsubstanser (PFAS), även kallade högfluorerade ämnen, är en stor och komplex grupp med mer än 4 700 identifierade ämnen med varierande egenskaper och bred användning i samhället. PFAS används i många olika varor och kemiska produkter på grund av sina eftertraktade egenskaper såsom att de är fett-, smuts- och vattenavvisande, temperaturtåliga och filmbildande. Det finns ingen övergripande lagstiftning som gäller för alla PFAS-ämnen som grupp, men däremot regleras specifika PFAS-ämnen i olika regelverk.

15 kap. miljöbalken handlar om avfall men innehåller inte några bestämmelser om klassificering av avfall. Kapitlet innehåller ett antal bestämmelser med bemyndiganden, bl.a. om att regeringen eller den

---

⁶ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om transport av avfall och om ändring av förordningarna (EU) nr 1257/2013 och (EU) 2020/1056 (COM(2021) 709).

⁷ Europaparlamentets lagstiftningsresolution av den 27 februari 2024 om förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning om transport av avfall och om ändring av förordningarna (EU) nr 1257/2013 och (EU) 2020/1056 (COM(2021)709 – C9 0426/2021 – 2021/0367(COD)).

myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om tillstånds- och anmälningsplikt för viss avfallshantering.

Avfallsförordningen (2020:614) definierar olika slags avfall (1 kap. 4 §) och innehåller även bestämmelser om klassificering av avfall (2 kap.). Sådana avfallsströmmar som anges i bilaga 3 till förordningen och som är märkta med * ska klassificeras som farligt avfall. Sådana avfallsströmmar som anges i bilaga 3 till avfallsförordningen, är märkta med * och hänvisar till 2 kap. 3 § kan klassificeras som farligt avfall om förutsättningarna i 2 kap. 2 och 3 §§ är uppfyllda, dvs. om det handlar om avfall som innehåller ett eller flera ämnen som anses farliga enligt bilaga III till avfallsdirektivet (punkt 1) eller är ett av de ämnen som listas i punkt 2. Avfall som innehåller PFAS kan klassificeras som farligt avfall om PFAS finns i någon avfallsström som listas i bilaga 3 som innehållande farliga ämnen (dvs. ämnen som uppfyller kriterierna i delarna 2–5 i bilaga I till CLP-förordningen⁸). Avfall som innehåller PFAS-ämnena PFOS, PFOA och PFHxS över de gränsvärden som anges i bilaga IV till POP-förordningen⁹ ska hanteras i enlighet med de krav på destruktion eller irreversibel omvandling som följer av den förordningen (artikel 7), medan avfall som innehåller PFOS, PFOA och PFHxS under samma gränsvärden ska hanteras i enlighet med avfallsregleringen.

Vägledning om hur avfall ska klassificeras finns i kommissionens tillkännagivande om teknisk vägledning om klassificering av avfall (2018/C 124/01) och i Naturvårdsverkets vägledning (2021-02-18) om klassificering och kodning. Av Naturvårdsverkets vägledning följer att 2 kap. avfallsförordningen ska tillämpas för att göra själva klassificeringen. Därtill ska de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken och bestämmelserna i 15 kap. samma balk beaktas. Miljöbalken ställer krav på att den som hanterar avfall ska se till att hanteringen inte skadar människors hälsa och miljön (15 kap. 11 §) och att den som bedriver en verksamhet behöver känna till hur negativa effekter av avfallet kan minskas (2 kap. 2 och 3 §§). Att den som innehar avfall klassificerar det utgör grunden för att avfallet tas omhand på ett säkert sätt och för att risker vid transport, sortering, lagring och behandling ska kunna undvikas. Klassificeringen är även grunden för att rapportera farligt avfall till Naturvårdsverkets avfallsregister.

När det gäller PFOS, PFOA och PFHxS beskriver Naturvårdsverket att gränsen för när ett avfall klassas som farligt avfall enligt avfallsregleringen kan vara avsevärt högre än gränsen för när ämnena omfattas av kraven på destruktion eller irreversibel omvandling enligt POP-förordningen.

Artikel 7.2 i avfallsdirektivet innehåller bestämmelser för vad som gäller om en medlemsstat anser att en viss typ av avfall som är listat som icke farligt

---

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006.

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1021 av den 20 juni 2019 om långlivade organiska föreningar.

i avfallsförteckningen¹⁰ är farligt. Av bestämmelsen följer att en medlemsstat får betrakta avfall som farligt avfall om det, trots att det inte tas upp som farligt i förteckningen över avfall, har minst en av de egenskaper som anges i bilaga III. Medlemsstaten ska utan dröjsmål anmäla sådana fall till kommissionen. Medlemsstaten ska förteckna dem i den rapport som avses i artikel 37.1 och förse kommissionen med all relevant information. På grundval av de inkomna anmälningarna ska förteckningen ses över för beslut om en justering av denna.

Brottslighet inom avfallsområdet

Den 16 juni 2022 tillsattes utredningen En skärpt miljöstraffrätt och en stärkt miljöbrottsbekämpning (dir. 2022:69). Enligt utredningsdirektiven ska den särskilda utredaren se över sanktionssystemet i miljöbalken och hur miljöbrottsbekämpningen kan stärkas. Översynen ska syfta till att säkerställa att det miljörättsliga sanktionssystemet är effektivt och att samhällets möjligheter att förebygga, upptäcka, utreda och lagföra överträdelser av miljölagstiftningen förbättras. Utredaren ska särskilt beakta de utmaningar som följer av att den organiserade brottsligheten har ökat sin närvaro på miljöområdet. Utredaren ska bl.a.

- ta ställning till hur den miljöstraffrättsliga regleringen kan skärpas och bli mer effektiv
- ta ställning till om, och i så fall hur, miljöstraffavgifter kan användas i fler fall och analysera om avgiftsnivåerna behöver höjas för att avgifterna ska vara effektiva
- analysera och föreslå åtgärder som förbättrar möjligheterna att upptäcka, utreda och lagföra miljöbrottslighet
- föreslå åtgärder som förebygger brottslig verksamhet på avfallsområdet och lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget skulle ursprungligen ha redovisats i december 2023, men den 5 oktober 2023 beslutade regeringen att förlänga utredningstiden till den 20 december 2024 (dir. 2023:139). Tilläggsdirektiven innebär också att utredaren även bl.a. ska bedöma om straffavgifter kan påföras för mindre allvarliga överträdelser av miljölagstiftningen samtidigt som allvarligare överträdelser av samma regler är kriminaliserade och, oavsett ställningstagande i sak, lämna förslag som möjliggör detta samt lämna nödvändiga författningsförslag.

---

¹⁰ Den europeiska avfallsförteckningen upprättades genom kommissionens beslut 2000/532/EG (11) och är det viktigaste dokumentet för klassificering av avfall. En konsoliderad version av avfallsförteckningen har funnits sedan 2000. Den har ändrats genom kommissionens beslut 2014/955/EU i syfte att anpassa den till den vetenskapliga utvecklingen och harmonisera den med kemikalielagstiftningens utveckling. Som EU-beslut är avfallsförteckningen bindande i sin helhet, riktar sig till medlemsstaterna och behöver inte införlivas. Vissa medlemsstater har offentliggjort vägledningar som återspeglar avfallsförteckningen för att hjälpa företag och myndigheter att tillämpa denna på nationell nivå.

Den 16 juni 2022 beslutade regeringen även om fyra myndighetsuppdrag om ytterligare åtgärder mot brottslighet inom avfallsområdet (dnr M2022/00531 [delvis]), bl.a. följande:

- Uppdrag till Naturvårdsverket, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket och vissa länsstyrelser att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot avfallsbrottslighet. Uppdraget ska delredovisas årligen och slutredovisas senast den 1 mars 2026.
- Uppdrag till Naturvårdsverket om att minska möjligheterna för kriminella och oseriösa aktörer att utnyttja systemet med anmälningspliktiga verksamheter. Detta uppdrag redovisades i en skrivelse den 29 september 2023 (dnr NV-08932-22).

Av skrivelsen framgår bl.a. att Naturvårdsverket bedömer att det finns behov av att ytterligare reglera hanteringen av vissa avfallstyper och vissa tillvägagångssätt. Myndigheten lämnar därför tre förslag som syftar till att minska möjligheterna för kriminella eller oseriösa aktörer att utnyttja systemet med anmälningspliktiga verksamheter. Naturvårdsverket föreslår att

- inom ramen för anmälningsplikt får som mest totalt 500 ton blandat bygg- och rivningsavfall samt lättfraktioner och stoft (s.k. fluff) lagras vid något tillfälle inför eller efter sortering, mekanisk bearbetning eller som del av att samla in avfall
- mer detaljerade krav införs på vad en anmälan ska innehålla avseende en verksamhet som lagrar icke-farligt eller farligt avfall som en del av att samla in det; mer detaljerade krav införs även för vad ett föreläggande om försiktighetsmått relaterat till verksamheten som utfärdas av tillsynsmyndigheten ska innehålla
- ett förtydligande görs av bestämmelsen om utsortering av bygg- och rivningsavfall i avfallsförordningen genom att det anges att sortering ska ske ”på den plats där avfallet uppkom”.

Naturvårdsverket bedömer sammantaget att förslagen kan bidra till syftet med uppdraget, dvs. att minska möjligheterna att utnyttja systemet med anmälningsplikt, och således även till att stävja avfallsbrottsligheten.

Skrivelsen har remissbehandlats och remisstiden gick ut den 8 mars 2024. Beredning pågår i Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) anför regeringen att stora potentiella vinster i kombination med låg upptäcktsrisk innebär att avfallshanteringen är intressant för den organiserade brottsligheten. Enligt regeringen krävs därför skärpta regler, en effektivare tillsyn och en förbättrad myndighetssamverkan i fråga om avfallsbrottslighet, vilket är ett pågående långsiktigt arbete som förväntas ge resultat under de kommande åren. Vidare anför regeringen att de pågående uppdragen om bl.a. ökad samverkan för avfallsbrottslighet förväntas bidra till ökad måluppfyllelse.

Under våren 2023 behandlade utskottet ett antal motionsyrkanden om brottslighet inom avfallsområdet och uttalade följande (bet. 2022/23:MJU10):

Illegal avfallshantering är ett växande problem, både nationellt och internationellt. Utskottet ser med oro på denna utveckling och välkomnar därför den utredning, de myndighetsuppdrag och de satsningar i övrigt som nu pågår och som alla har det övergripande syftet att motverka och komma tillrätta med denna form av brottslighet. Mot bakgrund av det breda arbete som pågår i denna fråga föreslår utskottet att motionerna [...] lämnas utan åtgärd.

Mottagning av avfall i fritidsbåtshamnar

I promemorian Mottagningsanordningar i hamn för avfall från fartyg (dnr I2021/02803), som presenterades den 23 december 2021, lämnades ett antal förslag till hur Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/883 om mottagningsanordningar i hamn för avlämning av avfall från fartyg ska genomföras i lag och förordning. Syftet med direktivet är att skydda den marina miljön mot de negativa effekterna av utsläpp av avfall från fartyg som anlöper hamnar i unionen. Detta ska uppnås samtidigt som en smidigt fungerande sjöfart säkerställs genom förbättrad tillgång till och användning av adekvata mottagningsanordningar i hamn och avlämningen av avfall till dessa anordningar.

Förslagen bereddes i Regeringskansliet och efter det att Lagrådet yttrat sig i ärendet överlämnade regeringen en proposition till riksdagen (prop. 2022/23:62 Mottagningsanordningar i hamn för avfall från fartyg). I propositionen föreslogs bl.a. nya bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om bl.a. skyldighet för hamnar att ha en godkänd plan för mottagning och hantering av avfall från fartyg och informera om innehållet i planen och att lämna uppgifter till tillsynsmyndigheterna om sin verksamhet. Det föreslogs också att kommunerna ska pröva frågor om att godkänna planer för mottagning och hantering av avfall från fartyg när det gäller fritidsbåtshamnar och utöva tillsyn över sådana hamnar. Vidare lämnades förslag om att förbudet i lag för hamnar att ta särskilt betalt för mottagning av avfall ska tas bort och ersättas av en möjlighet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för den som svarar för en mottagningsanordning att ta ut en avgift för att ta emot avfallet.

Riksdagen biföll regeringens förslag (bet. 2022/23:TU8, rskr. 2022/23:155). Såväl lagändringarna som de förordningsändringar som föreslagits i den promemoria som beskrivits ovan trädde i kraft den 1 maj 2023.

Utskottets ställningstagande

Åtgärder för att förebygga och minska mängden avfall

I likhet med vad som anförs i motion 2023/24:2629 (S) yrkande 42 välkomnar utskottet att målet med den föreslagna nya förordningen om förpackningar och förpackningsavfall bl.a. är att minska mängden förpackningar. Utskottet

konstaterar att förslaget till förordning för närvarande förhandlas. För att inte föregripa resultatet av detta arbete föreslår utskottet att yrkandet avslås.

När det gäller frågan om insatser för att minimera mängden byggmaterial som blir avfall kan utskottet konstatera dels att behovet av styrmedel för att skapa en bättre resursanvändning av byggmaterial har utretts, dels att det har införts utsorteringskrav för bygg- och rivningsavfall för att åstadkomma fler cirkulära flöden av byggmaterial. Vidare har Boverket ett pågående regeringsuppdrag om att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn. Med hänvisning till dessa genomförda och pågående insatser på området föreslår utskottet att motion 2023/24:901 (MP) yrkande 14 lämnas utan åtgärd.

Avfall som resurs

I samband med att utskottet behandlade snarlika motioner under förra riksmötet utvecklade utskottet sin syn på frågan (bet. 2022/23:MJU10). Utskottets inställning har inte förändrats och utskottet föreslår därför att motionerna 2023/24:901 (MP) yrkande 12, 2023/24:2485 (C) yrkande 16 och 2023/24:2629 (S) yrkande 41 för närvarande lämnas utan åtgärd.

Kommunalt avfall och verksamhetsavfall

När det gäller förpackningsavfall kan utskottet konstatera att kommunerna sedan den 1 januari 2024 har övertagit det operationella ansvaret för att samla in hushållens förpackningsavfall från producenterna. Det ekonomiska ansvaret vilar dock fortfarande på producenterna som är skyldiga att ersätta kommunerna för insamlingen. Utskottet noterar också att förpackningsförordningen bl.a. innebär att verksamheter ansvarar för att hantera sitt förpackningsavfall genom att kostnadsfritt lämna det till mottagningsanordningar som den största producentansvarsorganisationen är skyldig att inrätta. När det gäller kommunalt avfall och verksamhetsavfall i övrigt är det kommunen eller producenterna som, i enlighet med den ansvarsfördelning som följer av miljöbalken och de olika producentansvarsförordningarna, har det organisatoriska och ekonomiska ansvaret för insamlingen. I den mån det som efterfrågas i motionerna inte redan kan anses tillgodosett avser utskottet för närvarande inte att ta initiativ till några regelförändringar på området. Därmed föreslår utskottet att motionerna 2023/24:2485 (C) yrkande 12 och 2023/24:2629 (S) yrkande 46 avslås.

Handel med avfall

Utskottet konstaterar att avfall kan ha ett positivt ekonomiskt värde och att sekundära råvaror som finns i avfall i många fall kan ersätta jungfruliga råvaror. Samtidigt måste handeln med avfall vara omsorgsfullt reglerad så att avfallet inte riskerar att skada människors hälsa eller miljö, vare sig inom EU eller utanför unionens gränser. Som redovisas ovan pågår det en process för att ändra EU:s avfallstransportförordning och detta arbete är nu inne i sitt

slutskede. Mot denna bakgrund avser utskottet i nuläget inte att ta några initiativ till ytterligare översyn av förordningen i den riktning som efterfrågas i motion 2023/24:373 (SD) yrkande 11. Därmed föreslår utskottet att yrkandet avslås.

Avfall som innehåller PFAS

Klassificering utgör grunden för att avfall tas om hand på ett adekvat sätt med hänsyn till dess karaktär och inneboende risker. Utskottet kan konstatera att det följer av avfallsförordningen att avfall som innehåller PFAS under vissa förutsättningar ska klassas som farligt. Vidare följer det av POP-förordningen att avfall som innehåller PFOS, PFOA och PFHxS över vissa gränsvärden ska hanteras i enlighet med förordningens krav på destruktion och irreversibel omvandling. Utskottet är inte berett att föreslå de förändringar av regelverket för klassning av avfall som efterfrågas i motion 2023/24:991 (V) yrkande 16. Utskottet föreslår därmed att yrkandet lämnas utan åtgärd.

Brottslighet inom avfallsområdet

Under våren 2023 behandlade utskottet ett antal motionsyrkanden om brottslighet inom avfallsområdet och utskottet uttalade då oro för det växande problemet med illegal avfallshantering (bet. 2022/23:MJU10). I likhet med förra året välkomnar utskottet det breda arbete som pågår för att motverka och komma till rätta med denna form av brottslighet. För att inte föregripa utfallet av dessa insatser föreslår utskottet att motion 2023/24:2669 (MP) yrkande 110 lämnas utan åtgärd.

Mottagning av avfall i fritidsbåtshamnar

Det som efterfrågas i motion 2023/24:626 (M) får enligt utskottet anses tillgodosett i och med de lag- och förordningsändringar som beskrivits ovan och som trädde i kraft den 1 maj 2023. Utskottet föreslår därför att yrkandet avslås.

Cirkulära livsmedelsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om digitala innovationer för minskat matsvinn och om slamanvändning m.m.

Jämför reservation 24 (C), 25 (SD), 26 (V) och 27 (MP).

Motionerna

Digitala innovationer för minskat matsvinn

I kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 14 i denna del lämnas förslag om att främja digitala innovationer som har till syfte att erbjuda en andrahandsmarknad för livsmedel som är på väg att passera bäst föredatum och som annars riskerar att slängas.

Slamanvändning m.m.

I kommittémotion 2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 16 föreslås att regeringen ska återkomma med förslag på förbud mot spridning av avloppsslam eftersom sådant slam, förutom växtnäring i form av fosfor, innehåller en rad skadliga kemikalier och tungmetaller.

Enligt kommittémotion 2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) är både lantbrukare och konsumenterna ofta tveksamma till livsmedel som har producerats på jordbruksmark där slam har tillförts. Motionärerna lämnar därför i yrkande 11 förslag om metodutveckling för att slam i högre grad ska kunna brännas och säkert återföras som växtnäring med hög tillgänglighet till upptag.

I kommittémotion 2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 4 föreslås att tillförseln av fosfor och kväve till våra vatten ska minimeras genom att verka för att det tas fram genomförbara och kostnadseffektiva förslag på hur stallgödsel, avloppsslam/rötslam och matavfall kan utvecklas till en högvärdig och giftfri resurs och att det i odlingen inte tillsätts större giva av gödselmedel än växterna tar upp under säsongen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Digitala innovationer för minskat matsvinn

Vinnova finansierar åtta innovationsplattformar för att skapa innovation på systemnivå för ett hållbart och konkurrenskraftigt matsystem. Syftet med satsningen Ett nytt recept för matsystemet är att bidra till den transformationen. I satsningen jobbar en bredd av aktörer och kompetenser tillsammans i en innovationsplattform med fokus på några ambitiösa omställningsmål. Plattformarna består av minst tre organisationer och ska bidra till experimenterande med och utforskande av nya metoder och

arbetssätt. Satsningen sker i samarbete med Tillväxtverket som nu kraftsamlar ihop med Vinnova. Arbetet utgår från åtta djärva och inspirerande mål, s.k. missioner, för ett hållbart matsystem. Med utgångspunkt i missionerna ska de aktörer som finansieras mobilisera resurser och engagemang hos andra aktörer och företag i det svenska livsmedelssystemet. Tillsammans ska aktörerna leda utvecklingen i att ta fram framtidens goda, hälsosamma och hållbara mat. Förutom Vinnovas finansiering av innovationsplattformarna möjliggör även Tillväxtverket med sin finansiering innovationsdrivna insatser på regional nivå.

Karma är en tjänst som grundades 2016 och där man via en gratis applikation räddar överbliven mat från att slängas. I en nyhetsartikel från Kungliga Tekniska högskolan, publicerad den 31 mars 2020, beskrivs att tjänsten ursprungligen byggde på att konsumenterna själva hämtar den mat som de har beställt men att kunderna numera även kan få maten hemleverad. Kunderna kan också prenumerera på måltidsboxar och boxar med frukt och grönt. År 2020, tre och ett halvt år efter att tjänsten började tillhandahållas, hade Karma drygt 1 miljon användare som tillsammans hade räddat över 2 miljoner matvaror från att slängas genom att köpa överbliven mat till ett rabatterat pris. Karma började med att samarbeta med restauranger och kaféer, men nu ingår även matvarubutiker i deras erbjudande. Tjänsten fungerar på så sätt att Karmas samarbetspartner laddar upp erbjudanden om överbliven mat i applikationen. Därefter skickas en notis till alla som har valt att följa just den aktören och sedan kan konsumenten köpa maten i applikationen. Förutom i Sverige finns Karma även i Storbritannien och Frankrike.

Matsmart är en webbutik som säljer matvaror som annars hade slängts på grund av överproduktion, kort bästföredatum och förpackningsbyten till 20–90 procents rabatt. Företaget säljer enbart matvaror som inte behöver förvaras i kyl eller frys eftersom varorna skickas med transportörer till konsumentens hemadress eller närmaste utlämningsställe.

En annan aktör med liknande koncept är Gott & Kort, en webbutik som säljer framför allt godis, dryck och snacks, men även andra torrvaror som närmar sig eller har passerat sitt bästföredatum. Varorna säljs till ett rabatterat pris.

Slamanvändning m.m.

Den 17 januari 2020 överlämnade Utredningen om en giftfri och cirkulär återföring av fosfor från avloppsslam sitt betänkande Hållbar slamhantering (SOU 2020:3) till regeringen. Utredningen hade bl.a. haft i uppdrag att föreslå hur ett krav på utvinning av fosfor ur avloppsslam och ett förbud mot att sprida avloppsslam kan utformas. Utredaren skulle även redovisa den tekniska utveckling som skett när det gäller behandlingen av avloppsslam och utreda om det finns ett behov av etablerings- eller investeringsstöd för de tekniska lösningar som krävs för att återvinna fosfor ur avloppsslam.

Av sammanfattningen till det relativt omfattande betänkandet framgår bl.a. att utredningen har redovisat dagens tekniska möjligheter till slamhantering med fosforåtervinning samt utifrån olika scenarier om en utfasning av framtida slamspridning utformat två alternativ till reglering. Därtill lägger utredningen fram förslag för att möta framtida behov av kompetensstöd, uppströmsarbete och kvalitetsutveckling. De huvudsakliga förslagen innebär bl.a.

- förbud mot spridning av avloppsslam på eller i mark genom
  1. totalt spridningsförbud med mycket begränsade undantag eller
  2. spridningsförbud med utgångspunkt i att eventuella risker kan hanteras och åtgärdas – undantag medges enligt detta alternativ för hygieniserat och kvalitetssäkrat slam på produktiv jordbruksmark.
- återvinningskrav på minst 60 procent av den fosfor som finns i avloppsslammet för allmänna avloppsreningsanläggningar överstigande 20 000 personekvivalenter.

I utredningen hänvisas även till Miljömålsberedningens arbete med frågor om återföring av fosfor till produktiv åkermark.

Förslagen i SOU 2020:3 Hållbar slamhantering har remissbehandlats och är under beredning i Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet).

Den 26 oktober 2022 presenterade kommissionen förslag till ett omarbetat avloppsdirektiv¹¹. Kommissionen föreslog att direktivet ska utökas till att, utöver nuvarande skydd för miljön, även innefatta skydd av människors hälsa. Vidare ska direktivet bl.a. bidra till bättre resursanvändning. Kommissionen föreslog vidare bl.a. att det ska införas nya krav relaterade till bättre utnyttjande av slam- och avloppsvatten. Förhandlingarna om förslaget avslutades den 29 januari 2024 med en preliminär överenskommelse, och nästa steg i lagstiftningsprocessen är att överenskommelsen ska godkännas och formellt antas av både parlamentet och rådet.

Under våren 2023 behandlade miljö- och jordbruksutskottet motionsyrkanden om slamåterföring och anförde följande (bet. 2022/23:MJU10):

Som redovisats bereder Regeringskansliet ett utredningsförslag om hur avloppsslam kan nyttjas cirkulärt och samtidigt säkert i livsmedelsproduktionen. Vidare pågår det förhandlingar inom EU om det förslag till omarbetat avloppsdirektiv som kommissionen presenterade under hösten 2022 och som bl.a. innehåller förslag om hur slam från avloppsvatten kan användas på ett resurseffektivt sätt. Utskottet vill inte föregripa det pågående arbetet och föreslår därför att motion [...] lämnas utan vidare åtgärd.

---

¹¹ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (omarbetning) (COM(2022) 541).

Utskottets ställningstagande

Digitala innovationer för minskat matsvinn

Livsmedelsvärdekedjan orsakar stor belastning på resurser, miljö och klimat samtidigt som en stor del av de livsmedel som produceras går förlorade eller slängs. Utskottet ser därför positivt på att Vinnova finansierar ett antal innovationsplattformar för ett hållbart matsystem. Utskottet välkomnar detta arbete liksom de möjligheter till finansiering av liknande insatser på regional nivå som Tillväxtverket tillhandahåller. De initiativ som har tagits inom den privata sektorn för att med hjälp av digitala plattformar göra det möjligt att köpa fullgoda men överblivna och osålda livsmedel är enligt utskottet också mycket värdefulla och utskottet ser framför sig att det finns marknadsmässiga incitament att ytterligare utveckla dessa försäljningsformer. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2023/24:2485 (C) yrkande 14 i denna del lämnas utan åtgärd.

Slamanvändning m.m.

Regeringskansliet bereder för närvarande ett utredningsförslag om hur avloppsslam kan nyttjas cirkulärt och samtidigt säkert i livsmedelsproduktionen. Utskottet kan vidare konstatera att lagstiftningsprocessen när det gäller en omarbetning av avloppsdirektivet för ett bättre resursutnyttjande av slam- och avloppsvatten är inne i sitt slutskede. I likhet med förra året vill utskottet inte föregripa det pågående arbetet. Utskottet avser inte heller i övrigt att initiera några åtgärder med anledning av innehållet i motionerna. Därmed föreslår utskottet att motionerna 2023/24:403 (SD) yrkande 11, 2023/24:438 (V) yrkande 16 och 2023/24:1873 (MP) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Plastfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om internationellt arbete, innehållet i plaster och plastförpackningar samt vissa övriga frågor om plast.

Jämför reservation 28 (V), 29 (V), 30 (MP), 31 (C) och 32 (MP).

Motionerna

Internationellt arbete

Enligt kommittémotion 2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 8 bör Sverige i förhandlingarna om ett globalt avtal mot plastföreningar verka för ett ambitiöst avtal med skärpta krav på nationella åtgärder. Vidare föreslås i yrkande 9 att Sverige verkar för en global målsättning om att all plast senast 2030 ska återvinnas eller återanvändas.

Innehållet i plaster och plastförpackningar

I kommittémotion 2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7 föreslås att regeringen ska återkomma med förslag på reglering för ökat producentansvar med krav på standardisering av plasttyper i syfte att öka återanvändning och återvinning.

Även motion 2023/24:1205 av Serkan Köse (S) yrkande 2 handlar om ett utökat producentansvarssystem för plastprodukter. En utökning av producentansvaret kan enligt motionären stimulera producenter till att designa produkter på ett mer hållbart sätt och att använda återvunnen plast, samtidigt som det skapar ekonomiska incitament för återvinning.

Kommittémotion 2023/24:1520 av Emma Nohrén m.fl. (MP) handlar om den problematik som plast kan ge upphov till. I yrkande 3 lämnas förslag om att det för att förenkla återvinningen ska tas fram kriterier för vad plaster får innehålla. I yrkande 4 föreslås att återvinningen ska förenklas genom att det av förpackningar tydligt ska framgå vilka material de består av och hur de ska återvinnas. I yrkande 5 poängteras att återvinningen måste förenklas genom att man inte blandar olika material i samma förpackning. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 6 att kemiska ämnen som försvårar plaståtervinning ska fasas ut så att mer plast kan återvinnas. Dessutom lämnar de i yrkande 8 förslag om att införa krav på att nya plastprodukter ska göras helt eller delvis av återvunnen råvara.

Vissa övriga frågor om plast

Som beskrivits ovan handlar kommittémotion 2023/24:1520 av Emma Nohrén m.fl. (MP) om plast. I yrkande 1 lämnas förslag om att minska den totala plastanvändningen och inom det arbetet utveckla möjligheterna att, i de fall plasten behövs och fyller en funktion, åstadkomma minskad efterfrågan på fossilbaserade plastprodukter och ökad efterfrågan på biobaserad och återvunnen plastråvara. I yrkande 2 lämnas förslag om att förbjuda vissa engångsprodukter och ersätta dem med hållbara produkter. Vidare föreslås i yrkande 7 att det utreds om det ska införas pantsystem för fler slags förpackningar och produkter gjorda av plast.

I kommittémotion 2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 15 framhåller motionärerna behovet av att följa upp effekterna av den nya lagstiftningen om att aktörer som erbjuder mat och dryck i engångsmatlådor också behöver erbjuda det i lådor och muggar som kan återanvändas.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Internationellt arbete

Vid FN:s femte miljöförsamlingsmöte (Unea-5) 2022 enades världens länder om att inleda förhandlingar om ett nytt globalt avtal mot plastföreningar som ska omfatta hela livscykeln för plast. Den 2 december 2022 avslutades det första internationella förhandlingsmötet där bl.a. avtalets övergripande mål

och vilka åtaganden avtalet kan komma att omfatta diskuterades. Sverige deltog i förhandlingarna som EU-ordförande och drev EU:s position och prioriteringar. Nästa möte hölls i maj 2023 och då diskuterades bl.a. frågor om design av plastprodukter, kemikalieanvändning, återanvändning och återvinning samt god avfallshantering. Fiskeredskap lyftes fram som ett område som tydligare behöver adresseras i avtalet. Även frågor om minskad plastproduktion, avtalets regler och monitorering, rapportering och uppföljning diskuterades. Förhandlingskommittén beslutade också att ge ordföranden mandat att ta fram ett första utkast till konventionstext som skulle förhandlas på nästa möte. Det tredje förhandlingsmötet ägde rum i november 2023 och ytterligare två förhandlingsmöten är planerade. Målsättningen är att förhandlingarna ska kunna avslutas under 2024.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) anför regeringen att plastföreningar är en gränsöverskridande utmaning som kräver globala lösningar och framhåller att det därför är viktigt med framsteg i de pågående förhandlingarna om ett globalt avtal mot plastföreningar.

Enligt regleringsbrevet för 2024 ska Kemikalieinspektionen redovisa hur myndigheten har bidragit till arbetet med förhandlingarna om ett nytt globalt avtal mot plastföreningar.

Innehållet i plaster och plastförpackningar

Handlingsplaner

I EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi anför kommissionen att det inom plaststrategin (se nedan) har tagits många initiativ med anledning av allvarlig oro bland allmänheten. Eftersom förbrukningen av plast väntas fördubblas under de kommande 20 åren kommer dock kommissionen att vidta ytterligare riktade åtgärder för att hantera de hållbarhetsutmaningar som detta allmänt förekommande material medför, och kommissionen kommer att fortsätta att främja en samordnad strategi för att ta itu med plastföreningar på global nivå. För att öka användningen av materialåtervunnen plast och bidra till en mer hållbar användning av plast kommer kommissionen att föreslå tvingande krav på innehåll av återvunnet material och åtgärder för att minska avfallet från viktiga produkter såsom förpackningar, byggnadsmaterial och fordon, även med beaktande av verksamheten inom Alliansen för cirkulär plast.

Den 17 februari 2022 beslutade regeringen om Sveriges handlingsplan för plast – en del av den cirkulära ekonomin. Handlingsplanen syftar till att ta ytterligare steg i omställningen mot en cirkulär ekonomi genom att fokusera på den prioriterade materialströmmen plast, förtydligar vilka insatser som är aktuella för området och beskriver Sveriges fortsatta arbete för att uppnå en hållbar plastanvändning nationellt, inom EU och globalt. I handlingsplanen har de fyra fokusområden som finns med i regeringens strategi för cirkulär ekonomi använts men anpassats efter plastområdet. En hållbar plastanvändning genom hela livscykeln är enligt handlingsplanen avgörande för att

begränsa den negativa påverkan på miljön och för att uppnå miljö-kvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Giftfri miljö och God bebyggd miljö. En hållbar plastanvändning är även nödvändig för att uppnå merparten av de 17 globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030. I handlingsplanen beskrivs genomförda, pågående och aviserade åtgärder inom respektive fokusområde samt specifika mål när det gäller plast från 2020 och fram till 2045. Vidare beskrivs att den europeiska plastpakten samlar ambitiösa företag och medlemsstater för att skynda på processen till en cirkulär ekonomi för plast i Europa samt att Sverige bidrar till att främja paktens arbete och omställningen inom EU till en hållbar plastanvändning.

EU:s plaststrategi

I januari 2018 presenterade kommissionen en europeisk strategi för plast i en cirkulär ekonomi med fokus på hela värdekedjan för plast och plastens negativa miljöpåverkan i de olika leden (plaststrategin).¹² Strategin innehåller en tydlig vision för en hållbar konsumtion och produktion av plast och kvantifierade mål på EU-nivå. Senast 2030 ska bl.a. alla plastförpackningar som släpps ut på EU-marknaden gå att återanvända eller återvinna. I strategin föreslås åtgärder på EU-nivå och nationell nivå för materialåtervinning, nedskräpning, cirkulära system och globala samarbeten. Kommissionen uppmanar även andra berörda parter att göra frivilliga åtaganden för att möta den övergripande visionen.

Förslaget till EU:s nya förpackningsförordning

Som beskrivits tidigare i betänkandet har kommissionen presenterat ett förslag till ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall. Enligt förslaget ska förordningen tillämpas på alla förpackningar, oavsett material, och på allt förpackningsavfall. Det övergripande målet med den föreslagna förordningen är att minska mängden förpackningar med 15 procent till 2040 jämfört med 2018. Därutöver är de tre huvudmålen med förordningen att

- förebygga uppkomsten av förpackningsavfall genom att minska mängden, begränsa onödiga förpackningar och främja förpackningslösningar som är återanvändbara och påfyllningsbara
- främja återvinning av hög kvalitet ("slutna kretslopp") så att alla förpackningar på EU-marknaden kan återvinnas på ett ekonomiskt lönsamt sätt senast 2030
- minska behovet av primära naturresurser, skapa en välfungerande marknad för returråvaror och öka användningen av återvunnen plast i förpackningar genom obligatoriska mål.

---

¹² Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – En europeisk strategi för plast i en cirkulär ekonomi (COM(2018) 28).

Artikel 5 i den föreslagna förordningen handlar om krav på ämnen i förpackningar och anger bl.a. att förpackningar ska tillverkas på ett sådant sätt att förekomsten och koncentrationen av ämnen som inger betänkligheter som beståndsdelar i förpackningsmaterialet eller någon av förpackningskomponenterna minimeras. I artikel 7 föreslås att det till 2030 ska införas kvotplikter för återvunnen råvara i flera slags plastförpackningar, t.ex. 30 procent för engångsflaskor av plast. Av den föreslagna bestämmelsen framgår vidare att kvotplikterna ska höjas ytterligare till 2040. Enligt förslaget till artikel 11 införs det bl.a. krav på att förpackningar dels ska märkas med information om materialets sammansättning, dels ska ha en märkning som anger förpackningens återanvändbarhet.

Förhandlingar om förslaget pågår. Miljö- och jordbruksutskottet överlade med regeringen om förslaget den 9 februari och den 9 mars 2023 och den 6 februari 2024 (prot. 2022/23:25, prot. 2022/23:31 och prot. 2023/24:22).

Standardisering

I den senaste klimathandlingsplanen (skr. 2023/24:59) bedömer regeringen att standardisering är ett viktigt verktyg för att komplettera lagstiftningen och möjliggöra näringslivets arbete med att utveckla material, varor och tjänster som är nödvändiga i klimatomställningen. Regeringen anför att standarder säkerställer att de varor och tjänster som vi använder är tillförlitliga och uppfyller de krav som ställs på dem samt att de tar hänsyn till miljön och vår säkerhet. Vidare anför regeringen att det pågår diskussioner om standardiseringens roll och möjligheter i genomförandet av klimatomställningen, inklusive omställningen till en resurseffektiv, giftfri och cirkulär och biobaserad ekonomi, på såväl global som europeisk nivå. På global nivå pågår förhandlingarna om ett globalt bindande avtal om plastföreningar, vilket enligt regeringen kan medföra ett behov av standardisering. Flera nya EUrättsakter, t.ex. om batterier, om ekodesign för hållbara produkter samt om förpackningar och förpackningsavfall, har antagits eller förhandlas för närvarande. Dessa rättsakter kommer att behöva kompletteras med standarder för att kunna genomföras. Regeringen anför också att det pågår ett internationellt standardiseringsarbete men konstaterar att det saknas ett helhetsgrepp kring hållbarhetsfrågorna för hela livsrymden. Vidare anför regeringen att det pågår ett standardiseringsarbete på området cirkulär ekonomi som handlar om standarder för bl.a. återvinning och återanvändning. Regeringen beskriver också att svenska företag och branscher under många år har haft en ledande roll i internationella standardiseringsorgan. Exempelvis leder Sverige ett sekretariat inom Comité Européen de Normalisation (CEN), den största av de europeiska standardiseringsorganisationerna, för framtagande av standarder på plastområdet.

Övrigt

I regleringsbrevet för 2022 fick Naturvårdsverket i uppdrag av regeringen att arbeta för att främja omställningen av plast i en cirkulär ekonomi och för att

kunna nå målet om att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. För att göra detta skulle Naturvårdsverket bl.a.

- analysera och kartlägga vilka typer av plaster som lämpar sig för olika typer av användningar för att uppnå cirkulära flöden och minska klimatpåverkan från plaster, exempelvis att redan i designstadiet fastställa när fossil plast kan ersättas med biobaserade plaster, återanvändbara material, återvunnen plast, plast med lång livslängd eller andra material, samt vilken plast som är lämpligast för olika användningsområden
- undersöka vilka avfallsströmmar av plast som inte omfattas av utsorteringskrav i dag som är lämpliga att ställa högre utsorteringskrav på för att öka möjligheten att använda avfallet som resurs i en cirkulär och fossilfri ekonomi
- analysera och föreslå ytterligare styrmedel som behövs för att rätt plast används på rätt plats i en cirkulär och fossilfri ekonomi.

Uppdraget slutredovisades den 14 mars 2024 i skrivelsen Rätt plast på rätt plats – redovisning av regeringsuppdrag (NV-09904-21). I skrivelsen anför Naturvårdsverket bl.a. att resultatet av de analyser som myndigheten har gjort befäster kunskapen om att omställningen kräver insatser inom flera områden, men också att dessa insatser generellt bör prioriteras i följande ordning:

1. Använd plasten på ett mer resurseffektivt sätt.
2. Använd återvunnen råvara framför nyutvunnen.
3. Ersätt fossil råvara med biobaserad råvara.

Vissa övriga frågor om plast

Biobaserad plast

Som aviserats i EU:s handlingsplan för cirkulär ekonomi presenterade kommissionen den 30 november 2022 en policyram för biobaserad, biologiskt nedbrytbar och komposterbar plast¹³. I meddelandet lämnar kommissionen en beskrivning av vad som avses med biobaserad, biologiskt nedbrytbar och komposterbar plast samt anför bl.a. följande:

Många nya plastmaterial håller på att framträda på marknaden. Biobaserad, biologiskt nedbrytbar och komposterbar plast kan ha många fördelar framför konventionell plast, om den är utformad för cirkularitet, tillverkad på ett säkert sätt av råvaror från hållbara källor (i första hand av effektivt använd sekundär biomassa) och uppfyller aktuella standarder. Det finns emellertid också utmaningar med plast av det här slaget. Det är viktigt att försäkra sig om att plasten bidrar till den cirkulära ekonomin, där syftet är att hålla kvar resursernas, materialens och produkternas värde i ekonomin så länge som möjligt och undvika avfall.

Syftet med denna politiska ram är att ge klarhet och kunskap om denna typ av plast och att vägleda den framtida utarbetande av politiska åtgärder

---

¹³ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – EU:s politiska ram för biobaserad, biologiskt nedbrytbar och komposterbar plast (COM(2022) 682).

på EU-nivå, t.ex. vad gäller kraven på ekodesign för hållbara produkter [...], EU-taxonomin för hållbara investeringar, finansieringsprogram och anknutna diskussioner i internationella forum.

EU-kommissionen uppmantrar såväl myndigheter som företag och privatpersoner att använda denna ram i politiska beslut, strategibeslut, investeringsbeslut och inköpsbeslut.

I den senaste klimathandlingsplanen (skr. 2023/24:59) anför regeringen att plast har stor klimatpåverkan eftersom ca 99 procent av den globala plasten i dag tillverkas av fossil olja medan endast ca 1 procent tillverkas av biobaserat material. För att minska utsläppen av växthusgaser från el- och fjärrvärmeproduktion bör utsläppen från plastavfall som tillverkats av fossila bränslen hanteras genom att den fossilbaserade råvaran byts ut till biobaserad eller återvunnen råvara. Enligt regeringen finns det redan flera olika kommersiellt gångbara biobaserade plastalternativ, men regeringen konstaterar samtidigt att dessa alternativ utgör en mycket liten del av den totala volymen. I en rapport från 2022 bedömde IVL Svenska Miljöinstitutet att utvecklingen är lovande och att det pågår en långsam men stadig ökning av biobaserad plast. Enligt IVL är det dock först omkring 2030 och därefter som bioråvara till plast och plast från bioråvara kommer att vara tillgängligt i större mängder. Regeringen bedömer att både den svenska och den internationella marknaden bör sträva mot att ersätta fossilbaserade råvaror med hållbara biobaserade eller återvunna råvaror.

Engångsplastdirektivet och genomförandet av direktivet

Som en del i plaststrategin antogs ett nytt direktiv, engångsplastdirektivet¹⁴, för användningen av vissa engångsprodukter och fiskeredskap i plast. Direktivet reglerar en rad åtgärder som medlemsstaterna ska vidta för att komma till rätta med plastens miljöpåverkan. Vissa plastprodukter där det finns fullgoda ersättningsalternativ ska enligt direktivet förbjudas helt, och för produkter för vilka det inte anses finnas enkelt tillgängliga alternativ ligger fokus på att minska förbrukningen. Andra aspekter som regleras är produktmärkning, informationsåtgärder, nationella minskningsmål, ökade insamlingsmål och utökat producentansvar. Direktivet innehåller ett krav på att petflaskor fr.o.m. 2025 innehåller minst 25 procent återvunnen plast och att dryckesflaskor innehåller minst 30 procent återvunnen plast senast 2030 (kvotplikt). Engångsplastdirektivet innebär även att det införs ett utökat producentansvar för ett antal produkter. Det utökade producentansvaret innebär att producenterna ska stå för kostnaden för medvetandehöjande åtgärder, insamling i offentliga system samt uppstädning av sina produkter.

För att genomföra engångsplastdirektivet i svensk rätt har regeringen beslutat om såväl ett antal förordningsändringar som vissa nya förordningar, bl.a. förordningen (2021:996) om engångsprodukter. Regeringen har även beslutat om förordningen (2022:1274) om producentansvar för förpackningar,

---

¹⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/904 av den 5 juni 2019 om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön.

som upphäver bl.a. den förra förordningen (2018:1462) om producentansvar för förpackningar. Den nya producentansvarsförordningen trädde i kraft den 1 januari 2023, men eftersom det finns vissa övergångsbestämmelser ska inte alla bestämmelser tillämpas direkt fr.o.m. detta datum.

Syftet med förordningen om engångsprodukter är enligt 1 § att minska nedskräpningen och främja en cirkulär ekonomi. Enligt 12 § är det förbjudet att släppa ut ett flertal slags engångsplastprodukter på den svenska marknaden, bl.a. bomullspinnar, gafflar, knivar, skedar, ätpinnar och andra bestick, sugrör och tallrikar. Vad som avses med engångsplastprodukt anges i 6 §. Av 2 § följer att ytterligare bestämmelser om engångsprodukter finns i förordningen om producentansvar för förpackningar och vissa andra förordningar.

För att minska nedskräpningen av engångsartiklar och resursförbrukningen ska alla som på den svenska marknaden tillhandahåller dryck i en mugg som är en engångsprodukt erbjuda en möjlighet att få drycken serverad i en återanvändbar mugg. Detsamma gäller för snabbmat som serveras i en engångsmatlåda. Även locken inkluderas. Kraven följer av 17–22 §§ förordningen om engångsprodukter och dessa bestämmelser trädde i kraft den 1 januari 2024.

Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) har uppgett att det är för tidigt att säga när eller hur effekterna av regleringen ska följas upp och utvärderas. Departementet framhåller dock att Naturvårdsverket har ansvar för rapportering och uppföljning genom att meddela föreskrifter enligt förordningen.

Pantsystem

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har finansierat ett forskningsprojekt vid Kungliga Tekniska högskolan som har haft till syfte att undersöka om pantsystemet ska utvecklas och, i så fall, hur pantsystemet på bästa sätt kan inkludera ytterligare typer av plast för att uppnå en mer cirkulär hantering av plast med ökad samhällsnytta (dnr 2019-02254). Resultaten presenterades under 2023 i rapporten Hur kan pantsystemen utvecklas för plastförpackningar? Scenarier, perspektiv och visioner. I rapporten anför forskarna inledningsvis att genom att inkludera fler produktgrupper i pantsystemen öppnas möjligheter för att genomföra ambitionerna med en cirkulär ekonomi. Men samtidigt kan införandet av pantsystem kräva höga investeringskostnader och skapa olika typer av inlåsningar, t.ex. genom standardiseringar. För att utvärdera effekterna av pantsystemen för plastförpackningar har forskarna studerat tre olika scenarier: nuvarande system, pant med återvinning och pant med återanvändning. Effekterna från de olika scenarierna har jämförts och analyserats utifrån perspektiven miljö, ekonomi, sociala aspekter, teknik och politik. I rapporten beskrivs för- och nackdelar med varje scenario.

Övrigt

I skrivelsen Rätt plast på rätt plats lämnar Naturvårdsverket förslag till regeringen om att bl.a. verka för att lagstiftningen om plast inom EU och globalt styr mot en cirkulär omställning. Myndigheten lämnar även förslag om att lagstiftningen för minskad användning av engångsmuggar och engångsmatlådor ska förstärkas. När det gäller det sistnämnda förslaget anför Naturvårdsverket bl.a. följande:

I analysen har vi samtidigt sett att även den nationella lagstiftningen bör utvecklas avseende återanvändbara muggar och matlådor. Naturvårdsverket bedömer att det nyligen införda kravet om att erbjuda återanvändbara muggar och matlådor inte kommer ha tillräckligt styrande effekt för att nå uppsatta mål. I syfte att användningen av återanvändbara muggar och matlådor ska öka, och engångsalternativen minska, föreslår vi att det tas fram förslag på hur den befintliga lagstiftningen kan förstärkas. Till exempel visar analysen att ett gemensamt och standardiserat retursystem för återanvändbara muggar och matlådor skulle kunna bidra till högre måluppfyllnad. Ett gemensamt system skulle vara samhälls-ekonomiskt lönsamt samt i viss mån fördelaktigt för verksamhetsutövare. Lagstiftningen kan också behöva kompletteras med pant eller annat ekonomiskt incitament för att återlämna muggen eller matlådan samt styrmedel för att begränsa användningen av engångsprodukter.

Utöver de förslag som Naturvårdsverket lämnar till regeringen bedömer myndigheten att det finns ytterligare insatser som är centrala för att minska plastens miljö- och klimatpåverkan. Här nämner myndigheten t.ex. att en nationell platsamordning långsiktigt kan bidra till bättre förutsättningar för företagens omställning och att behovet av styrmedel för biobaserad plast bör ingå i en övergripande analys av för biobaserade lösningar.

Utskottets ställningstagande

Internationellt arbete

Utskottet vill inledningsvis rent generellt framhålla att det krävs kraftfulla åtgärder för att komma till rätta med de problem som orsakas av förbrukning och spridning av plaster. Utskottet delar regeringens uppfattning att plastföreningar är en gränsöverskridande utmaning som kräver globala lösningar. Enligt utskottet är det därför mycket välkommet att det pågår förhandlingar inom FN om ett globalt avtal mot plastföreningar som ska omfatta plastens hela livscykel. Utskottet har stora förhoppningar på dessa förhandlingar men vill inte föregripa utfallet av det arbetet. Därmed föreslår utskottet att motion 2023/24:438 (V) yrkandena 8 och 9 lämnas utan åtgärd.

Innehållet i plaster och plastförpackningar

Som framgår av redovisningen ovan pågår det ett flertal arbeten, såväl inom EU som på nationell och global nivå, för att skapa förutsättningar för en minskad miljöpåverkan från plast. Här vill utskottet peka på bl.a. den svenska handlingsplanen för plast, EU:s plaststrategi och Naturvårdsverkets skrivelse

Rätt plast på rätt plats. Vidare ser utskottet mycket positivt på att kommissionens förslag till ny förpackningsförordning innehåller krav på kvotplikt för återvunnen råvara i flera plastförpackningar liksom krav på märkning och utfasning av farliga ämnen i plastförpackningar. Vidare delar utskottet regeringens bedömning av standardiseringens roll i den gröna omställningen och att det, utöver det standardiseringsarbete som redan bedrivs, kan komma att uppstå ytterligare behov på detta område. Utskottet följer det pågående arbetet med stort intresse. Det pågående arbetet medför att utskottet föreslår att motionerna 2023/24:438 (V) yrkande 7, 2023/24:1205 (S) yrkande 2 och 2023/24:1520 (MP) yrkandena 3–6 och 8 lämnas utan åtgärd.

Vissa övriga frågor om plast

Utskottet delar såväl regeringens som motionärernas uppfattning att fossilbaserad plastråvara i hög utsträckning behöver bytas ut mot biobaserad och återvunnen råvara. Det är därför välkommet att kommissionen har presenterat en policyram för biobaserad, biologiskt nedbrytbar och komposterbar plast som syftar till att vägleda det arbete som behöver göras för att öka såväl efterfrågan som tillgången på dessa nya plastmaterial. Frågan om biobaserad plast berörs även i Naturvårdsverkets skrivelse Rätt plast på rätt plats som nyligen lämnats till regeringen. I skrivelsen pekar Naturvårdsverket också på att den nationella lagstiftningen om kravet på att erbjuda återanvändbara muggar och matlådor av plast kan komma att behöva kompletteras med pant eller något annat ekonomiskt incitament att återlämna dessa plastprodukter samt styrmedel för att begränsa användningen av engångsprodukter. Med hänvisning till det som nu beskrivits föreslår utskottet att motion 2023/24:1520 (MP) yrkandena 1 och 7 lämnas utan närmare åtgärd.

Som redovisats ovan är det förbjudet att släppa ut ett flertal slags engångsplastprodukter på den svenska marknaden. Utskottet avser inte att ta initiativ till ytterligare reglering i frågan och föreslår därför att motion 2023/24:1520 (MP) yrkande 2 lämnas utan åtgärd.

Reglerna i förordningen om engångsprodukter som innebär en skyldighet för aktörer som erbjuder mat och dryck i engångsförpackningar att även erbjuda återanvändbara förpackningar trädde i kraft den 1 januari i år. Utskottet anser därför att frågan om att utvärdera vilken effekt regleringen har fått är för tidigt väckt. Detta i kombination med att Naturvårdsverket enligt förordningen ansvarar för att utforma de föreskrifter som behövs för tillämpningen av regelverket gör att utskottet föreslår att motion 2023/24:2485 (C) yrkande 15 lämnas utan åtgärd.

Kemikaliefrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nationell särreglering på kemikalieområdet, översyn av EU:s kemikalielagstiftning, åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen, PFAS och hormonstörande ämnen, information, märkning, kontroll och e-handel, inrättande av ett europeiskt substitutionscenter och uppdrag till Kemikalieinspektionen.

Jämför reservation 33 (V), 34 (S, V, MP), 35 (SD), 36 (V), 37 (MP), 38 (S), 39 (V), 40 (MP), 41 (SD), 42 (V), 43 (MP), 44 (MP), 45 (V) och 46 (MP).

Motionerna

Nationell särreglering på kemikalieområdet

Enligt kommittémotion 2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3 bör Sverige verka för att EU:s regelverk ger enskilda länder större möjlighet att, av miljö- och folkhälsoskäl, införa strängare kemikalieregler för produkter.

Översyn av EU:s kemikalielagstiftning

Kommittémotion 2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 2 handlar om krav på förändringar av Reachförordningen och övriga kemikalie-regelverk inom EU. Motionärerna anför bl.a. att Sverige måste verka för att skärpa lagstiftningen på en rad områden och för att revideringen av Reach genomförs så snabbt som möjligt. Vidare föreslås i yrkande 4 att regeringen ska ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram förslag till reglering av fler grupper av kemikalier på EU-nivå.

Även i kommittémotion 2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 35 föreslås att Sverige driver på EU för skärpta kemikalielagar.

I kommittémotion 2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 2 lämnas förslag om att Sverige ska gå före och driva på EU:s översyn av kemikalielagstiftningen Reach så att regleringen och utfasningen av och förbuden mot farliga kemikalier sker gruppvis utifrån användningsområde och kemisk struktur.

Åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen

I kommittémotion 2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås att Sverige ska vara starkt pådrivande internationellt för att särskilt farliga ämnen i större utsträckning ska omfattas av befintliga konventioner eller nya ramverk.

I kommittémotion 2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 föreslår motionärerna att ämnen som är cancerogena och svårnedbrytbara ska förbjudas eller starkt begränsas.

I kommittémotion 2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) föreslås att regeringen ska återkomma med en åtgärdsplan med nationella förbud och begränsningar av kemikalier som inte bedöms regleras inom rimlig tid inom EU men som behövs för att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö (yrkande 8). Motionärerna föreslår också att det ska införas ett nationellt totalförbud mot ftalater i golv, tapeter, målarfärg, kosmetika, textilier, leksaker och barnvårdsartiklar (yrkande 17) och att Sverige på EU-nivå ska driva krav på totalförbud mot ftalater (yrkande 18). De lämnar även förslag om att det ska införas ett nationellt totalförbud mot bisfenoler (yrkande 19) och att Sverige på EU-nivå ska driva krav på förbud mot bisfenoler (yrkande 20). Motionärerna föreslår också att det ska införas ett nationellt förbud mot bromerade flamskyddsmedel (yrkande 21) och att Sverige på EU-nivå ska driva krav på förbud mot bromerade flamskyddsmedel (yrkande 22). Vidare lämnas förslag om att det ska införas ett förbud mot triklosan, triklokarban och silver som tillsatser i konsumentprodukter (yrkande 25) och om att regeringen bör utreda riskerna med siloxaner och om användningen bör begränsas (yrkande 26). De föreslår även att regeringen utreder riskerna med melamin och om användningen bör begränsas (yrkande 27).

I partimotion 2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 34 lämnas förslag om att införa styrmedel och stödsystem för att fasa ut skadliga kemikalier i byggmaterial.

PFAS och hormonstörande ämnen

I kommittémotion 2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) föreslår motionärerna att regeringen på EU-nivå ska verka för att det förslag om kraftig begränsning av alla PFAS-ämnen som Kemikalieinspektionen har lagt fram tillsammans med andra europeiska myndigheter genomförs i sin helhet (yrkande 9). De föreslår också att det ska införas ett nationellt förbud mot PFAS i varor som barn kommer i kontakt med samt i textilier och kosmetika (yrkande 10 i denna del). I samma motion lämnas förslag om att regeringen inom ramen för miljömålssystemet ska införa etappmål om att mat och dricksvatten ska vara fria från PFAS (yrkande 12). Vidare föreslår de att det ska införas ett nationellt förbud mot PFAS i varor som kommer i kontakt med livsmedel (yrkande 10 i denna del).

Ett snarlikt förslag om att Sverige i likhet med Danmark, med stöd av artikel 5 och 6 i kontaktmaterialförordningen, ska införa nationella bestämmelser om förbud mot PFAS i material av kartong och papper som kommer i kontakt med livsmedel finns i kommittémotion 2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 5.

Enligt motion 2023/24:1996 av Magnus Manhammar (S) yrkande 1 måste det övervägas att så snart som möjligt fasa ut all användning av PFAS, både i Sverige och inom EU.

Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) anför i kommittémotion 2023/24:2629 yrkande 34 att Sverige aktivt bör verka för en lagstiftning där miljö och människor skyddas från skadeverkningar av hormonstörande ämnen.

Information, märkning, kontroll och e-handel

I kommittémotion 2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 föreslås att Kemikalieinspektionen förstärker och prioriterar arbetet med att förhindra import av farliga ämnen via e-handel, speciellt när det gäller produkter som är riktade till barn.

Enligt kommittémotion 2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) saknas det i dag krav på internationell nivå för att säkerställa att det finns information om kemikalieinnehållet i konsumentprodukter. Motionärerna föreslår därför i yrkande 1 att Sverige verkar för en global standard för transparens när det gäller kemikalier i material och produkter. I yrkande 6 föreslås att regeringen ger Kemikalieinspektionen i uppdrag att undersöka och ge förslag på hur privatimporterade produkters innehåll av farliga produkter ska deklarerar. Motionärerna pekar på att det i EU är krav på att företag som producerar eller för ut produkter på marknaden ska redovisa innehållet av särskilt farliga ämnen, men att varor som köps direkt av privatpersoner via nätet från företag utanför EU inte omfattas av dessa krav. Vidare föreslår motionärerna i yrkande 11 att regeringen ska återkomma med förslag på lagstiftning som innebär att produkter som innehåller PFAS och andra särskilt farliga ämnen måste märkas.

I kommittémotion 2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3 föreslås att Sverige ska arbeta i EU för att reglera e-handels negativa effekter.

Motion 2023/24:1067 av Helén Pettersson och Åsa Karlsson (båda S) handlar om importkontroll av skinn. Motionärerna anför att det slags krom som kan vara farligt för människor ofta används vid garvning de i länder som har stor skinnproduktion. Sverige och EU bör därför lägga ett större fokus på gränskontroller bl.a. för att se till att importerade skinnprodukter inte överskrider gränsvärden för skadliga ämnen.

Inrättande av ett europeiskt substitutionscenter

I kommittémotion 2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 4 lämnas förslag om att Sverige ska verka för att ett substitutionscenter ska införas på europeisk nivå.

Uppdrag till Kemikalieinspektionen

I kommittémotion 2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 5 föreslår motionärerna att regeringen ska ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att återuppta arbetet med en handlingsplan för en giftfri vardag. I samma

motion yrkande 30 föreslås att regeringen ska ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att samverka med aktörer på andrahandsmarknaden för att minska cirkulationen av begagnade produkter som innehåller hälsoskadliga ämnen som innebär risker vid användning.

I kommittémotion 2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 7 föreslår motionärerna att Kemikalieinspektionen ska få i uppdrag att utveckla och utöka arbetet med digitalisering och riskvärderingar med hjälp av artificiell intelligens (AI).

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Nationell särreglering på kemikalieområdet

Kemikaliereglerna är i hög grad harmoniserade inom EU. Reglerna för såväl kemiska produkter som varor har i allmänhet artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) som rättslig grund. Detta innebär att kraven är harmoniserade och att enskilda medlemsstater i princip inte får tillämpa vare sig strängare eller lindrigare krav.

I proposition 2013/14:39 På väg mot en giftfri vardag konstaterades att Sverige huvudsakligen behöver verka inom EU för att ytterligare utveckla lagstiftningen inom området. Vidare konstaterades att även när det gäller det internationella kemikaliearbetet är det EU-gemensamma arbetet avgörande eftersom Sverige oftast agerar som en del av EU vid förhandlingar om internationella överenskommelser.

Enligt artikel 114 i FEUF ska Europaparlamentet och rådet besluta om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning för att främja den inre marknaden för varor, personer, tjänster och kapital. Om en medlemsstat, efter det att en sådan harmoniseringsåtgärd har beslutats, anser det nödvändigt att behålla nationella bestämmelser med hänsyn till att skydda t.ex. människors hälsa ska medlemsstaten anmäla dessa bestämmelser samt skälen för att behålla dem till kommissionen (artikel 114.4). På motsvarande sätt ska en medlemsstat som anser att det finns behov av att införa nationella bestämmelser grundade på nya vetenskapliga belägg med anknytning till t.ex. miljöskydd som har uppkommit efter det att harmoniseringsåtgärden beslutades, underrätta kommissionen om de planerade bestämmelserna samt om skälen för att införa dem (artikel 114.5). Kommissionen ska därefter ta ställning till om de ifrågakvarande bestämmelserna utgör ett medel för godtycklig diskriminering eller innebär förtäckta handelshinder mellan medlemsstaterna samt om bestämmelserna kommer att utgöra ett hinder för den inre marknads funktion (artikel 114.6). Om kommissionen godkänner att en medlemsstat behåller eller inför sådana nationella bestämmelser som avviker från en harmoniseringsåtgärd ska kommissionen omedelbart undersöka om den ska föreslå en Anpassning av den åtgärden (artikel 114.7).

Översyn av EU:s kemikalielagstiftning och åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen

Reglering på kemikalieområdet

Allmänt

Reachförordningen¹⁵ innehåller bl.a. regler om registrering av ämnen, förbud eller andra restriktioner för ämnen, krav på tillstånd för särskilt farliga ämnen samt regler om att informera kunder. Den som tillverkar, importerar eller säljer varor och kemiska produkter i EU och EES behöver följa de regler som gäller för den aktuella verksamheten. Förordningen innehåller även regler som användare av kemiska produkter måste förhålla sig till. Lagstiftningen gäller för dessa ämnen använda för sig, i blandningar eller i produkter. Lagstiftningen är dock inte tillämplig på vissa grupper av ämnen (t.ex. radioaktiva ämnen eller ämnen under tillsyn av tullmyndigheter) eller på avfall eftersom såväl dessa grupper av ämnen som avfall redan i hög grad regleras i annan lagstiftning.

Reachförordningen är den viktigaste EU-lagstiftningen för att skydda människors hälsa och miljön från de risker som kemikalier kan medföra. Detta görs genom att bättre och tidigare identifiera kemiska ämnens inneboende egenskaper och genom att vidta åtgärder, t.ex. utfasning eller begränsning av ämnen som inger mycket stora betänkligheter (substances of very high concern, SVHC). Reachförordningen syftar också till att bl.a. skapa en inre marknad för kemikalier och att öka innovationen och konkurrenskraften hos EU:s kemikalieindustri.

Såväl medlemsstaterna som Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa) kan föreslå att ett ämne ska identifieras som ett SVHC. De ämnen som har följande farliga egenskaper kan identifieras som SVHC:

- är cancerframkallande (kategori 1A eller 1B i CLP-förordningen, se mer om förordningen nedan)
- skadar arvsmassan (könszellsmutagena i kategori 1A eller 1B i CLP-förordningen)
- stör fortplantningsförmågan (reproduktionstoxiska i kategori 1A eller 1B i CLP-förordningen)
- är långlivade, bioackumulerande och toxiska (s.k. PBT-ämnen, se bilaga XIII till Reachförordningen)
- är mycket långlivade och mycket bioackumulerande (s.k. vPvB-ämnen, se bilaga XIII till Reachförordningen)
- har andra särskilt farliga egenskaper som anses vara lika allvarliga som de ovan, t.ex. hormonstörande egenskaper.

Förfarandet för identifiering av SVHC omfattar ett 45 dagar långt samråd. Så snart ett ämne har bedömts vara ett SVHC förs det in i den s.k.

¹⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet m.m.

kandidatförteckningen. Ämnena på förteckningen är kandidater att föras in i Reachförordningens bilaga XIV, som är en förteckning över de ämnen som det råder tillståndsplikt för. Tillståndprocessen syftar till att säkerställa att ämnen som är särskilt farliga successivt ersätts av mindre farliga ämnen eller mindre farlig teknik i fall där tekniskt och ekonomiskt rimliga alternativ finns tillgängliga. Kandidatförteckningen uppdateras två gånger per år och fylls då på med nya ämnen. Om ett ämne förs in i kandidatförteckningen innebär det ett antal omedelbara skyldigheter för leverantörer av ämnet såsom att tillhandahålla ett säkerhetsdatablad, kommunicera om säker användning, besvara konsumenternas förfrågningar och anmäla till Echa om den artikel de framställer innehåller ett SVHC i kvantiteter överstigande ett ton per producent/importör per år och om ämnet som finns i dessa artiklar har en koncentration på mer än 0,1 viktprocent.

En del användningar av kemikalier innebär oacceptabla risker för människa eller miljö. För sådana användningar kan EU besluta om förbud eller andra typer av villkor, s.k. begränsningar. En begränsning kan gälla för något ämne för sig, i en blandning eller i en vara. Ämnen som är begränsade finns listade i bilaga XVII till Reachförordningen.

Ftalater

Ftalater är ett samlingsnamn på en stor grupp kemiska ämnen som är baserade på ämnet ftalasyra. Ftalater används som mjukgörare i plast och kan förekomma i en mängd vardagliga saker. De regler som berör ftalater innefattar både begränsningar i användningen och förbud. Reglerna om detta finns i Reachförordningen, leksaksdirektivet¹⁶ och ROHS-direktivet¹⁷. Även lagstiftningen om kosmetiska produkter och medicintekniska produkter har reglerat innehållet av vissa ftalater. Ett antal ftalater är förbjudna om ett företag inte har det tillstånd som krävs enligt Reachförordningen. Förbudet gäller alla de ftalater som finns i tillståndsbilagan i Reachförordningen (bil. XIV). I dagsläget handlar det om ca 15 ftalätföreningar som alla omfattas av detta tillståndskrav, bl.a. ftalaterna DEHP, BBP, DBP och DIBP. Dessa ftalater får inte användas eller säljas som rent ämne inom EU om företaget inte har tillstånd. Förbudet gäller dock inte användning av dessa ftalater i importerade varor.

För vissa ftalater finns det ytterligare begränsningar. En begränsning handlar om att fyra välkända ftalater (DEHP, DBP, BBP och DIBP) inte får ingå i halter högre än 0,1 viktprocent i det mjukgjorda materialet i varor. Det är en stor begränsning och omfattar i praktiken alla möjliga slags varor som innehåller mjukgjord plast. Även från denna begränsning finns det undantag. Vissa andra ftalater (DINP, DIDP och DNOP) får inte finnas i leksaker och barnavårdsartiklar som barn kan stoppa i munnen. Ftalater som är klassificerade som cancerframkallande, som kan framkalla mutationer eller

---

¹⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/48/EG av den 18 juni 2009 om leksakers säkerhet.

¹⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU av den 8 juni 2011 om begränsning av användning av vissa farliga ämnen i elektrisk och elektronisk utrustning.

skada reproduktionsförmågan får inte säljas till privatpersoner eller ingå i kemiska produkter som säljs till privatpersoner. Det finns också sedan 2020 en begränsning av fem ftalater som är klassificerade som skadliga för reproduktionsförmågan, och begränsningen innebär att de inte får ingå i kläder eller i tillbehör till kläder eller i skor när dessa varor säljs till privatpersoner. Begränsningen gäller också textilier som kommer i kontakt med människors hud, t.ex. sängkläder. Begränsningarna följer av bilaga XVII till Reach-förordningen och gäller även importerade produkter eller varor. Kemikalieinspektionen arbetar tillsammans med övriga medlemsstater för att skärpa reglerna för de ftalater som är klassificerade som farliga.

Bisfenoler

Bisfenoler är en grupp av kemikalier med liknande molekylstruktur, varav den mest kända och välstuderade är bisfenol A. Bisfenol A används framför allt för att tillverka polykarbonat- och epoxiplaster. Ämnet har hormon- och reproduktionsstörande egenskaper. Enligt Kemikalieinspektionen är det omdebatterat vilken koncentration av bisfenol A som kan ge negativa effekter på människors hälsa, men det finns misstankar om att effekter kan uppstå redan vid mycket låga koncentrationer.

På EU-nivå är användning av bisfenol A reglerat i olika förordningar. Det är bl.a. förbjudet att använda ämnet i nappflaskor i hela EU och sedan den 1 januari 2020 är ämnet också förbjudet i termopapper som används i bl.a. kvitton och biljetter. I samband med beslutet om termopapper gav kommissionen Echa i uppdrag att utreda i vilken grad företagen går över till termopapper med det liknande ämnet bisfenol S och om det behövs åtgärder för att även begränsa användningen av denna bisfenol. Resultatet av dessa studier skulle sedan ligga till grund för huruvida kommissionen ska föreslå en begränsning av bisfenol S. Bisfenol A, bisfenol B och även bisfenol S finns nu upptagna på EU:s kandidatförteckning över särskilt farliga ämnen.

Livsmedelsverket beskriver att det tolerabla dagliga intaget (TDI), dvs. den mängd bisfenol A man kan få i sig varje dag under hela livet utan risk för hälsan, sänktes av den Europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten (Efsa) 2023. Efsa uppskattade då att större delen av befolkningen inom EU skulle kunna komma att få i sig mer bisfenol A än TDI. Det pågår därför ett arbete inom EU-kommissionen för att minska mängderna bisfenol A i livsmedelsförpackningar.

Som beskrivits tidigare i betänkandet har kommissionen presenterat ett förslag till ny förordning om förpackningar och förpackningsavfall. Förslaget innebär bl.a. att förekomsten av SVHC i förpackningar ska minimeras. Utöver detta avser kommissionen att reglera enskilda ämnen som kan påverka återanvändning och materialåtervinning negativt genom de delegerade akter med kriterier för materialåtervinning som kommissionen ska ta fram. Den 22 november 2023 antog Europaparlamentet sin ståndpunkt inför förhandlingarna. För att förhindra negativa hälsoeffekter kräver parlamentet ett förbud

mot bisfenol A i förpackningar avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Förhandlingar pågår om förslaget.

I Sverige gäller sedan den 1 september 2016 ett nationellt förbud mot att använda vissa epoxibaserade material vid gjutning av nya plaströr inuti befintliga tappvattenrör – rörinfodring eller s.k. relining av dricksvattenrör (2 § förordningen [1998:944] om förbud m.m. i vissa fall i samband med hantering, införsel och utförsel av kemiska produkter).

Bromerade flamskyddsmedel

Vissa flamskyddsmedel är hälso- och miljöfarliga och en del är misstänkt hormonstörande. Det finns flera hundra olika flamskyddsmedel, varav ett sjuttiotal innehåller brom. Bromerade flamskyddsmedel är ämnen som används i olika material i syfte att fördröja antändningen av dessa eller minska spridningen av en brand. De bromerade flamskyddsmedlen är de mest omdiskuterade och industrin har främst använt tre grupper: PBDE, TBBP-A och HBCDD¹⁸. ROHS-direktivet begränsar användningen av flamskyddsmedel i elektriska och elektroniska produkter på marknaden och flera av de farligaste flamskyddsmedlen är förbjudna i bl.a. dessa varor. Vidare är ett antal ämnen som kan användas som flamskyddsmedel (bl.a. HBCDD, DBDE TBBP-A och PFBS) införda på Reachförordningens kandidatförteckning. Ett antal flamskyddsmedel regleras även i Stockholmsförordningen¹⁹ och EU:s POP-förordning som införlivar Stockholmsförordningen och protokollet om långlivade organiska föreningar till konventionen om långväga och gränsöverskridande luftföreningar.

Triklosan, triklokarban och silver

Triklosan, triklokarban och silverföreningar kan användas i bl.a. hygienprodukter och textilier för sina antibakteriella och konserverande egenskaper.

Biocidförordningen²⁰ innehåller regler om biocidprodukter och biocidbehandlade varor. Förordningen är tillämplig på ett flertal biocidproduktgrupper, bl.a. biocidprodukter som används för mänsklig hygien och som används på eller kommer i kontakt med människors hud eller hårbotten i det primära syftet att desinficera dessa. Den är också tillämplig på produkter som används som beståndsdelar i textilier och andra varor eller material med syftet att framställa behandlade varor med desinfekterande verkan. Den som importerar en biocidbehandlad vara till EU eller tillverkar varan inom EU ansvarar för att varan är behandlad med ett verksamt ämne som är tillåtet inom EU. Ett verksamt ämne är tillåtet inom EU om det är godkänt för rätt produkttyp och användning. Under en övergångsperiod är ett ämne också tillåtet om det är under utvärdering och finns med i EU:s granskningsprogram 1062/2014 eller om en ansökan om godkännande för rätt produkttyp har

---

¹⁸ Polybromerade difenyletrar (PBDE), tetrabrombisfenol A (TBBP-A) och hexabromcyklododekan (HBCDD).

¹⁹ SÖ2002:48 Stockholmskonventionen om långlivade organiska föreningar.

²⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter.

lämnats in i tid till Echa enligt övergångsbestämmelserna i EU:s biocidförordning (artikel 94).

Reglerna i biocidförordningen skiljer sig åt beroende på om något räknas som en biocidprodukt eller en biocidbehandlad vara. För att avgöra om något är en biocidprodukt eller en biocidbehandlad vara måste man klargöra om varan i första hand har en biocidfunktion (biocidprodukt) eller om biocidfunktionen är en funktion bland andra (biocidbehandlad vara). En biocidprodukt måste vara godkänd innan den får säljas eller användas. En biocidbehandlad vara behöver inte godkännas innan den får säljas, men den får bara vara behandlad med verksamma ämnen som är tillåtna inom EU.

Enligt Kemikalieinspektionen har triklosan utvärderats enligt biocidförordningen och har därefter inte blivit godkänt som verksamt ämne i bl.a. hygienprodukter och textilier. Triklokarban har inte utvärderats enligt biocidförordningen eftersom det inte har gjorts någon ansökan om att få det godkänt som verksamt ämne. Triklokarban omfattas även av kosmetiklagstiftningen.

Sverige har utsetts till utvärderande medlemsland för ett antal olika silverföreningar som ingår i översynsprogrammet för biocider. Det är Kemikalieinspektionen som utför utvärderingen i egenskap av behörig myndighet. I uppgiften ingår att utvärdera de risker för människors hälsa och miljön som är förknippade med användningen av silver i olika typer av biocidprodukter. Resultatet av utvärderingen presenteras i en riskbedömningsrapport som ligger till grund för kommissionens beslut om huruvida silverföreningar ska godkännas och därmed få användas som biocid även i framtiden. Kemikalieinspektionen är klar med utvärderingen av fyra av de åtta nio ämnen som myndigheten är ansvarig för att utvärdera. När det gäller silverbehandlade textilier föreslår Kemikalieinspektionen att ämnena godkänns för användning, med undantag för vissa användningar där myndigheten har identifierat risker för människors hälsa eller miljön. Myndigheten föreslår att behandling av sportkläder eller underkläder samt behandling av textilier som används utomhus förbjuds. Biocidproduktkommittén vid Echa stöder Kemikalieinspektionens förslag. Kemikalieinspektionen ska nu komplettera sin utvärdering med att även utvärdera om ämnena kan ha hormonstörande egenskaper. Detta innebär att det kommer att dröja ytterligare tills kommissionen kan besluta i frågan.

Kemikalieinspektionen ska verka för att ämnen med problematiska miljö- eller hälsoegenskaper åtgärdas genom reglering i Reachförordningen och det pågår utvärderingar av vissa ämnen som misstänks ha sådana egenskaper, bl.a. triklosan och triklokarban.

Siloxaner

Ämnena oktametylcyclotetrasiloxan (D4) och dekametylcyklopentasiloxan (D5) tillhör gruppen cykliska siloxaner och förekommer i kosmetiska produkter. Ämnena gör att hudkrämer blir lättare att smörja på huden och de har även en antistatisk effekt i hårprodukter. D4 och D5 är s.k. kallade långlivade, bioackumulerande och toxiska ämnen (PBT-ämnena), vilket

innebär att de har miljöfarliga egenskaper, ansamlas i levande organismer i näringskedjan och är mycket svårnedbrytbara. Sedan den 1 januari 2020 omfattas ämnena av begränsningar enligt bilaga XVII till Reachförordningen. Begränsningarna innebär att D4 och D5 efter detta datum inte får släppas ut på marknaden i kosmetiska produkter som tvättas bort, om koncentrationen är 0,1 viktprocent eller högre för något av ämnena.

Melamin

Melamin är en organisk förening som tillhör den heterocykliska gruppen. Melamin kan användas för att tillverka melaminplast som är en hård och mycket tålig härdplast som används i t.ex. plasttallrikar, plastkoppar, plastskålar och i laminat till bordsytor, köksluckor och bänkskivor. Melaminplast kan även blandas i cement för att sänka vattenhalten och göra betongen tätare, starkare och mer motståndskraftig samt mer lättarbetad. Melamin används också som vattenavstötande ämne i sedlar. Det är sedan januari 2023 infört på kandidatförteckningen. I samband med att Echa tar fram rekommendationer för vilka ämnen som ska föras in i Reachförordningens tillståndsförteckning (bil. XIV) finns det möjlighet att lämna synpunkter på förslagen. Ett sådant samrådsförfarande pågår för närvarande och kommer att avslutas den 7 maj 2024. Eventuella synpunkter beaktas i framtagandet av de slutliga rekommendationer som lämnas till Europeiska kommissionen, som beslutar vilka ämnen som ska föras upp på tillståndsförteckningen.

Kemikaliearbetet på internationell och nationell nivå samt inom EU

Vid FN:s konferens om hållbar utveckling i Johannesburg 2002 antogs det globala målet för kemikalier som angav att man senast 2020 ska ha uppnått en säker hantering av kemikalier under hela deras livscykel. Det innebär att kemikalier ska produceras och användas på ett sätt som minimerar deras negativa konsekvenser för miljön och människors hälsa.

År 2006 antogs det inom ramen för FN:s första internationella konferens om kemikalieförvaltning en strategi för internationell kemikaliehantering (Strategic Approach to International Chemicals Management, SAICM), vilken stakade ut det internationella kemikaliearbetet fram t.o.m. 2020 i syfte att nå det globala kemikaliemålet. Strategin var en politisk överenskommelse utan bindande regler. Fokus var inte på enskilda ämnen utan på riskhantering av kemikalieanvändning i hela livscykeln. Strategin hade alltså en betydligt bredare omfattning än de enskilda konventioner inom FN-systemet som berör kemikalier, dvs. Rotterdamkonventionen, Stockholmskonventionen, Minamatakonventionen och Baselkonventionen. Sedan 2017 har det pågått diskussioner om hur det internationella strategiska arbetet ska fortskrida efter 2020. Vid den internationella konferensen om kemikaliehanterings femte möte (ICCM5) i september 2023 antogs efterföljaren till SAICM: det globala ramverket för kemikalier – för en planet fri från skador från kemikalier och avfall. Ramverket innebär att länder och intressenter från hela världen har enats om en färdplan för en hållbar hantering av kemikalier under hela livscykeln. Det nya ramverket innehåller flera nya viktiga inslag, nämligen en

tydlig vision, fem övergripande strategiska mål och ett antal tidsbundna konkreta mål vars genomförande ska göras mätbart genom ett system med indikatorer. De flesta av delmålen ska genomföras till 2030 och överensstämmer med Agenda 2030 för hållbar utveckling. Ett av delmålen är att alla länder i världen ska ha en fungerande kemikalielagstiftning till 2030. Dessutom innehåller det globala ramverket en process för att nominera och initiera åtgärder för frågor som ger anledning till oro.

Av Kemikalieinspektionens regleringsbrev för 2024 följer att myndigheten, efter dialog med Naturvårdsverket och andra berörda aktörer, ska redovisa hur Sverige och EU genomför och uppnår målen i det nya globala ramverket för kemikalier, inklusive de strategiska mål och delmål som beslutats av den femte internationella konferensen för kemikaliehantering (ICCM5). Vid behov ska myndigheten även föreslå hur Sverige kan agera för att bidra till genomförandet och uppföljningen av ramverket. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2024.

En utvärdering av Reachförordningen som genomfördes 2018 visade att vissa delar av lagstiftningen behöver ses över. I oktober 2020 presenterade kommissionen den s.k. kemikaliestrategin²¹. I strategin presenteras den långsiktiga ambitionen och målsättningarna för de kommande årens EU-gemensamma kemikaliepolitik. Strategins övergripande mål är en giftfri miljö där kemikalier produceras och används på ett sätt som maximerar deras bidrag till samhället samtidigt som man undviker skador på vår planet och på nuvarande och kommande generationer. Strategin ska även bidra till att stärka EU:s kemikalieindustris ställning som en globalt konkurrenskraftig aktör inom produktion och användning av säkra och hållbara kemikalier. I strategin konstateras att Reachförordningen behöver revideras med inriktning på att uppnå målen för strategin. Kemikaliestrategin syftar till att stärka kemikalielagstiftningen i EU för att ta itu med allvarliga miljö- och hälsoproblem. De skadligaste kemikalierna och onödigt användning av farliga kemikalier ska fasas ut. Sverige och Kemikalieinspektionen har bidragit till framtagandet av strategin och nu när den är på plats har Kemikalieinspektionen en viktig roll i det pågående arbetet med att utveckla och förstärka EU:s kemikalieregler. Bland annat har myndigheten en nationell expert i kommissionen för att stödja den fortsatta processen. Totalt innehåller EU:s kemikaliestrategi omkring 80 åtgärder, varav 56 ska genomföras fram till 2024. Utöver att påskynda utfasningen av farliga ämnen vill kommissionen stimulera innovation, förbättra skyddet mot farliga ämnen och öka kunskapen om kemikaliers miljö- och hälsoegenskaper. Kemikaliestrategin innehåller åtgärder som rör hormonstörande ämnen, farliga ämnen i varor inklusive i varor som importerats till EU samt svårnedbrytbara kemikalier som exempelvis PFAS. Strategin innehåller även åtgärder för att främja giftfri återvinning av material och att bättre hantera kombinationseffekter av olika kemikalier. I

---

²¹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén, Kemikaliestrategi för hållbarhet – På väg mot en giftfri miljö (COM(2020) 667).

kemikaliestrategin förstärker EU ett förebyggande angreppssätt: hellre förebygga giftiga kemikalier redan på designstadiet än att försöka kontrollera dem när de redan är ute på marknaden. En annan princip som introduceras i strategin är att generellt förbjuda användningen av de skadligaste kemikalierna och endast göra undantag om de är nödvändiga för skyddet av människors hälsa eller säkerhet eller för att samhället ska fungera. De nya principerna är tänkta att föras in i bl.a. Reach-förordningen och CLP-förordningen (se mer om den sistnämnda förordningen nedan).

Det pågår en översyn av Reach-förordningen för att se till att bestämmelserna i förordningen är i linje med kemikaliestrategin. Under våren 2022 pågick ett samråd för att hämta in synpunkter från olika intressenter och medborgare om den pågående översynen. Kommissionen har dock inte presenterat något förslag till ändringar i Reach-förordningen och enligt Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) kommer den nuvarande kommissionen sannolikt inte att lämna något förslag före mandatperiodens slut.

I den svenska strategin för cirkulär ekonomi, som har beskrivits tidigare i betänkandet, slår regeringen fast en övergripande vision för en effektiv resursanvändning i giftfria cirkulära flöden som ersätter jungfruliga material. Åtgärder och insatser för att genomföra visionen är nödvändiga för att nå miljö- och klimatmålen och de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. I strategin pekas fyra fokusområden ut där åtgärder är av särskild vikt, bl.a. cirkulär ekonomi genom hållbar produktion och produktdesign samt giftfria och cirkulära kretslopp. Handlingsplanen för cirkulär ekonomi, som även den har beskrivits tidigare i betänkandet, tar ett helhetsgrepp om alla fokusområden, och för varje fokusområde utvecklas vad regeringen avser med inriktningen för arbetet.

Regeringen beslutade 2018 att tillsätta en utredning om bl.a. hur den gruppvisa hanteringen av farliga kemikalier kan förbättras. Utredningen hade bl.a. i uppdrag att kartlägga möjligheter, hinder och tidigare insatser inom relevanta EU-rättsakter för gruppvis hantering av ämnen och att föreslå strategier för framtida gruppvis reglering och, vid behov, nödvändiga ändringar av relevanta EU-rättsakter för gruppvis hantering av ämnen (dir. 2018:25). Utredningen resulterade i betänkandet Framtidens kemikaliekontroll – Hantering av kombinationseffekter och gruppvis bedömning av ämnen (SOU 2019:45) som överlämnades till regeringen under hösten 2019. Utredningen lämnade ett antal rekommendationer inom bl.a. området gruppvis utvärdering av kemikalier för att underlätta identifiering av problematiska ämnen och stödja processen att byta ut farliga kemikalier mot säkrare alternativ. I denna del anförde utredningen sammanfattningsvis bl.a. följande:

Att organisera kemikalier i väldefinierade grupper kan bidra till att minska komplexiteten i regulatorisk riskbedömning och riskhantering. I synnerhet skulle en systematisk gruppering av ämnen för bedömning och utvärdering underlätta för en effektivare tillämpning av substitutionsprincipen samt minimera risken för så kallad ”falsk substitution”.

Substitutionsprincipen är i dag ofullständigt och osystematiskt införd i de olika delarna av regelverket. Ett systematiskt och konsistent införande av substitutionsprincipen i alla delar av kemikalielagstiftningen är därför en viktig åtgärd. En sådan övergripande regel behövs för kontinuerlig riskminskning och för att undvika ”falsk substitution” för alla typer av ämnen (rekommendation 6.7). Sådana tydliga juridiska krav är också viktiga för att tillsynsmyndigheterna ska kunna avsätta resurser.

De allra flesta kemikalier på den europeiska marknaden regleras av REACH-förordningen. Rekommendation (6.8) syftar därför till att öka användningen av gruppering som ett verktyg för riskbedömning och riskhantering enligt REACH. Detta skulle göra det möjligt för myndigheter att hantera alla ämnen, optimera datagenerering och datautvärdering (och minimera användningen av djurförsök), och även underlätta riskhanteringsåtgärder för problematiska ämnen.

En annan fördel är att problematiska ämnen kan identifieras mer effektivt med hjälp av gruppering och read-across (rekommendation 6.9). Vi rekommenderar särskilt att införa möjligheten att flagga kemikalier som, baserat på en gruppvis bedömning och read-across, misstänks vara särskilt farliga. En sådan flaggning skulle kunna leda till riktade insatser för att generera nya data och processer för att byta ut kemikalier mot mindre problematiska kemikalielklasser, samt till ökat och bättre genomförande av adekvata riskhanteringsåtgärder.

När det gäller åtgärder på EU-nivå framhåller Kemikalieinspektionen i slutredovisningen av uppdraget om en handlingsplan för en giffri vardag (rapport 4/2020) att Sverige är drivande i utvecklingen av lagstiftning och policyer inom EU. På kemikalieområdet är utrymmet för nationella regleringar litet, och myndighetens bedömning är att det är mest effektivt att verka inom EU för att nå ett ökat skydd för människor och miljö. Kemikalieinspektionen redovisar att Sverige under de senaste åren, på myndighetens initiativ, har varit drivande när det gäller att lämna förslag till åtgärder mot hälso- och miljöfarliga ämnen. Myndigheten redovisar att den hade en fortsatt jämn och hög produktion av förslag till reglering av ämnen i EU under 2018–2020. Regeringen och myndigheten har fokuserat på ett antal frågor, bl.a. gruppvis bedömning av ämnen.

I linje med vad som aviserats i kemikaliestrategin presenterade kommissionen den 7 december 2023 tre lagstiftningsförslag i ett paket kallat Ett ämne, en bedömning (One Substance, One Assessment, OSOA)²². Det övergripande syftet med lagstiftningspaketet är att förbättra samstämmigheten och öka effektiviteten och transparensen i riskbedömningar för kemiska ämnen. Paketet ska dels bidra till mer effektiva och förenklade processer för nationella myndigheter och aktörer, dels leda till en väl fungerande inre

---

²²Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av en gemensam dataplattform för kemikalier, om fastställande av regler som säkerställer att informationen i dataplattformen är sökbar, tillgänglig, kompatibel och återanvändbar och om upprättande av en övervaknings- och prognosram för kemikalier (COM(2023) 779), Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/65/EU vad gäller omfördelning av vetenskapliga och tekniska uppgifter till Europeiska kemikaliemyndigheten (COM(2023) 781) och Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning m ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 178/2002, (EG) nr 401/2009, (EU) 2017/745 och (EU) 2019/1021 vad gäller omfördelning av vetenskapliga och tekniska uppgifter och förbättring av samarbetet mellan unionens byråer på kemikalieområdet (COM(2023) 783).

marknad för kemikalier med en hög skyddsnivå för människors hälsa och miljön. Förslaget är även tänkt att förbättra förtroendet bland EU:s medborgare för vetenskapligt grundade beslut. Bedömningen av ett ämnes farliga egenskaper och riskerna vid användning begränsas i dag till de data som är tillgängliga utifrån en enskild lagstiftning. När det saknas möjlighet att använda alla relevanta data kan det resultera i skilda slutsatser i närliggande bedömningar av samma ämne. Därför ska de tre förslagen i lagstiftningspaketet göra att gemensamma underlag ska kunna användas för att ta fram riskbedömningar för ett kemiskt ämne genom att

- harmonisera riskbedömningar för kemiska ämnen genom att samordna bedömningar av ämnen och grupper av ämnen i den utsträckning det är möjligt
- tydliggöra ansvarsfördelning och förbättra samarbetet mellan de EU-organ som gör riskbedömningar
- utveckla ett datahanteringssystem med information om kemikalier i vilket informationen ska vara lätt att hitta, tillgänglig, säker och av hög kvalitet samt använda ett standardformat och fastställda begrepp för att kunna delas och återanvändas mellan olika regelverk
- samordna och harmonisera metoder som används för bedömningarna
- säkerställa en hög nivå av transparens i bedömningarna, både i vetenskapliga data och i information om kemikalier; EU-myndigheterna ska även utveckla en process för att hantera situationer där två eller fler myndigheter har nått olika slutsatser för samma ämne, i syfte att öka transparensen i beslutsprocesserna.

Kommissionens förslag presenterades i rådsarbetsgruppen för miljö den 23 januari 2024. Målsättningen för det belgiska ordförandeskapet är att nå en allmän riktlinje vid miljørådet i juni 2024.

Enligt Kemikalieinspektionens regleringsbrev för 2024 ska myndigheten ta fram förslag på väsentliga ändringar i Reachförordningen och dess bilagor. De ändringar som föreslås ska vara motiverade av åtagandena i EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet. Om vissa av ändringarna kan genomföras genom kommittéologi (kommittéförfarande)²³ ska detta anges. Myndigheten ska vid behov föra dialog med andra myndigheter. Myndigheten ska eftersträva dialog och samarbete med kemikaliemyndigheter i andra länder. Uppdraget ska redovisas senast den 15 september 2024.

I budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) anför regeringen att det är viktigt att både utveckla och tillgängliggöra säkra och hållbara kemikalier och skydda människors hälsa, särskilt sårbara grupper och miljö mot skador orsakade av kemikalier. Regeringen kommer att arbeta för

---

²³ Termen kommittéförfarande avser den uppsättning förfaranden genom vilka Europeiska kommissionen utövar de genomförandebefogenheter som den tilldelats av Europeiska unionens lagstiftare, med bistånd av kommittéer med företrädare för EU:s medlemsstater (se Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter).

att realisera åtagandena i EU:s kemikaliestrategi som bl.a. utgår från att den nuvarande kemikaliepolitiken måste utvecklas och reagera snabbare och effektivare på de utmaningar som farliga kemikalier medför. Industrin spelar en viktig roll i arbetet och bör även fortsättningsvis involveras kontinuerligt. I dag finns majoriteten av världens kemikalieproduktion dock utanför EU. Därför är Sveriges fortsatta arbete med globala kemikaliefrågor viktigt. Regeringen anför vidare att det kommer att behövas ökad produktion från både primära och sekundära källor för att säkra en framtida försörjning av material. Återvinning är därmed ett nödvändigt komplement till utvinning och import samtidigt som det behövs en mer effektiv användning av material. För att öka förtroendet för återvunna material behöver användningen av potentiellt skadliga ämnen så långt det är möjligt minimeras och ersättas. Samtidigt behövs tillgång till resurser för att värna samhällets och industrins behov och i beredskapssyfte, med säker hantering och tillräcklig tillsyn av importerade produkter. Det förutsätter en heltäckande kemikalielagstiftning, inte minst genom genomförandet av EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet, bl.a. när det gäller innovation för hållbara och säkrare kemikalier, men även i det globala samarbetet.

Enligt regleringsbrevet för 2024 ska Kemikalieinspektionen redovisa hur myndigheten har bidragit till arbetet med internationella överenskommelser, särskilt det globala ramverket om kemikalier och arbetet med det globalt harmoniserade systemet för klassificering och märkning av kemikalier.

I miljö- och jordbruksutskottets granskningsutlåtande över kemikaliestrategin (utl. 2020/21: MJU12) såg utskottet särskilt positivt på de åtgärder som kommissionen åtagit sig att vidta i fråga om bl.a. kontroll av ämnen i varor och särskilt i varor som importerats till EU via e-handel.

Enligt den svenska handlingsplanen för cirkulär ekonomi inriktas fokusområdet hållbar produktion och produktdesign bl.a. på att utveckla långsiktiga ekonomiska styrmedel utifrån principen om att förorenaren ska betala så att kostnaden för material och produkter även inkluderar kostnaden för miljö- och klimatbelastningen.

Som nämnts tidigare i betänkandet har regeringen gett Boverket i uppdrag att utveckla arbetet med omställningen till en cirkulär ekonomi i bygg- och fastighetssektorn för att bidra till att Sveriges miljö- och klimatmål nås. Boverket ska enligt uppdraget bl.a. dels kartlägga och analysera vad som kan främja att byggnadsverk, byggnadsdelar och byggmaterial redan från början utformas och designas för att vara hållbara samt enkla att reparera, uppgradera, nedmontera och återanvända, dels föreslå åtgärder för att främja cirkulärt byggande och cirkulär förvaltning, vilket innefattar giftfria materialkretslopp, och vid behov lämna nödvändiga författningsförslag. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 20 december 2024.

Vidare har, som redan beskrivits i betänkandet, regeringen tillsatt en kommitté som ska utreda inom vilka områden och på vilka sätt ekonomiska styrmedel kan användas för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi. Utredningen ska inrikta sig på områden med en betydande miljö- eller

klimatpåverkan där styrmedel på ett betydande och samhällsekonomiskt effektivt sätt kan främja en sådan omställning (dir. 2022:67). Den ursprungliga utredningstiden har förlängts och uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2024 (dir. 2023:141).

PFAS och hormonstörande ämnen

PFAS används i många olika varor (t.ex. textilier och non-stick-produkter) och kemiska produkter (t.ex. impregneringssprejer och skidvalla) på grund av sina eftertraktade egenskaper. De är fett-, smuts- och vattenavvisande, temperaturtåliga och filmbildande. Det finns ingen övergripande lagstiftning som gäller för alla PFAS som grupp. Det finns inte heller krav i lagstiftningen på att PFAS alltid ska deklarerars. Ett fåtal specifika PFAS regleras i olika regelverk enligt följande:

- För ett fåtal PFAS finns det en harmoniserad klassificering och märkning. Dessa ämnen förtecknas i bilaga VI till CLP-förordningen. Enligt Kemikalieinspektionen pågår det ett arbete med att ta fram förslag på harmoniserad klassificering för ytterligare PFAS.
- Ett tiotal PFAS är identifierade som SVHC och finns upptagna på Reach-förordningens kandidatförteckning.
- Sedan augusti 2021 finns det regler i bilaga XVII till Reachförordningen som begränsar användningen av en särskild typ av PFAS. Begränsningen omfattar omkring 200 PFAS och reglerna är med vissa undantag tillämpliga sedan den 25 februari 2023.
- Echa tillhandahåller den s.k. PACT-listan (public activities coordination tool) som innehåller information om ämnen som är under någon form av utvärdering inom Reachförordningen eller CLP-förordningen. Listan innehåller för närvarande ett flertal PFAS.

Det finns ännu inga PFAS som omfattas av tillståndskrav och därmed är upptagna i bilaga XIV till Reachförordningen eller i tillståndsförteckningen på Echas webbplats. Några ämnesgrupper av PFAS är listade i Stockholmskonventionen, vilket innebär att parterna till konventionen åtar sig att arbeta för en global utfasning av dessa ämnen. Ämnena har även införts i POP-förordningen som genomför Stockholmskonventionen inom EU. Det gäller

- PFOS och ett hundratal ämnen som kan brytas ned till PFOS
- PFOA, dess salter och besläktade ämnen som kan brytas ned till PFOA (cirka 800 ämnen)
- PFHxS, dess salter och besläktade ämnen som kan brytas ned till PFHxS (ca 200 ämnen).

Kemikalieinspektionen presenterade 2016 en nationell strategi för att minska användningen av PFAS (rapport 11/16). I uppdraget att ta fram strategin ingick att vara pådrivande i de nätverk som myndigheten bildat tillsammans med

andra myndigheter och aktörer, verka för att företag frivilligt ersätter PFAS-ämnen med mindre farliga ämnen och material, verka för att en handlingsplan om PFAS initieras inom EU, kartlägga användningen av PFAS och förekomsten av alternativa ämnen och material samt undersöka och i lämpliga fall föreslå om det bedöms nödvändigt med nationella begränsningar. I linje med den nationella strategin arbetar Kemikalieinspektionen med förslag på nya regleringar av PFAS-ämnen.

Kemikalieinspektionen har tillsammans med fyra andra europeiska myndigheter tagit fram ett brett begränsningsförslag för PFAS i EU. Förslaget, som lämnades till Echa i januari 2023, går ut på att den kunskap som finns om PFAS i dag ska användas för att bedöma och reglera alla PFAS-ämnen samlat som grupp och att PFAS bara ska tillåtas där det är nödvändigt för hälsa och säkerhet eller där det på annat sätt är kritiskt för samhället och där det saknas tillgängliga alternativ. I februari 2023 publicerade Echa förslaget om att begränsa användningen av drygt 10 000 PFAS-ämnen inom EU. Efter en vetenskaplig utvärdering kommer förslaget att lämnas till kommissionen för vidare åtgärder. Kemikalieinspektionen bedömer att eventuella regler om en begränsning av PFAS-ämnen kan träda i kraft tidigast 2025.

Hösten 2018 antog kommissionen en uppdaterad ram för att hantera riskerna med hormonstörande ämnen (COM(2018) 734). Det övergripande målet för kommissionens arbete med hormonstörande ämnen är att säkerställa en hög skyddsnivå för EU:s befolkning och miljön och samtidigt upprätthålla den inre marknaden. I ramen identifierar kommissionen brister i den EU-gemensamma lagstiftningen och kunskapsluckor i den akademiska forskningen och aviserar åtgärder för att komma till rätta med dessa frågor. I meddelandet redogör kommissionen för sitt arbete med att uppdatera informationskraven i samtliga relevanta EU-lagstiftningar, t.ex. i Reach-förordningen, för att förbättra möjligheten att identifiera hormonstörande ämnen, införa enhetliga kriterier för identifiering av hormonstörande ämnen, införa sätt att ta hänsyn till kombinationseffekter och införa åtgärder för att särskilt skydda känsliga grupper.

Under riksmötet 2018/19 granskade utskottet kommissionens meddelande om en EU-ram för hormonstörande ämnen (utl. 2018/19: MJU10). Utskottet underströk vikten av att tydligare belysa tillämpningen av försiktighetsprincipen och att ersätta särskilt farliga ämnen med bättre alternativ samt värdet av en stark och enhetlig tillsyn och marknadskontroll.

Parallellt med att kemikaliestrategin presenterades antog kommissionen även ett åttonde miljöhandlingsprogram och flera arbetsdokument, bl.a. en översyn av dagens lagstiftning som reglerar hormonstörande ämnen, en sammanställning av kunskapsläge, riskbedömningsmetodik och nuvarande regler för kombinationseffekter samt ett faktaunderlag om PFAS och bakgrunden till de åtgärder som föreslås i kemikaliestrategin. I strategin identifierar kommissionen ett antal specifika åtgärder som kommissionen åtar sig att vidta när det gäller PFAS, nämligen att

- förbjuda alla PFAS som grupp i brandsläckningsskum samt för andra användningar och tillåta användning endast om den är nödvändig för samhället
- införa en gruppansats för PFAS inom ramen för relevant lagstiftning om vatten, hållbara produkter, livsmedel, industriutsläpp och avfall
- ta itu med PFAS-problem på global nivå genom relevanta internationella forum och i bilaterala policydialoger med tredjeländer
- införa en EU-omfattande strategi och tillhandahålla ekonomiskt stöd inom ramen för forsknings- och innovationsprogram för att identifiera och utveckla innovativa metoder för att sanera PFAS-föroreningar i miljö och i produkter
- tillhandahålla forsknings- och innovationsfinansiering inom ramen för Horisont Europa för att åstadkomma säkra innovationer som kan ersätta PFAS.

I strategin identifierar kommissionen även ett antal specifika åtgärder när det gäller hormonstörande ämnen. Kommissionen åtar sig att vidta följande åtgärder:

- föreslå att man fastställer rättsligt bindande faroidentifiering av hormonstörande ämnen, på grundval av Världshälsoorganisationens definition, med hjälp av kriterier som redan tagits fram för bekämpningsmedel och biocider och tillämpa den konsekvent i hela lagstiftningen
- se till att hormonstörande ämnen förbjuds i konsumentprodukter så snart de har identifierats, och tillåta användning endast om det visas att den är nödvändig för samhället
- stärka arbetarskyddet genom att införa hormonstörande ämnen som en kategori av SVHC inom Reach
- se över och stärka informationskraven i hela lagstiftningen för att säkerställa att tillräcklig och lämplig information görs tillgänglig för myndigheterna för att möjliggöra identifiering av hormonstörande ämnen
- påskynda utvecklingen och användningen av metoder för att ta fram information om hormonstörande ämnen genom screening och testning av ämnen.

I sin granskning av meddelandet om kemikaliestrategin (utl. 2020/21:MJU12) anförde utskottet bl.a. att det är viktigt att utfasningen av SVHC intensifieras, att det krävs åtgärder för att stimulera säker design och giftfria kretslopp för en innovativ cirkulär ekonomi samt att kemikaliefrågorna behöver integreras i kommissionens övriga strategiska satsningar. Specifikt i fråga om PFAS anförde utskottet följande:

När det gäller särskilt farliga ämnen vill utskottet även påminna om att Sverige och likasinnade medlemsstater vid upprepade tillfällen och i olika forum har uppmanat kommissionen att ta fram en EU-gemensam PFAS-strategi. Utskottet konstaterar att kemikaliestrategin omfattar ett antal åtgärder som styr arbetet i denna riktning. Utskottet ser särskilt positivt på att kommissionen har åtagit sig att införa en gruppansats för PFAS inom

ramen för relevant lagstiftning om vatten, hållbara produkter, livsmedel, industriutsläpp och avfall. Utskottet ser också positivt på att åtgärder ska tas fram för att förbjuda PFAS som grupp i brandsläckningsskum samt för andra användningar, och användning ska tillåtas endast om den är nödvändig för samhället. Utskottet noterar emellertid att det först behöver definieras vad som är nödvändig användning.

När det gäller hormonstörande ämnen anförde utskottet följande:

I fråga om hormonstörande ämnen ser utskottet synnerligen allvarligt på den påverkan sådana ämnen har på människors hälsa och noterar samtidigt att användningen av dessa ökar i samhället. Denna utveckling fordrar skyndsamma och kraftfulla åtgärder. Utskottet välkomnar därför att kommissionen kommer att föreslå rättsligt bindande farobaserad identifiering av hormonstörande ämnen, förbud för hormonstörande ämnen i konsumentprodukter och stärkta informationskrav för att möjliggöra identifiering av hormonstörande ämnen samt påskyndande av testmetodutvecklingen.

Det pågår en översyn av Reachförordningen för att se till att bestämmelserna i förordningen är i linje med kemikaliestrategin. Under våren 2022 pågick ett samråd för att hämta in synpunkter från olika intressenter och medborgare om den pågående översynen. Kommissionen har dock inte presenterat något förslag till ändringar i Reachförordningen och enligt Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) kommer den nuvarande kommissionen sannolikt inte att lämna något förslag före mandatperiodens slut.

När det gäller frågan om PFAS i livsmedelsförpackningar kan det konstateras att området material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel är ett harmoniserat rättsområde som främst regleras genom EUrätten med vissa kompletterande nationella bestämmelser. Övergripande och grundläggande bestämmelser finns i kontaktmaterialförordningen²⁴. I propositionen Material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel (prop. 2020/21:157, bet. 2020/21:MJU18, rskr. 2020/21:323) föreslogs bestämmelser som kompletterar kontaktmaterialförordningen så att denna ska kunna tillämpas effektivt. Lagändringarna började gälla den 1 juli 2021.

Både tillverkare av material och produkter och livsmedelsföretagare omfattas av kontaktmaterialförordningen. Av förordningen framgår att materialet under normala och förutsebara användningsförhållanden inte får överföra ämnen till livsmedlet i sådana mängder att det utgör en fara för människors hälsa, medför en oacceptabel förändring av livsmedlets sammansättning eller medför en försämring av livsmedlets smak- och luktegenskaper. Konsumenter får inte heller vilseledas genom det sätt på vilket ett material eller en produkt märks, marknadsförs och presenteras. Samtliga tillverkare och importörer av material och produkter samt de livsmedelsföretagare som använder material och produkter i sin livsmedelsproduktion ska ha ett system för spårbarhet för att kunna underlätta kontroll och återkalla defekta produkter.

²⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004 av den 27 oktober 2004 om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel.

Enligt artikel 5 i förordningen får kommissionen vidta särskilda åtgärder för vissa närmare angivna grupper av material och produkter.

Om kommissionen inte har beslutat om sådana särskilda åtgärder som avses i artikel 5 i kontaktmaterialförordningen får medlemsstaterna enligt artikel 6 behålla eller införa nationella bestämmelser. Danmark har med stöd av denna bestämmelse beslutat om ett nationellt förbud mot PFAS i material av kartong och papper som kommer i kontakt med livsmedel. Danmark har underrättat kommissionen om beslutet. Regeringen har drivit på för att kommissionen med stöd av kontaktmaterialförordningen ska anta utkast till lagstiftningsförslag för att införa specifika regler för papp och kartong samt fasa ut särskilt farliga ämnen i dessa produktkategorier.

Enligt den svenska handlingsplanen för cirkulär ekonomi, som har beskrivits tidigare i betänkandet, avser regeringen att på sikt komplettera miljömålssystemet så att det finns etappmål eller andra mål för strategins prioriterade strömmar (plast, textilier, förnybara och biobaserade råvaror, livsmedel, bygg- och fastighetssektorn, inklusive bygg- och rivningsavfall, samt innovationskritiska metaller och mineral) där det bedöms lämpligt.

Under vintern 2023 behandlade miljö- och jordbruksutskottet ett antal motioner om PFAS och hormonstörande ämnen (bet. 2022/23:MJU6). Utskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till genomförda åtgärder och pågående arbete och anförde bl.a. följande:

När det gäller PFAS uppmärksammade utskottet under förra mandatperioden att viktiga steg har tagits för att strama åt regleringen av denna ämnesgrupp. Utskottet har bl.a. pekat på att Sverige tillsammans med likasinnade medlemsstater föreslagit att alla PFAS ska hanteras och bedömas på gruppnivå och att endast samhällsnödvändig användning ska vara tillåten. När det gäller hormonstörande ämnen har utskottet tidigare understrukit vikten av att tydligare belysa tillämpningen av försiktighetsprincipen och vikten av att ersätta särskilt farliga ämnen med bättre alternativ samt betonat värdet av en stark och enhetlig tillsyn och marknadskontroll. I sin granskning av kommissionens meddelande om en kemikaliestrategi för hållbarhet fäste utskottet stor vikt vid de aviserade åtgärderna för hanteringen av PFAS, bl.a. åtgärden att förbjuda alla PFAS som grupp. Utskottet noterade att en bred begränsning i Reachförordningen vore det mest effektiva sättet att minska riskerna med PFAS. Utskottet välkomnade även i sin granskning att kommissionen bl.a. föreslog ett förbud mot hormonstörande ämnen i konsumentprodukter.

Utskottet anser att dessa synpunkter fortfarande är relevanta och ser därför med tillförsikt på den översyn av Reachförordningen som nu pågår för att anpassa lagstiftningen till kemikaliestrategins ambitioner, inte minst när det gäller regleringen av PFAS och hormonstörande ämnen. Utskottet förutsätter att regeringen fortsätter att vara mycket pådrivande i detta arbete.

[...] Sverige har drivit på för att kommissionen med stöd av kontaktmaterialförordningen ska anta utkast till lagstiftningsförslag för att införa specifika regler för papp och kartong samt fasa ut särskilt farliga ämnen i dessa produktkategorier. Utskottet ser positivt på detta arbete.

Information, märkning och e-handel

För att underlätta den globala handeln med kemikalier samtidigt som en hög skyddsnivå för människor och miljö upprätthålls beslutade FN vid konferensen om miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992 att ta fram ett globalt harmoniserat system (GHS) för klassificering och märkning av kemikalier. GHS antogs formellt av FN:s ekonomiska och sociala råd (Ecosoc) sommaren 2003 tillsammans med en rekommendation till världens länder om att införa GHS i de nationella regelverken. På ett toppmöte i Johannesburg hösten 2002 uppmanades alla länder att införa GHS före 2008. Klassificering och märkning utgör en viktig grund för riskhantering i en mängd EU-rättsakter på området.

CLP-förordningen²⁵ är baserad på GHS. Syftet med förordningen är att garantera ett starkt skydd för hälsa och miljö såväl som fri rörlighet för ämnen, blandningar och varor. CLP-förordningen är rättsligt bindande för alla medlemsstater och är direkt tillämplig i alla industrisektorer. Den kräver att tillverkare, importörer eller nedströmsanvändare av ämnen eller blandningar klassificerar, märker och förpackar sina farliga kemikalier på ett lämpligt sätt innan de sätts ut på marknaden. Ett av de främsta syftena med CLP-förordningen är att fastställa om ett ämne eller en blandning har egenskaper som gör att det kan klassificeras som farligt. När ämnen eller blandningar har klassificerats som farliga måste de identifierade farorna meddelas till andra aktörer i distributionskedjan, inklusive konsumenterna. Enligt artikel 33 i Reachförordningen är varje leverantör av en vara skyldig att lämna information om de särskilt farliga ämnen som finns i varan i en halt över 0,1 viktprocent. Denna information ska alltid lämnas till yrkesmässiga kunder, medan konsumenter har rätt att på begäran få informationen kostnadsfritt och inom 45 dagar. I december 2022 presenterade kommissionen ett förslag till en reviderad och breddad CLP-förordning²⁶. Förhandlingarna om förslaget avslutades den 5 december 2023 med en preliminär överenskommelse om ändringar i förordningen som syftar till stärkta och tydligare regler för information om farliga ämnen och blandningar som säljs inom EU.

Enligt Reachförordningen är det industrins ansvar att hantera riskerna med kemikalier och att tillhandahålla säkerhetsinformation om ämnena. För detta ändamål är tillverkare och importörer skyldiga att samla in information om egenskaperna hos sina kemiska ämnen och registrera denna information i en central databas hos Echa. Echa förvaltar de databaser som krävs för att driva systemet, samordnar den djupgående utvärderingen av den information som tillhandahålls om kemikalier och driver en offentlig databas där konsumenter och yrkesverksamma kan hitta information om faror.

---

²⁵ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar.

²⁶ Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (COM(2022) 748).

När det gäller SVHC som tagits upp på kandidatförteckningen följer det, som beskrivits tidigare i betänkandet, av Reachförordningen vissa krav på att informera kunder och konsumenter. EU- eller EES-leverantörer av varor som innehåller ämnen i kandidatförteckningen vid en koncentration över 0,1 viktprocent måste förse sina kunder med tillräcklig information för att varan ska kunna användas på ett säkert sätt. På begäran av en konsument måste EU- eller EES-leverantörer av varor som innehåller ämnen på kandidatförteckningen vid en koncentration över 0,1 viktprocent tillhandahålla tillräcklig information för att varan ska kunna användas på ett säkert sätt. Denna information måste lämnas inom 45 dagar efter att begäran togs emot.

Enligt regleringsbrevet för 2024 ska Kemikalieinspektionen redovisa hur myndigheten har bidragit till arbetet med internationella överenskommelser, särskilt det globala ramverket för kemikalier och arbetet med det globalt harmoniserade systemet för klassificering och märkning av kemikalier. Kemikalieinspektionen ska också redovisa hur den utökade marknadskontrollen har bidragit till myndighetens arbete med att fortsätta att utveckla en mer effektiv och riskbaserad produktkontroll. Myndigheten ska även redovisa hur stor andel av det totala antalet genomförda inspektioner som har skett på plats hos företag och hur många som har genomförts på annat sätt. Marknadskontroll relaterad till e-handel ska särskilt redovisas.

Kemikaliemyndigheten har genomfört ett tillsynsprojekt om e-handel. Av rapportens sammanfattning (Tillsyn av e-handel 2018, tillsynsrapport 12/18) framgår bl.a. följande:

Kemikalieinspektionen har kontrollerat 106 varor som vi köpt via butiker på internet. Vi köpte leksaker, smycken och elektronik från e-butiker eller marknadsplattformar hos företag baserade i Sverige, EU eller utanför EU. Vi kontrollerade varornas innehåll av förbjudna ämnen och på leksakerna och elektroniken kontrollerade vi även märkningen. Syftet med projektet var att kontrollera om varor som säljs via e-handel uppfyller kraven i kemikalielagstiftningen och att undersöka vilka möjligheter och utmaningar tillsynsmyndigheter har när vi ska kontrollera försäljning som görs på internet.

Vid en jämförelse med likvärdiga produkter från e-handel baserad i Sverige, EU respektive utanför EU var andelen varor med otillåtna ämnen högre för varor från företag utanför EU än för varor från företag i Sverige och EU. Undersökningen är inte gjord med ett slumpmässigt urval och resultatet ger inte en statistiskt säkerställd bild för hela marknaden, men den tyder på att varor som handlas direkt från företag utanför EU har en större risk att innehålla otillåtna ämnen.

Projektet visade att tillsynsmyndigheters möjligheter att ställa krav på att företag åtgärdar varor med brister skiljer sig mycket åt beroende på företagets hemvist. [...] De företag där tillsynsmyndigheter har minst möjligheter att komma till rätta med bristande produkter är de som är baserade utanför EU. Även om flera av dessa företag vidtog frivilliga åtgärder i det här projektet är det svårt för en myndighet att gå vidare om företaget inte svarar eller inte vidtar åtgärder. Detta område behöver utvecklas, speciellt då denna typ av handel ökar stort. De områden som vi anser är viktigast att prioritera är:

1. Konsumenter behöver bli mer medvetna om att det finns risker med att handla varor från företag utanför EU.
2. Fler internetbaserade företag behöver själva ta ansvar för de varor som de marknadsför.
3. Tillsynsmyndigheter inom och utanför EU behöver bli bättre på att samarbeta.

Kemikalieinspektionen har framfört att nya förutsättningar har lett till att kontrollen av produktsäkerhet och regelefterlevnad inte är fullt ut anpassad för e-handel. Kemikalieinspektionen arbetar på flera arenor för att möta denna utmaning. Myndigheten har under de senaste tre åren bl.a. kontrollerat flödet av varor in på den svenska marknaden för att hitta metoder för tillsyn av e-handelsföretag och former för samverkan mellan myndigheter både inom Sverige och mellan länder. Internationell e-handel har kontrollerats inom ramen för ett nordiskt samarbete, och gränskontroller har utförts i samverkan med Tullverket. Kemikalieinspektionen har initierat och är ordförande för ett projekt om tillsyn av e-handel inom ramen för EU-samverkan.

I januari 2021 redovisade Kemikalieinspektionen en analys av e-handelns särskilda utmaningar när det gäller varors innehåll av reglerade kemiska ämnen (rapport 3/21). I rapporten framhålls att det finns flera problem med att produkter som inte uppfyller den europeiska kemikalielagstiftningen når den svenska marknaden via e-handel. Särskilt privatimport via e-handel från länder utanför EU och EES innebär att produkter som innehåller okända eller begränsade kemikalier kan komma i omlopp i EU eftersom det då inte finns något företag som har kunskap om reglerna som ansvarar för importen. Förutom att risken för skador på hälsa och miljö ökar påverkas även EU-företagens konkurrenskraft eftersom de konkurrerar på olika villkor på den inre marknaden. I rapporten påpekas att utmaningarna med e-handeln i Sverige är globala och att de därför bör hanteras på samtliga nivåer: internationellt, inom EU och nationellt. I rapporten föreslår Kemikalieinspektionen ett antal åtgärder, bl.a. att Sverige ska verka för att ett större ansvar läggs på marknadsplatserna, exempelvis genom e-handelsdirektivet²⁷ och att Kemikalieinspektionen utökar sitt stöd till regeringen för att utveckla och genomföra globala system som bidrar till en säkrare e-handel.

Kemikalieinspektionen hade i uppdrag att under 2021 och 2022 stärka arbetet för en giftfri cirkulär ekonomi både nationellt, inom EU och globalt genom särskilda insatser för att varor och produkter ska bli giftfria redan i design- och produktionsledet. Under 2022 fokuserade Kemikalieinspektionen bl.a. på insatser som gäller metodutveckling av tillsynen av ämnen i varor och kemiska produkter, särskilt med anledning av ökad e-handel och insatser för att stärka samarbetet med Tullverket.

---

²⁷ Direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informations-samhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden.

Inrättande av ett europeiskt substitutionscenter

Substitution innebär att man tar bort eller byter ut farliga kemiska ämnen i produkter eller processer mot mindre farliga eller helt ofarliga ämnen. Det kan också innebära att man använder icke-kemiska alternativ, andra material, nya tekniker eller andra processer. Ett centralt begrepp inom substitution är kemisk eller teknisk funktion, vilket syftar på ämnets funktion i materialet, produkten eller processen. Genom att definiera ämnets funktion i en specifik användning blir det oftast lättare att hitta fungerande alternativ.

Alla farliga ämnen kan med fördel ersättas som en förebyggande åtgärd för att minska riskerna för negativa hälso- och miljöeffekter. Produktvalsprincipen (substitutionsprincipen) som beskrivs i 2 kap. 4 § miljöbalken innebär att man så långt som möjligt ska undvika att sälja eller använda sådana kemiska produkter som kan befaras medföra risk för människa eller miljö om de kan ersättas med sådana produkter som kan antas vara mindre farliga.

Farliga ämnen i kemiska produkter eller blandningar ska alltid vara klassificerade och märkta enligt CLP-förordningen. På så sätt kan man få reda på vilka ämnen i kemiska produkter som är farliga och på vilket sätt de är farliga, exempelvis om de utgör någon fysikalisk fara eller hälso- eller miljöfara. Det är i första hand ämnen med egenskaper som uppfyller kriterierna för att vara SVHC i Reachförordningen eller särskilt farliga ämnen enligt det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö som behöver substitueras.

Rise fick 2017 i uppdrag av regeringen att vara värd för Substitutionscentrum som samlar och sprider den kunskap som finns inom området kemisk substitution, bl.a. i form av vägledning, stödmaterial och utbildningar. Centrumet ska också stimulera utvecklingen av hållbara kemiska produkter och produktionsprocesser, varor och icke-kemiska metoder samt en cirkulär ekonomi. Målet är att få fler företag och offentliga aktörer att komma igång och ersätta farliga kemikalier med bättre alternativ.

Därutöver spelar Kemikalieinspektionen en central roll i arbetet för att substituera. Myndigheten har bl.a. utvecklat det webbaserade verktyget Prio, som ger stöd i att identifiera vilka ämnen som är oönskade för de som vill arbeta proaktivt med att minska riskerna med användandet av farliga ämnen. Bland annat finns det en databas med över 10 000 exempel på farliga ämnen att fasa ut eller att vidta riskminskande åtgärder i fråga om.

Åtgärder för att underlätta substitution av farliga ämnen vidtas även på EU-gemensam nivå. I januari 2018 antog Echa en ersättningsstrategi för säkrare kemikalier för att uppmuntra och underlätta substitution av farliga ämnen. Inom ramen för strategin tillhandhåller Echa information om hur man kan arbeta systematiskt med substitution och informerar om EU-gemensamma workshoppar för samverkan om substitution för företag i leverantörskedjan. Som en del av strategin har myndigheten även inrättat ett antal nätverk, bl.a. för personer som arbetar med samhällsekonomisk analys och analys av alternativ enligt Reachförordningen. Nätverket har inrättats för att främja utbyte av synpunkter och information om koncept, metoder och erfarenheter i

samband med samhällsekonomisk analys och analys av alternativ enligt Reachförordningen och EU:s eller medlemsstaternas nationella kemikalielagstiftning. Nätverket bygger på samarbete mellan Echa, medlemsstaterna och intressenter från industrin och icke-statliga organisationer. Som en ytterligare del av strategin samlar Echa information om de institutioner och program för finansiellt och tekniskt stöd för substitution som finns inom EU.

Uppdrag till Kemikalieinspektionen

Kemikalieinspektionen hade mellan 2010 och 2020 i uppdrag att ta fram och genomföra en handlingsplan för en giftfri vardag. Målet var att minska de kemiska riskerna i vardagen, med särskilt fokus på barn och unga och de miljöer de vistas i. I december 2020 lämnade Kemikalieinspektionen sin slutredovisning till regeringen (rapport 4/2020). Myndigheten bedömde att uppdraget hade gett goda resultat och inneburit möjligheter för myndigheten att bygga upp kompetens, etablera nya samarbeten och genomföra insatser nationellt, i EU och internationellt.

Enligt Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) finns det, bl.a. mot bakgrund av det arbete som pågår såväl inom ramen för EU:s kemikaliestrategi som i miljömålssystemet, i nuläget inte några planer på att ge Kemikalieinspektionen ett nytt uppdrag motsvarande det som myndigheten hade under 2010–2020.

Kemikalieinspektionen hade under 2021–2022 regeringens uppdrag att stärka arbetet för en giftfri cirkulär ekonomi både nationellt, inom EU och globalt genom särskilda insatser så att produkter och varor är giftfria från början. Myndigheten skulle fokusera på bl.a. utfasning av särskilt farliga ämnen, minska risker med andra farliga ämnen, utveckling av tillsynen samt stärkt information och vägledning. Uppdraget redovisades genom rapporten Regeringsuppdraget Giftfritt från början. Kemikalieinspektionens arbete för giftfri cirkulär ekonomi 2021–2022 (rapport 1/23). I rapporten anförde Kemikalieinspektionen bl.a. att företag som ska återvinna varor eller tillverka varor med återvunnet innehåll behöver ha kunskap om relevant kemikalie- och avfallslagstiftning och om innehållet av kemiska ämnen i varor. Då kan återvinningen av material fria från miljö- och hälsoskadliga ämnen öka. Vidare anförde myndigheten att tidigare tillsynsprojekt vid Kemikalieinspektionen har visat att det finns kunskapsbrist om detta bland företag som återvinner avfall, och för att underlätta och främja användningen av återvunnen råvara har myndigheten i samarbete med Naturvårdsverket stärkt information och vägledning till företag som återvinner, importerar eller tillverkar varor med återvunnet innehåll.

Kemikaliemyndigheten beskriver att myndigheten, inklusive arbetet med branschdialoger, ständigt utvecklar samverkansformer och för strategiska dialoger med andra myndigheter, näringslivet och övriga intressenter. I detta ingår den strategi som finns för Kemikalieinspektionens relationer med näringslivet för att få till en god samverkan mellan myndigheten och

näringslivet i arbetet med företagens miljöarbete och att fasa ut skadliga ämnen från deras produkter. Kemikalieinspektionen är här sammankallande för och organiserar möten med Näringslivsrådet.

Enligt regleringsbrevet för 2024 ska Kemikaliemyndigheten redovisa hur myndigheten informerar, stöder och samverkar med näringslivet, inklusive små och medelstora företag, och hur myndigheten informerar om samverkan. För att underlätta för svenska företag att tillämpa nya regler ska Kemikalieinspektionen informera om nya regler inom kemikalieområdet som tas fram inom ramen för kemikaliestrategin.

Som beskrivits tidigare i betänkandet presenterade kommissionen den 7 december 2023 tre lagstiftningsförslag i ett paket kallat Ett ämne, en bedömning (OSOA). Det förslag om en gemensam dataplattform som ingår i paketet innebär att det ska skapas en EU-gemensam plattform i vilken kemikaliedata, inklusive miljö- och hållbarhetsrelaterade data, från 70 olika EU-rättsakter kommer att föras in. Förordningen är avsedd att reglera hur data genereras, görs tillgängliga och får användas samt hur slutsatserna ska tillgängliggöras för att bidra till en effektiv och harmoniserad reglering av kemikalier inom EU. Förordningen ska säkerställa att informationen på den gemensamma dataplattformen är säker, av hög kvalitet, tillgänglig, driftskompatibel och återanvändbar. Förordningen innebär vidare att kommissionen, ett flertal EU-myndigheter och medlemsstaternas behöriga myndigheter kommer att få tillgång till alla data.

Kommissionens förslag presenterades i rådsarbetsgruppen för miljö den 23 januari 2024. Målsättningen för det belgiska ordförandeskapet är att nå en allmän riktlinje vid miljørådet i juni 2024.

Utskottets ställningstagande

Nationell särreglering på kemikalieområdet

Som redovisats ovan följer det av FEUF att enskilda medlemsstater i princip inte får tillämpa vare sig strängare eller lindrigare krav än de som följer av EU:s harmoniserade kemikalielagstiftning. En medlemsstat som vill behålla eller införa regler som avviker från det harmoniserade regelverket kan dock anmäla detta till kommissionen, som därefter tar ställning till om medlemsstaten tillåts ha dessa avvikande regler. Utskottet konstaterar att det således redan finns vissa möjligheter att ha nationella bestämmelser som ställer strängare krav för att skydda miljön och människors hälsa. Utskottet avser inte att verka för någon förändring av FEUF:s bestämmelser som berör denna aspekt och föreslår därför att motion 2023/24:438 (V) yrkande 3 lämnas utan åtgärd.

Översyn av EU:s kemikalielagstiftning

Sverige har under flera år varit pådrivande för en högre ambitionsnivå när det gäller den harmoniserade kemikalielagstiftningen, bl.a. i fråga om gruppvis

reglering av kemikalier. Utskottet kan konstatera att det pågår en översyn av Reachförordningen för att se till att bestämmelserna i förordningen är i linje med kemikaliestrategins målsättningar. Vidare välkomnar utskottet kommissionens förslag till lagstiftningspaketet Ett ämne, en bedömning. Det är positivt att kommissionen föreslår att gemensamma underlag ska kunna användas för att harmonisera riskbedömningar för kemiska ämnen genom att samordna bedömningar av ämnen och grupper av ämnen i den utsträckning det är möjligt. Den nuvarande kommissionen bedöms visserligen inte hinna presentera något förslag till revidering av Reachförordningen under den nuvarande mandatperioden, men utskottets förhoppning är att nästa kommission prioriterar en fortsättning av detta arbete för att så snart som möjligt kunna presentera ett lagstiftningsförslag. Detsamma gäller arbetet med det nämnda lagstiftningspaketet. Mot denna bakgrund ger motionerna 2023/24:897 (MP) yrkande 2, 2023/24:991 (V) yrkandena 2 och 4 och 2023/24:2629 (S) yrkande 35 för närvarande inte anledning till någon åtgärd. Utskottet föreslår därmed att yrkandena avslås.

Åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen

Regleringen av farliga ämnen har behandlats av utskottet vid ett flertal tidigare tillfällen, och det finns sedan länge en bred samsyn i riksdagen om att utfasningen av farliga ämnen måste intensifieras. Utskottet ser därför positivt på att regeringen poängterar detta i budgetpropositionen för 2024 och att regeringen framhåller att den kommer att arbeta för att realisera innehållet i EU:s kemikaliestrategi. Utskottet instämmer också i regeringens uttalanden om att arbetet med globala kemikaliefrågor är viktigt och noterar att Kemikalieinspektionen enligt regleringsbrevet för 2024 ska redovisa för regeringen hur myndigheten har bidragit till arbetet med internationella överenskommelser på kemikalieområdet.

När det gäller de farliga ämnen som särskilt lyfts fram i motionerna kan utskottet, med hänvisning till det som redovisats ovan, konstatera att flera av dessa ämnen redan omfattas av förbud eller vissa begränsningar för användningen (ftalater, bisfenol A i nappflaskor och termopapper, vissa bromerade flamskyddsmedel och vissa siloxaner) eller att de är införda på den s.k. kandidatförteckningen (bisfenol A, bisfenol B och bisfenol S, vissa bromerade flamskyddsmedel och melamin). Vidare noterar utskottet dels att triklosan efter ansökan inte har godkänts som verksamt ämne enligt biocidförordningen, dels att det inte har gjorts någon ansökan om att få triklokarban godkänt enligt samma lagstiftning och att frågan om godkännande därmed inte ens har aktualiserats. Det kan i detta sammanhang även noteras att det pågår utvärdering av ett antal ämnen som misstänks ha problematiska miljö- och hälsoegenskaper, bl.a. triklosan och triklokarban, och som därför skulle kunna vara aktuella att hantera genom reglering i Reachförordningen. När det gäller silverföreningar och frågan om de ska godkännas

och få användas som biocid även i framtiden kan utskottet konstatera att det även i denna fråga pågår utvärderingar av ett antal sådana föreningar.

Med hänvisning till det arbete som pågår och vad utskottet i övrigt anfört ovan föreslås att motionerna 2023/24:376 (SD) yrkande 6, 2023/24:897 (MP) yrkande 1 och 2023/24:991 yrkandena 8, 17–22 och 25–27 lämnas utan åtgärd.

I en av motionerna efterfrågas styrmedel och stödsystem för att skadliga kemikalier i byggmaterial ska kunna fasas ut. Utskottet kan här konstatera att Boverket för närvarande har ett uppdrag som bl.a. innebär att myndigheten ska föreslå åtgärder för att främja cirkulärt byggande och cirkulär förvaltning, vilket innefattar giftfria materialkretslopp. Inom ramen för detta uppdrag ska myndigheten beakta nordiska erfarenheter av åtgärder och styrmedel som bidrar till ett mer resurseffektivt byggande. Utskottet vill också framhålla att regeringen har tillsatt en kommitté som ska utreda inom vilka områden och på vilka sätt ekonomiska styrmedel kan användas för att främja omställningen till en cirkulär ekonomi. Utskottet vill inte föregripa resultatet av dessa utredningar och föreslår därför att motion 2023/24:996 (MP) yrkande 34 lämnas utan åtgärd.

PFAS och hormonstörande ämnen

Under det förra riksmötet behandlade utskottet ett antal motionsyrkanden om förbud och begränsningar av PFAS och hormonstörande ämnen (bet. 2022/23:MJU6). De uttalanden som utskottet då gjorde, och som redovisats ovan, är fortfarande lika aktuella. Med hänvisning till det arbete som pågår föreslår utskottet därför att motionerna 2023/24:897 (MP) yrkande 5, 2023/24:991 yrkandena 9 och 10 (V), 2023/24:1996 (S) yrkande 1 och 2023/24:2629 (S) yrkande 34 avslås.

Enligt den svenska handlingsplanen för cirkulär ekonomi kan miljömåls-systemet komma att kompletteras med etappmål eller andra mål för de strömmar som bedöms som prioriterade, bl.a. livsmedel. Mot denna bakgrund ger det som anförts i motion 2023/24:991 (V) yrkande 12 inte anledning till någon åtgärd från utskottets sida. Därmed avstyrks yrkandet.

Information, märkning och e-handel

Utskottet konstaterar att utmaningarna med information, märkning och kontroll relaterade till farligt kemikalieinnehåll, i synnerhet när det gäller internationell e-handel, redan i dag adresseras på flera arenor. Utskottet vill i detta sammanhang ändå passa på att framhålla vikten av att arbetet fortsätter och i förekommande fall intensifieras. Utskottet noterar att det finns ett globalt och harmoniserat system för klassificering och märkning av kemikalier (GHS), men eftersom den globala handeln via internet ökar ser utskottet framför sig att det kan behövas ytterligare åtgärder i internationella forum för att säkerställa att människor och miljö i så hög utsträckning som möjligt skyddas från riskerna med kemikalier. Utskottet har förtroende för att regeringen och Kemikaliemyndigheten har en fortsatt hög ambitionsnivå i

arbetet med dessa frågor, såväl inom EU som på internationell och nationell nivå. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2023/24:376 (SD) yrkande 4, 2023/24:897 (MP) yrkande 3, 2023/24:991 (V) yrkandena 1, 6 och 11 och 2023/24:1067 (S) inte motiverar någon åtgärd från riksdagens sida. Därmed föreslås att yrkandena avslås.

Inrättande av ett europeiskt substitutionscenter

Substitution av oönskade ämnen är en förutsättning för att uppnå en giftfri, cirkulär ekonomi. Kemikaliemyndigheten har självfallet en central roll i arbetet med att substituera, och därutöver ser utskottet mycket positivt på det substitutionscentrum som Rise sedan flera år tillbaka har regeringens uppdrag att vara värd för. Centrumet samlar och sprider den kunskap som finns inom området kemisk substitution, bl.a. i form av vägledning, stödmaterial och utbildningar. Målet är att få fler företag och offentliga aktörer att komma igång och ersätta farliga kemikalier med bättre alternativ. Utskottet bedömer att det även på EU-gemensam nivå finns goda exempel på åtgärder för att på olika sätt skynda på substitution av farliga ämnen. Utskottet noterar att den europeiska kemikaliemyndigheten Echa arrangerar EU-gemensamma nätverk och workshoppar om samverkan om substitution för företag i leverantörskedjan. Myndigheten tillhandahåller även information om hur bl.a. företag kan arbeta systematiskt med substitution. Med hänvisning till det som nu anförts anser utskottet att motion 2023/24:897 (MP) yrkande 4 inte bör leda till någon åtgärd från riksdagens sida. Motionen avstyrks.

Uppdrag till Kemikalieinspektionen

Som redovisats ovan har regeringen i nuläget inga planer på att ge Kemikaliemyndigheten ett uppdrag att ta fram och genomföra en ny handlingsplan för en giftfri vardag. Utskottet kan konstatera att myndigheten hade ett sådant regeringsuppdrag under 2010–2020 men ser inte heller något behov av ett förnyat motsvarande uppdrag. Därmed föreslår utskottet att motion 2023/24:991 (V) yrkande 5 avslås.

Utskottet noterar att Kemikalieinspektionen arbetar med att informera och vägleda de företag som återvinner, importerar eller tillverkar varor med återvunnet innehåll och att myndigheten kontinuerligt samverkar med såväl företag som myndigheter och andra intressenter för att företagen ska fasa ut skadliga ämnen från sina produkter. Utskottet ser mycket positivt på detta arbete och anser att motion 2023/24:991 (V) yrkande 30 mot denna bakgrund kan lämnas utan åtgärd.

Utskottet välkomnar lagstiftningspaketet Ett ämne, en bedömning, som kommissionen presenterade i slutet av förra året. Enligt utskottet innehåller paketets tre delar många intressanta förslag för att förbättra riskbedömningen av kemikalier, och utskottet vill här särskilt peka på förslaget om att skapa en EU-gemensam plattform för kemikaliedata. Utskottet ser med intresse fram emot den fortsatta lagstiftningsprocessen, men för att inte föregripa det arbetet

anser utskottet att motion 2023/24:897 (MP) yrkande 7 bör lämnas utan åtgärd. Därmed föreslår utskottet att yrkandet avslås.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkandena 2022/23:MJU6 Kemikaliepolitik, 2022/23:MJU7 Vattenvård och 2022/23:MJU10 Cirkulär ekonomi samt utlåtande 2022/23:MJU4 EU:s strategi för hållbara och cirkulära textilier. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av de nämnda betänkandena och det nämnda utlåtandet.

Reservationer

1. **Övergripande åtgärder för en cirkulär och giffri ekonomi, punkt 2 (V)**

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 2 och avslår motion

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 9, 10 och 13.

Ställningstagande

År 2022 presenterades för första gången en kartläggning av hur cirkulär Sveriges ekonomi är. Generellt brukar Sverige placera sig relativt högt i denna typ av rapporter som jämför hållbarhet mellan länder i form av index. I rapporten *The Circularity Gap Report Sweden (2022)* visar analyser av hur Sverige konsumerar material (alltifrån livsmedelsvaror och konsumtionsvanor till bostäder och mobilitet) att Sverige endast är cirkulärt till 3,4 procent. Det globala genomsnittet ligger på 8,6 procent. När det kommer till resursutvinning och resursanvändning visar det sig att Sverige hör till de länder som ligger lägst i undersökningen. Sverige har 0,13 procent av världens befolkning men använder 3 procent av världens resurser. Enligt en rapport från det tyska naturvårdsverket (2018) behöver materialfotavtrycket hållas inom gränsen 5–8 ton per person och år till 2050. Sverige förbrukar för närvarande ca 25 ton per person och år. För Sveriges del innebär det att vårt materialfotavtryck behöver minska med 70–80 procent till 2050 för att vi ska kunna hålla oss inom den planetära gränsen för hållbar resursanvändning. Sverige bör därför anta mål om minst 75 procents minskning av materialfotavtrycket i Sverige till 2050.

2. Övergripande åtgärder för en cirkulär och giftfri ekonomi, punkt 2 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 9, 10 och 13 samt
avslår motion
2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Naturresurserna är begränsade och vi är alla beroende av robusta ekosystem för vår ekonomiska utveckling och välfärd. Därför behövs en övergång till en cirkulär ekonomi och ett resurseffektivt samhälle. Den linjära ekonomin behöver även ställas om till en cirkulär ekonomi för att vi ska kunna minska utsläppen i den omfattning som Parisavtalet kräver.

Sverige har en strategi och handlingsplan för cirkulär ekonomi, där sex prioriterade strömmar pekas ut: plast, textilier, livsmedel, förnybara och biobaserade råvaror, bygg- och fastighetssektorn samt innovationskritiska metaller och mineral. Cirkulär ekonomi – Strategi för omställningen av Sverige och Cirkulär ekonomi – Handlingsplan för omställning av Sverige utgör plattformen för arbetet, och det är centralt att arbetet utifrån strategin och handlingsplanen tas vidare och växlas upp.

För att möjliggöra en övergång till en mer cirkulär ekonomi krävs bl.a. att delningsekonomi och klimatsmarta tjänster främjas. Vidare behöver arbetet för omställning och utfasning av resursintensiva produkter intensifieras.

3. Hållbar design, produktion och konsumtion, punkt 3 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 3–5 och
avslår motionerna

2023/24:1521 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 16 och
2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 22.

Ställningstagande

Vi lever i ett konsumtionssamhälle där det krävs hög konsumtion för att hålla liv i en hög ekonomisk tillväxt. Att produkter håller kortare tid ökar avfallsmängderna och motverkar effektivt utnyttjande av naturresurserna i enlighet med en cirkulär ekonomi. För att hålla nere koldioxidutsläppen måste vi förlänga användandet av produkter och öka återanvändning och materialåtervinning. Detta kräver politiska initiativ genom stärkt reglering. Initiativ från marknaden och konsumenter kan ta oss i rätt riktning men kommer att vara otillräckligt för att nå en hållbar cirkulär ekonomi i tid.

EU-kommissionen presenterade 2022 ett förslag till ekodesignförordning. Syftet med förordningen är att ge möjlighet att reglera produkters hållbarhet genom hela deras livscykel. Jag och mitt parti välkomnar initiativet, och unionen rör sig så sakteliga mot lagstiftning som ska sätta stopp för planerat åldrande och tvinga producenter att ta hänsyn till hållbarhet, reparerbarhet, återanvändbarhet samt uppgraderbarhet när produkter utformas. Men man behöver inte vänta in att EU ska ta beslut i frågan. Frankrike har visat vägen med att vara först i världen med lagstiftning mot s.k. planerat åldrande i produkter. Sedan januari 2021 måste även tillverkare av vissa elektroniska produkter som mobiltelefoner och laptoppar dessutom upplysa kunderna om möjligheterna att reparera produkterna. Mitt parti har länge arbetat för att få till åtgärder som förlänger livslängden för det som produceras, främst elektroniska produkter. Klimatkrisen kräver åtgärder här och nu och vi kan inte alltid invänta initiativ från EU. Regeringen bör därför återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder planerat åldrande i produkter. Vidare bör regeringen återkomma med förslag på reglerande krav på relevanta produkters reparationsmöjligheter, hållbarhet och återanvändbarhet.

Inom handeln förekommer det att nya varor slängs och ofta sker detta efter att dessa varor först har förstörts. Detta resursslöseri har konstaterats vid försäljning av t.ex. kläder, skor, möbler och sportartiklar. Förfarandet har noterats både när det gäller fullt fungerande men reklamerade varor och för nya osålda varor. Det förekommer att varor med säkerhetsrisker, såsom hjälmar, förstörs på grund av avtal med leverantörerna. Men enligt en artikel i Expressen den 6 september 2021, skriven av forskare vid avdelningen för strategiska hållbarhetsstudier vid Kungliga Tekniska högskolan, är det huvudsakligen inte varor med säkerhetsrisker som slängs. Skälet är snarare en rädsla för att varorna ska komma ut på marknaden och hota nyförsäljningen. Rapporter från ett antal länder i Europa visar dessutom att världens största e-handelsföretag slänger miljontals nya varor varje år. E-handelsföretagen har enorma lager, bl.a. i Sverige, och erbjuder sina leverantörer möjligheten att lagra sina produkter. Priset för denna lagring ökar med tiden och till slut kan

det komma till ett läge där det är billigare att kassera produkterna än att ha dem kvar i lager.

Jag och mitt parti anser att detta är ett oacceptabelt resursslöseri som ger negativa klimat- och miljökonsekvenser. Enligt studier kommer ungefär hälften av människans utsläpp från materialanvändning och resten från fossil energianvändning. Det finns även en social dimension i denna problematik eftersom många människor saknar ekonomiska resurser att köpa nya produkter och skulle kunna nyttja det som slängs. En reglering för att förhindra detta resursslöseri vore önskvärd på EU-nivå, men en sådan kan dröja. Det finns dock medlemsländer, bl.a. Tyskland och Frankrike, som redan har infört en sådan reglering. I dessa länder får företag sedan 2020 inte slänga osålda produkter. I stället måste dessa doneras, återanvändas eller i sista hand återvinnas. Regeringen bör därför återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder handeln att slänga nya varor.

4. Hållbar design, produktion och konsumtion, punkt 3 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 22 och avslår motionerna

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 3–5 och

2023/24:1521 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 16.

Ställningstagande

På hushållsnivå kan relativt enkla åtgärder bidra till en mer effektiv vattenförbrukning. Jag och mitt parti vill att det genom skarpare ekodesignkrav sätts högre standarder på utformningen av produkter redan i tillverkningsfasen. Genom nationella riktlinjer och i förlängningen EU:s ekodesigndirektiv vill jag och mitt parti se krav på att bl.a. toaletter, duschar och blandare ska vara vattensnåla. Toaletter som är snålspolande eller använder gråvatten (dvs. från bad, disk och tvätt) är redan vanligt förekommande, och studier gör gällande att vattenförbrukningen i ett hushåll kan minska med upp till 50 procent med rätt typ av åtgärder. Det är också av betydelse att det offentliga föregår med gott exempel och främjar vattensnål teknik vid renoveringar av sina fastigheter samt i högsta möjliga mån premierar sådan teknik där det är lämpligt inom offentlig upphandling. Jag och mitt parti finner det också relevant att se över hur det gröna skatteavdraget kan

breddas för att kunna beviljas privatpersoner och hushåll som gör vattenbesparande investeringar i hemmet, t.ex. genom att byta ut duschar och toaletter. Det skulle stimulera fler till att vidta sådana åtgärder och på sikt minska vår samhälleliga vattenförbrukning.

5. Hållbar design, produktion och konsumtion, punkt 3 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1521 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 16 och avslår motionerna

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 3–5 och

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 22.

Ställningstagande

När vi minskar vattenförbrukningen minskar också vattenbristen och behovet av nya vattentäkter och nya vattenreningsverk och avloppsreningsverk. Jag och mitt parti anser att det behövs ett brett arbete med att minska onödig vattenanvändning och regeringen behöver därför bl.a. verka för att vattenförbrukning under produkters livscykel ska inkluderas i EU:s ekodesigndirektiv.

6. Återanvändning och återvinning i offentlig verksamhet, punkt 4 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 11.

Ställningstagande

Den offentliga sektorn har stora möjligheter att påverka klimatomställningen och miljöarbetet i en mer progressiv riktning. Att införa en lag om offentlig

avyttring vore ett sätt att driva på den cirkulära omställningen. Myndigheter och kommuner har bl.a. mycket möbler och elektronik som när det inte längre behövs i högre grad borde gå till återanvändning och återvinning. Det skulle kunna innebära att mycket mer material återanvänds. Det kan då handla om exempelvis inredning eller elektronik. Jag och mitt parti vill därför att det tillsätts en utredning om hur en sådan lag skulle kunna utformas.

7. Företagens förutsättningar för att bidra till återanvändning och återvinning, punkt 5 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 11 och
avslår motionerna
2023/24:770 av Larry Söder (KD) och
2023/24:2260 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Föregångare bland organisationer och företag har börjat ställa om och utveckla cirkulära affärsmodeller, men stora delar av näringslivet har fortfarande en lång väg kvar att gå. För att möjliggöra en övergång till en mer cirkulär ekonomi krävs bl.a. statligt stöd till företag som vill utveckla cirkulära affärsmodeller.

8. Återanvändning och återvinning av textilier, punkt 6 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S) och Jytte Guteland (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 43 och 44 samt
avslår motion
2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 13.

Ställningstagande

Textilier och textilavfall hanteras i dag på ett sätt som inte är långsiktigt hållbart. Enligt uppgifter från EU-kommissionen ligger det högt upp på listan över globala miljö- och klimatbelastningar. Den nuvarande regeringen har remitterat ett förslag om att främja återvinning av textilier och separat insamling av textilavfall. Förslaget innebär att medborgare ska sortera textilavfall särskilt, liksom övrig återvinning, och att kommunerna får ansvar för insamling av textilavfallet. Denna förändring är i linje med det EU-direktiv som kräver separat insamling av textilavfall från 2025. Vi anser att Sverige bör ligga i framkant när det kommer till att återvinna och återanvända textilier och att öka den cirkulära hanteringen av textilavfall. För oss är det viktigt att kommunerna själva får bestämma hur insamlingssystemet ska utformas och att de också får i uppdrag att informera allmänheten om hur man kan återanvända textilier på bästa sätt. Vi följer remissyttrandena över förslaget noggrant.

9. Återanvändning och återvinning av textilier, punkt 6 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 13 och avslår motion

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 43 och 44.

Ställningstagande

Att förlänga livslängden och hållbarheten på textilier innebär stor miljö- och klimatnytta eftersom det minskar beroendet av jungfruligt material och öppnar för att använda svensk skogsråvara i högre utsträckning. Genom ett producentansvar skulle mängden insamlade textilier öka kraftigt och rent av leda till ett överskott av textilavfall i Sverige. I dag skickas mycket av de textilier som inte går till förbränning till utlandet, vilket är en enorm resursförlust då de där ofta förbränns eller hamnar på deponi. En försvinnande liten andel av det exporterade återbrukas eller materialåtervinns. Jag och mitt parti vill i stället att textiliernas livslängd förlängs, på plats här i Sverige. Det kan vi göra genom att stärka möjligheterna till en storskalig infrastruktur för sortering och fiberåtervinning, något som näst intill saknas helt i dag men som skulle gynna den växande svenska textiltillverkningen genom att ge den

tillgång till återvunnen och giftfri insatsvara. En möjlig väg skulle kunna vara inom ramen för Industriklivet.

10. Återvinning av elektronik, punkt 7 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S) och Jytte Guteland (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 45.

Ställningstagande

Elavfall har allra störst påverkan på klimatet och bland detta ligger avfall i form av mobiltelefoner i topp. Trots det återvinns väldigt få mobiler i dag. Resultatet från olika undersökningar pekar på att det kan ligga mellan 20 och 25 miljoner mobiltelefoner som inte längre används i svenska hem eller på kontor. Vi anser att det är resursslöseri att mobiler ligger oanvända i svenska hem, särskilt eftersom de innehåller material som är viktigt för nyproduktion och mobiltelefonernas största miljöpåverkan är kopplad till gruvbrytningen. Elektronik är inte heller en förbrukningsvara som ska återvinnas så snabbt som möjligt. För elektronik är det mer avgörande att förlänga användningstiden för att uppnå maximal miljömässig nytta. Därför vill vi se ett utökat producentansvar och andra cirkulära styrmedel som bidrar till ökad insamling av oanvända mobiltelefoner så att en marknad kan skapas för i första hand återanvändning och i andra hand återvinning.

11. Återvinning av metaller och mineral, punkt 8 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 10–12 och
avslår motion
2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 19 och 80.

Ställningstagande

Klimatomställningen kommer att kräva en ökad mängd innovationskritiska metaller. I dag importerar Europa och Sverige till stor del dessa. Jag och mitt parti är öppna för att Sverige kan behöva bryta en del av dessa metaller inom landet för att minska vår egen sårbarhet och bidra till en hållbar klimatomställning i Europa. All gruvbrytning innebär dock en stor påverkan på miljön och för människor, och det kräver därför en gedigen miljöprövning. För att minska behovet av nya gruvor och nyutvinna råvaror behövs politiska åtgärder för att effektivisera användningen och återbruka och återvinna produkter i högre utsträckning. Kostnaden för effektivare resursanvändning och återbrukade produkter måste minska för att kunna konkurrera med produkter som nyttjar nyutvinna råvaror. Enligt min och mitt partis uppfattning måste det därför införas styrmedel så att det blir kostsammare att använda nyutvinna råvaror än återvinna. En utredning med detta syfte bör skyndsamt tillsättas och bör i direktiv ges i uppdrag att se över förutsättningarna för att införa kvotplikt för återvunnet material samt en marknad för återvinningscertifikat. Regeringen bör alltså ges i uppdrag att skyndsamt utreda lämpliga styrmedel som ekonomiskt främjar användandet av återvinna råvaror framför nyutvinna råvaror.

Det finns ett flertal faktorer som påverkar återvinningen av metaller i samhället. Basmetaller som järn, koppar och aluminium ur elektronikskrot har en förhållandevis god återvinningsgrad i Sverige. För bly är återvinningsgraden hög, framför allt genom insamling av blybatterier. Det saknas dock ofta kunskap om vilka mängder av metaller som ingår i en produkt som ska återvinnas. Ofta är metallerna dessutom blandade med varandra och andra ämnen, vilket gör att det blir dyrt att sortera ut metallerna. För många mindre vanliga metaller är återvinningsgraden fortfarande låg och har potential att öka. Inte minst gäller detta legeringsmetaller inom stålindustrin. Inom EU pågår en rad forskningsprojekt om designutveckling för elektroniska produkter för att effektivisera återvinning av metaller. Jag och mitt parti välkomnar dessa initiativ på EU-nivå men anser att Sverige samtidigt bör stärka kraven på producenterna att metallerna i varor som släpps ut på marknaden ska vara möjliga att återvinna. Regeringen bör därför återkomma med förslag på reglering som ställer krav på att varje enskild metall i produkter ska vara möjlig att återvinna. Sverige bör även verka inom EU för reglering som ställer krav på att varje enskild metall i produkter ska vara möjlig att återvinna.

12. Återvinning av metaller och mineral, punkt 8 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkandena 19 och 80 samt avslår motion

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 10–12.

Ställningstagande

Produktionen av metaller är energiintensiv och utvinningen av metaller är ofta starkt miljöpåverkande. Många metaller är även en bristvara, varför det också är särskilt viktigt att skapa cirkulära flöden för dessa material. Det behöver därför införas ett pantsystem på produkter som innehåller sällsynta metaller, exempelvis maskiner och elektronik, för att dessa metaller i hög grad ska kunna återvinnas.

13. Återvinning av fosfor och kväve, punkt 9 (SD, MP)

av Emma Nohrén (MP), Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:379 av Beatrice Timgren m.fl. (SD) yrkandena 3 och 7 samt

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Alla källor till utsläpp av fosfor och kväve behöver åtgärdas, och de källor som bidrar mest till belastningen bör prioriteras i arbetet med att bromsa övergödningen. Formas har nyligen fått i uppdrag att inrätta ett nationellt tioårigt program om hav och vatten, vilket vi välkomnar. Det finns potential för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel. Marknaden för dessa är dock mycket liten i dag, och det krävs därför en strategi på EU-nivå. En kvotplikt inom EU på inblandning av återvunnen fosfor och återvunnet kväve bör också utredas närmare.

14. Energiåtervinning, punkt 11 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S) och Jytte Guteland (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 49.

Ställningstagande

Vi anser att energiåtervinning bör betraktas som en sista utväg som endast ska övervägas när materialåtervinning inte är genomförbar.

15. Skrotningspremie, punkt 12 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 42 och
avslår motion
2023/24:2342 av Linda W Snecker m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Jag och mitt parti är positiva till att det har avsatts medel för att kunna införa en tillfällig skrotningspremie under 2024 för den som skrotar en äldre bil med förbränningsmotor och köper eller leasar en elbil. Denna satsning är dock inte tillräcklig eftersom den är för begränsad för att ge önskad effekt. Jag och mitt parti vill i stället att det införs en breddad skrotningspremie som innebär att man även ska kunna få premien om man skrotar sin uttjänta bil och i stället köper en begagnad miljöbil, en elcykel eller ett kollektivtrafikkort. Syftet med en sådan bred skrotningspremie är framför allt att minska utsläppen från bilmotorer, men även att minska biltrafiken totalt sett och därmed ge ytterligare positiva effekter såsom minskade föroreningar från vägbanor och buller.

16. Åtgärder för att förebygga och minska mängden avfall, punkt 13 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S) och Jytte Guteland (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 42 och avslår motion

2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 14.

Ställningstagande

Vi välkomnar EU-kommissionens mål att med förnyad lagstiftning dels minska omfattningen av onödiga förpackningar, dels öka möjligheten till återanvändning och återvinning. Men vi anser även att sådan lagstiftning ska underbyggas med vetenskapliga underlag och konsekvensanalyser ur ett miljö- och livsmedelsperspektiv så att vi uppnår ökad klimatnytta med eventuell ny lagstiftning.

17. Åtgärder för att förebygga och minska mängden avfall, punkt 13 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 14 och avslår motion

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 42.

Ställningstagande

Det är tydligt att olika nybyggnadsprojekt i dag hanterar avfallsfrågan helt olika, och det är av vikt att minimera det byggmaterial som går iväg som en avfallsfraktion. Jag och mitt parti vill därför bl.a. utreda effekterna av en styrande avfallstaxa specifikt för byggavfall.

18. Avfall som resurs, punkt 14 (S, C, MP)

av Emma Nohrén (MP), Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S) och Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 12,

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 16 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 41.

Ställningstagande

I den gröna omställningen måste avfall ses som en resurs som bör bevaras i kretsloppet genom att avfallet i så stor utsträckning som möjligt återvinns eller utnyttjas på ett resurseffektivt sätt. Avfallslagstiftningen behöver därför ses över eftersom lagstiftningen, som den är utformad i dag, ibland gör att lämpligt material inte kan komma till ny användning eftersom materialet klassas som avfall. Vi anser därför att det behövs en översyn av avfallslagstiftningen med målet att öka det cirkulära kretsloppet av produkter och material. För att förlänga resursers livslängd och värde vill vi också att EU tar fram en resurslagstiftning som komplement till avfallslagstiftningen.

19. Kommunalt avfall och verksamhetsavfall, punkt 15 (S)

av Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S) och Jytte Guteland (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 46 och

avslår motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 12.

Ställningstagande

Dagens producentansvar som berör verksamhetsavfall måste tydliggöras, utvecklas och styras mot mer återvinning. Det behöver finnas tydliga incitament för företag som tillverkar eller erbjuder tjänster som sätter ut byggprodukter och emballage på marknaden, och drivkrafterna för att återvinna verksamhetsavfallet behöver också stärkas. Förbättrad spårbarhet av verksamhetsavfall kommer inte bara att optimera återvinningsprocessen utan också att säkerställa att återvunna material uppfyller de nödvändiga standarderna och att efterfrågan på återvunnet material ökar.

20. Kommunalt avfall och verksamhetsavfall, punkt 15 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 12 och
avslår motion

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 46.

Ställningstagande

Under 2022 beslutades lag- och förordningsändringar som innebär att insamlingen av förpackningar från hushållet kommunaliseras. Att minska förpackningars miljöpåverkan och öka deras cirkularitet bör vara en prioriterad ambition, och jag och mitt parti har tidigare velat att det befintliga producentansvarssystemet ska utvecklas i nära samarbete med återvinningsindustrin i stället för att kommunalisera insamlingsansvaret. Nu är det ett faktum att insamlingsansvaret flyttas. En stor del av avfallsinsamlingen sker redan i dag hos kommunerna och det blir enklare och mer logiskt för vanliga konsumenter att lämna bl.a. förpackningar och gamla kläder på samma ställe. Det är viktigt att kommunerna får ersättning för de extra kostnader som insamlingen medför. Om kommunerna ska samla in avfall sker det på uppdrag av producenterna och de ska därför ersättas för detta. Samtidigt är det viktigt att de system som utformas för kommunal insamling utformas i samarbete med producenterna och att systemen blir kostnadseffektiva med hög miljönytta som främjar cirkulära flöden och marknader och inte leder till onödiga kostnader som i förlängningen belastar alla hushåll.

21. Handel med avfall, punkt 16 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 11.

Ställningstagande

Den internationella avfallsregleringen behöver reformeras för att möta utmaningen med teknik för att exempelvis utvinna kritiska råvarumaterial och avfall som består av kritiska råvaror som finns i olika länder. Baselkonventionen och olika OECD-regelverk bidrar i dag till att hämma handeln med potentiellt viktiga avfallsflöden. För att främja innovation inom den cirkulära ekonomin behöver det bli enklare att förflytta avfall mellan länder, samtidigt som man på ett ändamålsenligt sätt kan minimera risken för illegal dumpning i tredje-länder.

22. Avfall som innehåller PFAS, punkt 17 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 16.

Ställningstagande

När produkter som innehåller PFAS blir till avfall riskerar ämnena att spridas i miljön om avfallet inte hanteras på rätt sätt. PFAS kan t.ex. spridas via lakvatten från deponier eller via rökgaser från avfallsförbränning. Det saknas i dag kunskap om hur man på bästa sätt kan förstöra PFAS-ämnen, men forskning pågår. För att minimera risken för spridning till miljön via avfall är det lämpligt att alla produkter som innehåller PFAS klassas som farligt avfall så att de samlas in och hanteras säkert. Regeringen bör därför återkomma med förslag på sådan lagstiftning.

23. Brottslighet inom avfallsområdet, punkt 18 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkande 110.

Ställningstagande

Avfallsbrottsligheten är utbredd och ofta kopplad till annan organiserad brottslighet. Detta måste få ett stopp. Jag och mitt parti vill därför strama åt lagstiftningen om hantering av avfall och skärpa straffen för brott mot denna så att det avskräcker från såväl otillåten dumpning som otillåten export av avfall.

24. Digitala innovationer för minskat matsvinn, punkt 20 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 14 i denna del.

Ställningstagande

Att minska matsvinnet är bra för miljön på en mängd olika sätt. Det får inte vara mer ekonomiskt lönsamt att kasta mat som skulle kunna ätas av människor. Ett innovativt sätt att undvika detta är att ansluta sig till de digitala plattformar som är på snabb framväxt och som har till syfte att på ett enkelt sätt erbjuda en andrahandsmarknad för mat som är på väg att passera bästföredatum. Jag och mitt parti vill också förenkla och stötta det pågående arbetet med digitala innovationer för att skapa andrahandsmarknader.

25. Slamanvändning m.m., punkt 21 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 11 och avslår motionerna

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 16 och

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

När det gäller slam och återföring av växtnäring till jordbruket måste man ta hänsyn till säkerhet och växttillgänglighet. Det kan konstateras att både lantbrukare och konsumenterna i dag ofta är tveksamma till livsmedel som har producerats på jordbruksmark där slam har tillförts. Vidare kan det konstateras att enbart en mindre del fosfor i slammet i dagsläget är tillgänglig för upptag. Det behöver därför utvecklas bättre metoder för att möjliggöra en återcirkulation av växtnäring i en renare, mer attraktiv, form som är mer tillgänglig för upptag och som både producenter och konsumenterna kan acceptera. Det bör göra att slam i högre grad kan återföras som växtnäring.

26. Slamanvändning m.m., punkt 21 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 16 och avslår motionerna

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 11 och

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Avloppsslam, dvs. det slam som uppstår när avloppsvattnet renats i reningsverken, används i dag i viss utsträckning som växtnäring i jordbruket, främst för att återföra fosfor till marken. För avloppsreningsverken har det också varit ett enkelt sätt att bli av med stora avfallsmängder. Problemet är att avloppsslammet förutom fosfor innehåller en rad skadliga kemikalier och tungmetaller. Analyser av avloppsslam har visat på innehåll av bl.a. flamskyddsmedel, PFAS, läkemedelsrester och tungmetaller såsom kadmium. Dessa ämnen riskerar att ge negativa effekter såväl för miljön som för människor. Jag och mitt parti anser att avloppsslam ska hanteras som en resurs i en cirkulär ekonomi samtidigt som miljögifter inte ska cirkuleras i kretsloppet. Så fungerar dock inte den nuvarande spridningen av avloppsslam i Sverige. Regeringen bör därför återkomma med förslag på förbud mot spridning av avloppsslam.

27. Slamanvändning m.m., punkt 21 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 4 och avslår motionerna

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 11 och

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 16.

Ställningstagande

Alla källor till fosfor och kväve behöver åtgärdas, och de källor som bidrar mest till belastningen bör prioriteras i arbetet med att bromsa övergödningen. Det innebär bl.a. att det behöver tas fram genomförbara och kostnadseffektiva förslag på hur stallgödsel, avloppsslam/rötslam och matavfall kan utvecklas till en högvärdig resurs, bl.a. i form av biogödsel.

28. Internationellt arbete, punkt 22 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Över 90 procent av all plast som produceras globalt är framställd av fossila råvaror. Endast omkring 9 procent av all plast som produceras globalt blir återvunnen eller återanvänd. Plastskräpet orsakar påverkan för havslevande djur över hela världen, oavsett om plasten är biobaserad eller fossilt framställd. Plastskräp som kommer ut i naturen bryts med tiden ned till mikroplaster. Enligt Naturvårdsverket är dock kunskapsluckorna betydande när det gäller i vilken grad mikroplasterna påverkar människors hälsa och vår natur.

FN-länderna enades 2022 om att ta fram ett juridiskt bindande plastavtal. Målsättningen är att ett globalt plastavtal ska vara klart före utgången av 2024. Ett globalt avtal för att åtgärda plastens negativa påverkan på miljö och klimat är enligt mig och mitt parti helt nödvändigt, och nu krävs det att Sveriges regering verkar för att avtalet blir ett verkningsfullt verktyg för att åtgärda problemen. Sverige bör därför i förhandlingar om ett globalt avtal mot plastföreningar verka för ett ambitiöst avtal med skärpta krav på nationella åtgärder. Sverige bör också verka för en global målsättning om att all plast senast 2030 ska återvinnas eller återanvändas.

29. Innehållet i plaster och plastförpackningar, punkt 23 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7 och
avslår motionerna
2023/24:1205 av Serkan Köse (S) yrkande 2 och
2023/24:1520 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 3–6 och 8.

Ställningstagande

Endast 10 procent av all plast återvinnas i Sverige. En mycket stor del av plasten produceras av råolja och över 1 miljon ton plast eldas upp, vilket enligt Naturvårdsverket motsvarar 8 procent av Sveriges totala koldioxidutsläpp. Förutom den stora klimatpåverkan som denna ohållbara materialhantering ger orsakar den negativa effekter även för miljön och ekosystemen. Det finns i dag

hundratals olika plastprodukter på marknaden, vilket gör det svårt att återvinna plasten. Jag och mitt parti har vid ett flertal tillfällen framhållit behovet av stärkt reglering.

Ibland innehåller plastprodukter ämnen som är miljö- och hälsoskadliga, vilket gör att de inte lämpar sig för materialåtervinning, men i många fall är materialåtervinning inte möjlig eftersom plastprodukterna består av så olika typer av plast. Det är en ohållbar situation som enligt min och mitt partis uppfattning måste åtgärdas genom att det ställs högre krav på producenterna. Även om EU har antagit en i delar ambitiös handlingsplan för den cirkulära ekonomin får det inte begränsa den nationella rådigheten över skyndsamma nödvändiga åtgärder. Jag anser att det behövs en lagstiftning som innebär ökat producentansvar med krav på standardisering av plasttyper så att ökad återanvändning och återvinning möjliggörs. Genom att tillåta färre typer av plaster på marknaden och undvika att färga plaster skulle, enligt forskare vid Linköpings universitet, återvinningsmöjligheterna kunna stärkas. Vidare har Avfall Sverige i forskningsprojekt kunnat visa att det för väldigt många produkter är möjligt att ersätta de hundratals olika varianter av plast som används i dag med betydligt färre, kanske tioalet plastsorter. Regeringen bör därför återkomma med förslag på reglering för ökat producentansvar med krav på standardisering av plasttyper i syfte att öka återanvändningen och återvinningen.

30. Innehållet i plaster och plastförpackningar, punkt 23 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1520 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 3–6 och 8 samt avslår motionerna

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 7 och

2023/24:1205 av Serkan Köse (S) yrkande 2.

Ställningstagande

Plast är på många sätt ett användbart material, men det är också mycket problematiskt. När mitt parti satt i regeringen vidtogs en mängd åtgärder för en bättre plasthantering och för att minska utsläppen och öka cirkulariteten. Det återstår dock mycket arbete och det behövs ytterligare åtgärder för att öka materialeffektiviteten. Att underlätta för konsumenterna att återvinna plast skulle minska efterfrågan på jungfrulig plast och minska klimatavtrycken. I

dag kan det vara svårt att återvinna plast, dels för att det inte finns någon klar definition av vad plast är, dels för att det är svårt för konsumenterna att veta hur man ska återvinna produkter. Tydligare information på förpackningar samt förbud mot att blanda olika material skulle underlätta återvinningen av plaster. Att skapa slutna system för vissa produkter kan minska problemen med att det finns olämpliga kemikalier i viss plast som exempelvis inte får komma i kontakt med livsmedel. Det är därför viktigt att parallellt med att man ökar den cirkulära användningen av plast ser till att den plast som tillverkas fasar ut plast som innehåller skadliga ämnen eller ämnen som av andra skäl försvårar återvinning och återanvändning. Återvinning försvåras inte bara av skadliga kemikalier utan också av att många olika material blandas i samma produkt, vilket påtagligt försvårar sortering, något som behöver ses över. För att öka efterfrågan på återvunnen plast anser vi också att det behövs hårdare krav på en kvot av återvunnen plast som bör blandas in i olika plastprodukter.

Kommunerna bör tillsammans med avfallsföretagen ta ett större ansvar för att skapa beteendeförändringar på individnivå för att åstadkomma en ökad utsortering av plast. I dagsläget lämnas en stor del av plastavfallet inte till återvinning utan kastas i hushållssoporna, och det krävs därför ett aktivt åtgärdsarbete. Med enklare återvinning, klarare regler för vad plaster får innehålla, förbud mot farliga ämnen och krav på återvunnen råvara vid plasttillverkning kan vi minska mängden plast i samhället. Det ger en renare miljö och lägre klimatpåverkan.

31. Vissa övriga frågor om plast, punkt 24 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 15 och

avslår motion

2023/24:1520 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 7.

Ställningstagande

Sedan den 1 januari 2024 gäller förbudet mot engångsmuggar som innehåller mer än 15 procent plast. Därutöver kommer aktörer som erbjuder mat och dryck i engångsmatlådor också att behöva erbjuda lådor och muggar som kan återanvändas, en åtgärd som genomför EU-direktivet om engångsplast. I den senare delen behövs en livscykelanalys eftersom regelverket kan bli kontraproduktivt och svårhanterligt för exempelvis snabbmatsställen. Det

viktiga är att vi får bästa miljönytta av den nya lagstifningen. Därför behöver effekterna av dessa nya lagar följas noga för att säkerställa miljöeffektiva system och minimera onödiga administrativa bördor.

32. Vissa övriga frågor om plast, punkt 24 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:1520 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkandena 1, 2 och 7 samt avslår motion

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 15.

Ställningstagande

Fossila bränslen utgör i dag råvara för den absoluta merparten av all plast som produceras i världen. Klimatutsläppen från plast uppgår i dag till omkring 4 procent av världens samlade utsläpp. Då är hela plastens livscykel inräknad: produktion, användning och avfallshantering. Enbart vid Vattenfalls anläggning i Uppsala bränns hundratusentals ton fossil plast varje år. För Uppsala kommun innebär det att klimatutsläppen från förbränning av plast nästan är lika stora som utsläppen från biltrafiken i kommunen. Framöver räknar industrin med att plastanvändningen kan stiga, vilket innebär att även utsläppen stiger, om inte fler åtgärder sätts in.

Plast är på många sätt ett användbart material, men också mycket problematiskt. Plast består ofta av kemikalier som är farliga för människor och miljö, och på sikt bryts plast ned i mikroplaster som sprids i miljön. Plastskräp och mikroplaster medför svåra konsekvenser för både djur och människor och hela ekosystem. Miljöpartiet har i regeringen vidtagit en mängd åtgärder för en bättre plasthantering, för att minska utsläppen och öka cirkulariteten. Mycket arbete återstår, men det krävs fler åtgärder för att minska klimatutsläppen och nedskräpningen från plast. Det behövs en plaststrategi som innehåller ännu fler åtgärder för att minska efterfrågan på plast. Offentlig upphandling är ett exempel på hur man kan styra mot att upphandla alternativa material för att minska plastanvändningen, men även plastpåseskatten har tydligt visat att ett ekonomiskt incitament kan minska efterfrågan på en produkt påtagligt.

Många åtgärder som föreslås för att minska utsläppen längs hela plastens livscykel tar tid innan de kan ge effekt, men utsläppen från plasten måste minskas här och nu. Efterfrågan på och användningen av plast måste därför

minska och återvinningen av plast måste öka. Att utsläppsintensiteten hos plastmaterial många gånger kan vara lägre än för andra konventionella material räcker inte som argument för fortsatt eller ökad användning av plast, ett argument som hörts från plastbranschen. Plastanvändningen måste minska i absoluta mått och det behöver också införas förbud mot onödiga plastprodukter. Det pantsystem för dryckesflaskor i plast och metall som finns i dag har visat sig mycket effektivt och jag och mitt parti anser därför att det bör utredas om det skulle kunna införas pantsystem för fler plastprodukter, exempelvis byggplast eller plastburkar för livsmedel.

33. Nationell särreglering på kemikalieområdet, punkt 25 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Det är viktigt att skärpa kemikalielagstiftningen på EU-nivå för att uppnå en högre lägstanivå, men det är samtidigt rimligt att en högre politisk miljöambition i sig ska kunna vara ett skäl för att godkänna strängare regler i ett medlemsland inom EU. Sverige bör därför verka för att EU:s regelverk ger enskilda länder större möjlighet att införa strängare kemikalier regler för produkter av miljö- och folkhälsoskäl.

34. Översyn av EU:s kemikalielagstiftning, punkt 26 (S, V, MP)

av Emma Nohrén (MP), Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S), Jytte Guteland (S) och Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 2,
2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 2 och 4 samt

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 35.

Ställningstagande

EU:s nyligen antagna kemikaliestrategi syftar både till att uppnå en giftfri miljö med en högre skyddsnivå för människors hälsa och miljön och till att stärka konkurrenskraften hos EU:s kemiska industri. Åtgärderna i strategin innefattar bl.a. åtgärder för att ersätta och minimera farliga ämnen och för att fasa ut de mest skadliga kemikalierna som inte är nödvändiga för samhället från användning. Det är nu viktigt att den höga ambitionsnivån i kemikaliestrategin omsätts i lagstiftning. Framför allt EU:s kemikalielagstiftning Reach är i stort behov av förändringar för att förbättra hanteringen av kemikalier inom EU. En uppdatering av Reach har varit aviserad av kommissionen sedan länge men har skjutits upp och kommer nu sannolikt inte att kunna färdigställas före valet till EU-parlamentet 2024. Det är av yttersta vikt att revideringen av Reach genomförs så snabbt som möjligt och att arbetet präglas av en hög ambitionsnivå.

Vi anser att kemikalielagstiftningen behöver förändras och skärpas på en rad områden, exempelvis så att barns hälsa sätts i första rummet och att platser där barn vistas dagligen görs giftfria. Lagstiftningen behöver också skärpas för att beakta och förhindra miljö- och hälsofarliga effekter som uppstår genom en kombination av kemikalier (den s.k. cocktaileffekten). I dag finns en praxis för att reglera kemikalier gruppvis, så att kemikalier med samma eller liknande egenskaper automatiskt går under samma reglering, och detta bör tillämpas i större utsträckning. Beslutsprocesserna för tillståndsprövning och begränsningar av kemikalier måste snabbas på avsevärt eftersom det tillverkas långt fler ämnen som sätts ut på marknaden än vad systemet hinner hantera. Därför måste det bli möjligt att lagstifta om ämnen i grupp utifrån deras likartade kemiska struktur eller användningsområde. Sverige ska gå före och driva på EU:s arbete med översynen av Reachförordningen. Det är viktigt att vi får ett regelverk för gruppvis reglering och utfasning av ämnen samt förbud mot farliga kemikalier utifrån användningsområde och inneboende egenskaper eller kemisk struktur. Kemikalieinspektionen har god kompetens när det gäller att utveckla förslag för gruppvis reglering av kemikalier. Myndigheten har bl.a. varit med och tagit fram ett förslag om att kraftigt begränsa användningen av alla PFAS inom EU. Sverige bör utnyttja detta och låta Kemikalieinspektionen bidra till att fler kemikalier regleras på gruppnivå inom EU.

35. Åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen, punkt 27 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 och avslår motionerna

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1,

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 8, 17–22 och 25–27 samt

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 34.

Ställningstagande

Att i konsumentprodukter förbjuda eller starkt begränsa kemikalier som orsakar cancer är både regeringens och EU:s mål. I kommissionens Kemikaliestrategi för hållbarhet (COM(2020) 667) finns uttalade mål och strategier för hur man genom sänkta gränsvärden eller genom förbud kan minska negativa effekter på människors hälsa. Vi ser positivt på detta. Det är även viktigt att förbjuda eller begränsa ämnen som är skadliga för ekosystemet, särskilt svärnedbrytbara sådana, såsom PFAS.

36. Åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen, punkt 27 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 8, 17–22 och 25–27 samt

avslår motionerna

2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6,

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1 och

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 34.

Ställningstagande

Sverige har under lång tid legat i framkant internationellt när det gäller reglering av hälso- och miljöskadliga kemikalier. EU:s arbete har dock tagit stora kliv framåt på senare år och det krävs en ambitionshöjning från svensk sida för att Sverige inte ska halka efter. Likväl finns det utrymme för att gå före med nationella regleringar på områden där det inte finns EU-lagstiftning på plats. Det behövs en uttalad strategi för hur Sverige ska kunna uppnå en giftfri miljö när EU:s beslut på området brister eller dröjer längre än vad som kan anses acceptabelt för människors hälsa eller för miljön. Av just detta skäl har jag och mitt parti förslag på mer långtgående nationella regleringar och förbud mot de farligaste ämnena. Det står inte i motsättning till det mer långsiktiga påverkansarbetet gentemot EU. Det behövs en åtgärdsplan i närtid för nationella förbud mot och begränsningar av kemikalier. Regeringen bör därför återkomma med en åtgärdsplan för nationella förbud mot och begränsningar av kemikalier som inte bedöms regleras inom rimlig tid inom EU för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö.

Ftalater är samlingsnamnet på en grupp kemiska ämnen som är baserade på ämnet ftalsyra. Ftalater används bl.a. som mjukgörare i plast. Fyra ftalater anses vara så skadliga att de är förbjudna i alla varor i hela EU. Ett större antal ftalater är också förbjudna i leksaker. Ftalater kan läcka ut ur plast och tas upp av kroppen. Ett antal ftalater kan också påverka och skada fortplantningsförmågan. En del ftalater får människan i sig genom direktkontakt med bl.a. plaster och en del får vi i oss indirekt, t.ex. genom maten. Jag och mitt parti anser att de regleringar som finns är en början men att ämnena behöver fasas ut helt och att Sverige bör gå före med ett nationellt förbud i produkter som många människor kommer i kontakt med i vardagen. Det bör därför införas ett nationellt totalförbud mot ftalater i golv, tapeter, målarfärg, kosmetika, textilier, leksaker och barnavårdsartiklar. Sverige ska också på EU-nivå driva krav på totalförbud mot ftalater.

Bisfenoler är en grupp kemikalier, där bisfenol A (BPA) är den som har studerats mest. BPA är ett hormonstörande ämne som misstänks öka risken för exempelvis diabetes, hjärt-kärlsjukdomar hos vuxna och beteendestörningar hos barn. Ämnet används bl.a. för att göra plastprodukter hårdare. Bisfenol A har även använts i en mängd andra produkter, exempelvis kvitton och livsmedelsförpackningar och vid s.k. relining av rör. Vid förslitning eller skada släpper varan ifrån sig ämnet, och vi riskerar att få det i oss. Det finns nu förbud mot bisfenol A i barnmatsförpackningar, nappflaskor och kvitton och det får inte heller användas vid relining av dricksvattenrör, vilket är positivt. Bisfenol A är dock fortfarande ett vanligt ämne som finns i kroppen hos nästan alla människor. Frankrike har förbjudit bisfenol A i livsmedelsförpackningar. Det finns även andra bisfenoler, som nu i ökad utsträckning används för att ersätta BPA. De har inte studerats lika mycket som BPA, men

det finns starka skäl att anta att de också är skadliga. I en rapport från Kemikalieinspektionen 2017 identifierades 37 bisfenoler, utöver bisfenol A, som kan finnas på den europeiska marknaden och som kan vara hormonstörande. Det är hög tid att få bort exponeringen av bisfenoler och det bör därför införas ett nationellt totalförbud mot bisfenoler. Sverige ska också driva krav på förbud mot bisfenoler på EU-nivå.

Flamskyddsmedel används främst för att fördröja att ett material börjar brinna. De förekommer i textilier och möbler samt elektroniska produkter. Vissa av medlen är miljö- och hälsofarliga, inklusive att de i en del fall är misstänkt hormonstörande. Av de flera hundra olika flamskyddsmedlen finns ett sjuttiotal som innehåller brom. De bromerade flamskyddsmedlen är såvitt känt de mest problematiska eftersom de finns kvar länge i naturen, samlas i olika organismer, däribland människor, och ofta är giftiga. De läcker också lätt ut från vardagsprodukter till omgivningen. Flera av de farligaste flamskyddsmedlen är förbjudna i t.ex. elektroniska varor. Det förbudet bör utökas och regeringen bör därför införa ett nationellt förbud mot bromerade flamskyddsmedel. Vidare måste Sverige på EU-nivå driva krav på förbud mot bromerade flamskyddsmedel.

Ämnen som silver, triklosan och triklokarban tillsätts i bl.a. sportkläder, deodoranter, strumpor, tandborstar och tvättmaskiner för sina antibakteriella egenskaper. När de kommer ut i miljön kan de bidra till utvecklingen av resistent bakterier. Det bör därför införas ett förbud mot triklosan, triklokarban och silver som tillsatser i konsumentprodukter.

Siloxaner är en grupp ämnen som används i en mängd konsumentprodukter, såsom kosmetika, rengöringsmedel och färg. De utgör också beståndsdelar i silikon. Ämnena är långlivade och bryts inte ned när de ansamlas i djur och människor. Användningen av ett fåtal siloxaner har begränsats inom EU på grund av sina hälso- och miljöfarliga egenskaper, men det finns skäl att anta att hela gruppen av ämnen har skadliga egenskaper. Jag och mitt parti anser därför att det finns anledning att närmare utreda riskerna och behovet av begränsning av siloxaner.

Melamin är ett plastmaterial som ofta används till serviser för barn. Ämnet misstänks vara cancerframkallande och utreds för andra hälso- och miljöskadliga egenskaper. Det är också svårnedbrytbart och sprids lätt i miljön. Tester visar att ämnet kan läcka ut vid användning av melaminprodukter, t.ex. om man dricker varm dryck ur en kopp av melamin. Melamin har nyligen förts in på EU:s lista över särskilt farliga ämnen. Målet är att ämnena på listan ska fasas ut, men jag och mitt parti anser att det kan finnas skäl för Sverige att gå före med åtgärder. Regeringen bör därför utreda riskerna med melamin och om användningen bör begränsas.

37. Åtgärder för att minska förekomsten av farliga ämnen, punkt 27 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1 och

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP) yrkande 34 och
avslår motionerna

2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 och

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 8, 17–22 och 25–27.

Ställningstagande

För 50 år sedan tog Sverige initiativ till Stockholmskonferensen, som blev startskottet inte bara för globalt miljösamarbete utan också ett mer omfattande miljöarbete i Sverige. Internationellt samarbete innebär att vi i Sverige får värdefulla kunskaper från övriga världen som gör att vi också ständigt kan förbättra vårt miljöarbete. Sverige bör därför vara starkt pådrivande internationellt för att särskilt farliga ämnen i större utsträckning ska omfattas av befintliga konventioner eller nya ramverk.

Vidare anser jag och mitt parti att det finns behov av att införa styrmedel och stödssystem för att fasa ut skadliga kemikalier i byggmaterial.

38. PFAS och hormonstörande ämnen, punkt 28 (S)

av Anna-Caren Sätherberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Tomas Kronståhl (S) och Jytte Guteland (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2629 av Anna-Caren Sätherberg m.fl. (S) yrkande 34 och
avslår motionerna

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 5,

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 9, 10 och 12 samt

2023/24:1996 av Magnus Manhammar (S) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi och vårt parti anser att det är viktigt att Sverige aktivt verkar för en lagstiftning där miljö och människor skyddas från skadeverknningar av hormonstörande ämnen.

39. PFAS och hormonstörande ämnen, punkt 28 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 9, 10 och 12 samt avslår motionerna

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 5,

2023/24:1996 av Magnus Manhammar (S) yrkande 1 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 34.

Ställningstagande

Per- och polyfluorerade alkylsubstanser (PFAS) återfinns i dag nästan överallt i miljön. Ämnena har använts sedan 1950-talet och förekommer i en mängd olika produkter, bl.a. textilier, pappersförpackningar, kosmetika, mobiltelefoner och brandskum. PFAS kallas också för evighetskemikalier, eftersom de inte bryts ned i naturen. De kan också sprida sig långa sträckor via luft och vatten och finns därför i dag över hela jorden. Vi vet att en rad PFAS är reproduktionsstörande och flera misstänks vara cancerframkallande för människor. Tusentals olika ämnen tillhör gruppen PFAS och för de allra flesta saknas kunskap om hälsoeffekterna, men det finns skäl att tro att alla är skadliga. Inom kemikalieindustrin har riskerna med PFAS länge varit kända, men producenterna har valt att inte offentliggöra denna information och dra tillbaka ämnena. I stället har de fortsatt att tillverka dem i allt större mängder som därmed har kunnat spridas i miljön och till människor genom vattnet vi dricker, maten vi äter och de saker vi omger oss med. Att det har kunnat ske är en skandal och ett bevis på att dagens kemikalielagstiftning inte fungerar och måste skärpas.

Det kommer att ta lång tid att bli av med de PFAS-föreningar som redan finns i miljön, men det är av yttersta vikt att vi så snabbt som möjligt förbjuder dessa ämnen så att situationen inte förvärras ytterligare. Kemikalieinspektionen har tillsammans med kemikaliemyndigheter i fyra andra

europiska länder tagit fram ett förslag som kraftigt skulle begränsa användningen av alla PFAS inom EU. Enligt förslaget ska ämnena bara få användas när det är nödvändigt för hälsa och säkerhet, eller där det är kritiskt för samhället och alternativ saknas. Förslaget behandlas nu inom EU och beslut inväntas sedan av kommissionen och EU:s medlemsländer. Jag och mitt parti välkomnar förslaget och vill att det genomförs snarast utan att urvattnas. Regeringen måste därför på EU-nivå verka för att det förslag om kraftig begränsning av alla PFAS som lagts fram av Kemikalieinspektionen tillsammans med andra europeiska myndigheter genomförs i sin helhet.

Förslaget om att kraftigt begränsa användningen av PFAS kan träda i kraft tidigast 2025. Jag och mitt parti anser därför att Sverige redan nu bör gå före och införa nationella förbud på de områden där det är möjligt. Det är särskilt angeläget att förbjuda PFAS i varor som barn kommer i kontakt med och i konsumentprodukter som används frekvent i vardagen och där det finns stor risk att ämnena tas upp av kroppen. Danmark har redan infört förbud mot PFAS i livsmedelsförpackningar och öppnar för förbud på fler områden. Ett nationellt förbud mot PFAS bör därför införas för varor som barn kommer i kontakt med samt i textilier, kosmetika och varor som kommer i kontakt med livsmedel.

Vi får i dag främst i oss PFAS via inomhusmiljön samt via mat och dricksvatten. Även om PFAS skulle förbjudas i dag kommer ämnena att fortsätta att cirkulera i miljön under lång tid framöver på grund av de utsläpp som redan skett, och vi kommer även i framtiden att kunna finna dem i livsmedel. Myndigheterna måste arbeta för att minska människors exponering via mat och vatten. Det kan t.ex. ske genom att stoppa försäljning av mat från förorenade områden och uttag av dricksvatten från förorenade vattendrag samt genom sanering av dessa. För att vägleda och fokusera myndigheternas arbete behövs utpekade etappmål inom ramen för miljömålssystemet. Regeringen bör därför inom ramen för miljömålssystemet införa etappmål om att mat och dricksvatten ska vara fria från PFAS.

40. PFAS och hormonstörande ämnen, punkt 28 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 5 och
avslår motionerna
2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 9, 10 och 12,
2023/24:1996 av Magnus Manhammar (S) yrkande 1 och

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkande 34.

Ställningstagande

Kemikalier kan vandra mellan olika material, t.ex. från plast in i ett livsmedel. Regler om livsmedelsförpackningar finns i kontaktmaterialförordningen, som riktar sig till såväl tillverkare av material och produkter som livsmedelsföretagare. Av förordningen framgår att materialet under normala och förutsebara användningsförhållanden inte får överföra ämnen till livsmedlet i sådana mängder att det utgör en fara för människors hälsa, medför en oacceptabel förändring i livsmedlets sammansättning eller medför en försämring av livsmedlets smak- och luktegenskaper. Men trots det finns det frågetecken kring vissa ämnen och möjligheterna att införa nationella bestämmelser. I artikel 6 i förordningen anges det att ”om kommissionen inte har beslutat om sådana särskilda åtgärder som avses i artikel 5 i kontaktmaterialförordningen får medlemsstaterna behålla eller införa nationella bestämmelser”. Danmark har med stöd av denna bestämmelse beslutat om ett nationellt förbud mot PFAS i material av kartong och papper som kommer i kontakt med livsmedel. Jag och mitt parti anser att Sverige bör göra detsamma.

41. Information, märkning, kontroll och e-handel, punkt 29 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD), Beatrice Timgren (SD) och Rashid Farivar (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 och avslår motionerna

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3,

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 1, 6 och 11 samt 2023/24:1067 av Helén Pettersson och Åsa Karlsson (båda S).

Ställningstagande

Handeln via internet tar ständigt nya marknadsandelar och det är ett bekvämt och enkelt sätt för konsumenter att införskaffa varor från hela världen. Kemikalieinspektionen har framfört att nya förutsättningar har lett till att kontrollen av produktsäkerhet och regelefterlevnad inte är fullt ut anpassad för e-handel. Kemikalieinspektionen arbetar därför på flera arenor för att möta

denna utmaning. Internationell e-handel har kontrollerats inom ramen för ett nordiskt samarbete, och gränskontroller har utförts i samverkan med Tullverket. Kemikalieinspektionen har initierat och är ordförande för ett projekt om tillsyn av e-handel inom ramen för EU-samverkan.

Trots Kemikalieinspektionens alla ansträngningar förekommer det fortfarande okontrollerad e-handel som innebär att otaliga produkter som innehåller skadliga ämnen kommer in i landet. Speciellt allvarligt är det när billiga leksaker som innehåller skadliga ämnen importeras. För att skydda våra barn måste Kemikalieinspektionen skyndsamt och målmedvetet accelerera arbetet med att förhindra att dessa skadliga produkter kommer in i landet.

42. Information, märkning, kontroll och e-handel, punkt 29 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 1, 6 och 11 samt avslår motionerna

2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4,

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3 och

2023/24:1067 av Helén Pettersson och Åsa Karlsson (båda S).

Ställningstagande

Det finns i dag en internationell kemikaliestrategi genom FN under förkortningen SAICM (Strategic Approach to International Chemicals Management). Här fattas beslut om vilka viktiga kemikaliefrågor man ska arbeta med på global nivå. Målet var att till 2020 uppnå en säker hantering av kemikalier som minimerar de negativa effekterna för människor och miljö. År 2015 antogs t.ex. ett frivilligt globalt program för information om kemiska ämnen i varor. Det övergripande målet nåddes dock inte till 2020 och förhandlingar pågår nu om en ny global överenskommelse. Jag och mitt parti anser att detta strategiska arbete är av betydande värde för att minska spridningen av farliga kemikalier, men att det också behövs bindande avtal på internationell nivå. Den nya överenskommelse som är under förhandling omfattar inte kemikalier i varor. Eftersom konsumentprodukter är en betydande källa till de skadliga kemikalier människor utsätts för anser jag och mitt parti att det behövs större insatser för att minska exponeringen. Ett första steg är att känna till kemikalieinnehållet i varorna. Det saknas dock i dag krav på internationell nivå för att säkerställa att det finns information om

kemikalieinnehållet i konsumentprodukter. En viktig åtgärd vore därför att införa en global standard för transparens i fråga om kemikalier i material och produkter. En sådan standard kan utvecklas och hanteras inom ramen för befintliga internationella samarbeten på kemikalieområdet. Sverige bör därför verka för en global standard för transparens i fråga om kemikalier i material och produkter.

Inom EU är det krav på att alla företag som producerar eller för ut produkter på marknaden redovisar innehållet av särskilt farliga ämnen. Varor som köps direkt av privatpersoner via nätet från företag utanför EU omfattas dock inte av detta, vilket underminerar arbetet med att fasa ut dessa kemikalier. Regeringen bör därför ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att undersöka och ge förslag på hur privatimporterade produkters innehåll av farliga kemikalier ska deklarerars.

Som konsument är det i dag mycket svårt att veta vilka produkter som innehåller PFAS och andra hälso- och miljöskadliga kemikalier. I väntan på att dessa ämnen fasas ut helt och hållet är det rimligt att ge konsumenter möjlighet att fatta välgrundade beslut. Den som vill ska kunna undvika att köpa produkter som innehåller farliga kemikalier, och för det krävs lättillgänglig information. I dag har konsumenter rätt att få reda på om en vara innehåller ämnen som finns med på EU:s kandidatförteckning över särskilt farliga ämnen (s.k. SVHC) där bl.a. ett tiotal PFAS finns med, men för att få denna information måste man fråga återförsäljaren, som då har 45 dagar på sig att ta fram informationen. Det är en omständlig process och sannolikt känner få konsumenter till denna rättighet. I stället borde produkter som innehåller PFAS och andra särskilt farliga ämnen märkas för att ge informationen direkt till konsumenter vid köptillfället. Regeringen bör därför återkomma med förslag på lagstiftning som innebär att produkter som innehåller PFAS och andra särskilt farliga ämnen måste märkas.

43. Information, märkning, kontroll och e-handel, punkt 29 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 3 och avslår motionerna

2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4,

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 1, 6 och 11 samt

2023/24:1067 av Helén Pettersson och Åsa Karlsson (båda S).

Ställningstagande

Många farliga ämnen och kemikalier kommer i dag in till Sverige och EU via import och e-handel. Detta innebär stora problem när det gäller kontroll men också när det gäller återvinning och avfallshantering. Utan innehållsdeklaration är det svårt att på rätt sätt ta hand om ett ämne. Sverige bör därför vara drivande i EU för att utforma regler som tar itu med e-handelns och importens negativa delar. Kanske är det dags för ett system liknande gränsjusteringsmekanismen för koldioxid (CBAM).

44. Inrättande av ett europeiskt substitutionscenter, punkt 30 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

Sedan 2017 finns Substitutionscentrum, som vägleder företag, organisationer och offentlig sektor i arbetet med att identifiera onödigt farliga kemikalier och hitta bättre alternativ i allt från produkter till processer. Centrumets uppdrag är att vara Sveriges katalysator för substitution av farliga kemiska ämnen och bidra till att Sverige når miljö kvalitetsmålet En giftfri miljö och till genomförandet av EU:s kemikaliestrategi. Substitutionscentrum samlar och sprider den kunskap som finns inom området kemisk substitution, bl.a. i form av vägledning, stödmaterial och utbildningar. Centrumet har blivit mycket uppskattat och de goda exemplen bör växlas upp på EU-nivå. Jag och mitt parti anser därför att Sverige ska ta initiativ till och verka för att det inrättas ett europeiskt substitutionscentrum som ska underlätta för företag att ersätta farliga ämnen med mindre farliga ämnen eller alternativ teknik.

45. Uppdrag till Kemikalieinspektionen, punkt 31 (V)

av Andrea Andersson Tay (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 5 och 30 samt avslår motion

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 7.

Ställningstagande

Mellan 2010 och 2020 genomförde Kemikalieinspektionen på regeringens uppdrag en satsning på en handlingsplan för en giftfri vardag. Målet var framför allt att skydda barn och unga. Bland annat analyserades över 6 000 varor för att identifiera om de innehöll skadliga ämnen, och många varor som visade sig innehålla förbjudna kemikalier plockades till följd av detta bort från marknaden. Kemikalieinspektionen bidrog som en del i handlingsplanen också till utvecklingen av det gemensamma arbetet på kemikalieområdet inom EU. Jag och mitt parti anser att satsningen var framgångsrik och att regeringen därför bör ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att återuppta arbetet med en handlingsplan för en giftfri vardag.

Ökad återanvändning av begagnade produkter är en viktig del av den cirkulära ekonomin. Många begagnade produkter innehåller dock skadliga kemikalier som i dag är förbjudna eller begränsade. Äldre leksaker kan innehålla flamskyddsmedel och ftalater, stoppade möbler kan innehålla flamskyddsmedel och gamla ullfilter kan innehålla giftiga malmedel som ddt, för att ta några exempel. Det är viktigt att dessa varor inte fortsätter att cirkulera och därmed utsätta människor för risker. Kemikalieinspektionen bör därför få i uppdrag av regeringen att samverka med aktörer på andrahandsmarknaden för att motverka detta.

46. Uppdrag till Kemikalieinspektionen, punkt 31 (MP)

av Emma Nohrén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 7 och avslår motion

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkandena 5 och 30.

Ställningstagande

Ett mycket aktuellt område är hur Sverige arbetar för att minska förekomsten av PFAS, och här har vi gått före med nationell lagstiftning. Vidare har 37 myndigheter, bl.a. Försvarmakten, och forskningsinstitutioner undertecknat en gemensam avsiktsförklaring om att samarbeta för att minska riskerna med och öka kunskapen om PFAS. Nu krävs det också att detta ger fortsatt effekt i det praktiska miljöarbetet och att Sverige fortsätter att driva på arbetet i EU. Det här är exempel på hur man kan hantera en grupp kemikalier. På samma sätt behöver arbetet inom andra områden utvecklas, både för enskilda ämnen och för cocktaileffekter. Här ser vi också att AI rätt använt kan vara till hjälp med att övervaka, upptäcka och riskutvärdera kemikalier. Jag och mitt parti anser därför att Kemikalieinspektionen bör få i uppdrag att utveckla och utöka arbetet med digitalisering och riskvärderingar med hjälp av AI.

Särskilt yttrande

Skrotningspremie, punkt 12 (V)

Andrea Andersson Tay (V) anför:

Jag och mitt parti välkomnar att det har avsatts medel för att kunna införa en tillfällig skrotningspremie under 2024 för den som skrotar en äldre bil med förbränningsmotor och köper eller leasar en elbil samt att ett förslag till en förordning om detta nu remissbehandlas. Eftersom detta är i linje med min och mitt partis politik avstår jag från att reservera mig.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2023/24:49 Riksrevisionens rapport om hantering av uttjänta solcellspaneler och vindturbinblad.

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:107 av Margareta Cederfelt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återvinning av uttjänta solcellspaneler och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:291 av Lina Nordquist (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:299 av Lina Nordquist (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att samordna och centralisera arbetet för minskat matsvinn och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga tydliga uppföljningsbara mål för minskat matsvinn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strategiska åtgärder för cirkulär matanvändning och minskat matsvinn och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:373 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett bonus malus-system för avfall och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hushållsnära insamling måste kombineras med samhällsekonomisk effektivitet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att glas kan vara mindre lämpligt att samla in i hushållsnära insamlingsssystem och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att reformera den internationella avfallsregleringen och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur brottslighet i samband med förvaring av avfall kan bekämpas och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:376 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att man i allt arbete med att reglera kemikaliers användning måste utgå från vetenskaplig evidens och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hanteringen av kemikalier i stor utsträckning kan skötas på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för kemikalielagstiftningen så att inte småföretag missgynnas i avgiftsfördelningen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kemikalieinspektionen måste förstärka och prioritera arbetet med att förhindra import av farliga ämnen via e-handel, speciellt produkter riktade till barn, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda eller starkt begränsa cancerogena och svårnedbrytbara ämnen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla och sträva efter lägre kostnader för ansökningar rörande kemikalier för svenska företag och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:379 av Beatrice Timgren m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att på EU-nivå se över förutsättningarna för en kvotplikt på icke-jungfrulig fosfor och kväve och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arbetet på EU-nivå med återvunnen fosfor och kväve och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs en helhetsstrategi i arbetet för att reducera problemen med plast i marin miljö och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör verka för att fokus i forskning rörande mikroplaster bör riktas mot de minsta plastpartiklarna av nanostorlek och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mer långsiktigt stöd bör erbjudas berörda kommuner vad gäller strandstädning och tillkännager detta för regeringen.

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta internationellt för att stödja länder som drabbats av mycket plastavfall, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärder bör vidtas för att minska den totala användningen av plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att produkter som förenklar återvinning av plast högre upp i avfallshierarkin bör uppmuntras och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte totalförbjuda enskilda plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att harmonisera kemikalielagstiftningen och EU:s vatten- och havsmiljölagstiftning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om metodutveckling för att slam i högre grad ska kunna brännas och säkert återföras som växtnäring med hög tillgänglighet till upptag och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av vilka styrmedel som kan användas för återcirkulation av växtnäring från säker hantering av slam och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler djurslag och fler sorters slaktavfall ska kunna brännas i gårdspannor och värmeverk och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:424 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vindkraftsexploaterer ska fondera medel för framtida rivning av vindkraftverken och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:432 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de regelverk som reglerar återvinning och återanvändning av metaller och mineral och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:438 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på tidssatta och mätbara

- nationella mål för omställning till cirkulär ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta mål om minst 75 procents minskning av materialfotavtrycket i Sverige till 2050 och tillkännager detta för regeringen.
  3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder planerat åldrande i produkter och tillkännager detta för regeringen.
  4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på reglerande krav på relevanta produkters reparationsmöjligheter, hållbarhet och återanvändning och tillkännager detta för regeringen.
  5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder handeln att slänga nya varor och tillkännager detta för regeringen.
  6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda hur ett förbud mot att slänga dubbla livsmedel inom livsmedelshandel kan utformas och tillkännager detta för regeringen.
  7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på reglering för ökat producentansvar med krav på standardisering av plasttyper i syfte att öka återanvändning och återvinning och tillkännager detta för regeringen.
  8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i förhandlingar om ett globalt avtal mot plastföroreningar bör verka för ett ambitiöst avtal med skärpta krav på nationella åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
  9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för en global målsättning om att all plast senast 2030 ska återvinnas eller återanvändas och tillkännager detta för regeringen.
  10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att skyndsamt utreda lämpliga styrmedel som ekonomiskt främjar användandet av återvunna råvaror framför nyutvunna råvaror och tillkännager detta för regeringen.
  11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på reglering som ställer krav på att varje enskild metall i produkter ska vara möjlig att återvinna och tillkännager detta för regeringen.
  12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för förslag på reglering som ställer krav på att varje enskild metall i produkter ska vara möjlig att återvinna och tillkännager detta för regeringen.
  15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa ett etappmål om återföring av kväve och fosfor

- till livsmedelsproduktionen i enlighet med Miljömålsberedningens förslag och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på förbud mot spridning av avloppsslam och tillkännager detta för regeringen.
  17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på producentansvar för textilier som omfattar kostnadsansvar för hela livscykeln och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:571 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utvärdera införandet av kravet på att lämna matavfall och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:580 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nystart av soptipp ska vara förenat med en deponering av återställningskostnaderna till länsstyrelsen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:612 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att om möjligt göra en översyn av regelverket för företag, verksamheter och föreningar för återvinning av grovavfall och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:615 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över miljölagarna så att sprängmassor och schaktmassor vid väg och andra infrastrukturbyggen ska kunna användas om igen på bygglatsen och inte behöva köras till deponi och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:626 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för båtklubbar att ansvara för omhändertagande av glykol, spillolja och batterier genom gemensam miljöstation i anslutning till båtklubben och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:770 av Larry Söder (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av möjligheten att ta tillbaka sålda produkter för att kunna säljas på nytt och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:780 av Robert Stenkvist (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa tillståndsplikten för verksamhet med yrkesmässig deponering av avfall och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skärpning av villkorsbrott vid avfallshantering och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa kraven för markägare som upplåter sin mark för avfallshantering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att näringsförbud avseende deponi och avfallsförvaring ska kunna ges till markägare som missköter sig, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att näringsmässig avfallsdeponering inte bör få läggas inom vattenskyddsområden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla avfallsupplag som ligger på samma plats längre än tre år ska räknas som deponi och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:822 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om klassning av miljöfarligt avfall och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:897 av Emma Nohrén m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör vara starkt pådrivande internationellt för att särskilt farliga ämnen i större utsträckning omfattas av befintliga konventioner eller nya ramverk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska gå före och driva på EU:s översynsarbete med kemikalielagstiftningen Reach så att regler för en gruppvis reglering och utfasning av samt förbud mot farliga kemikalier utifrån användningsområde och inneboende egenskaper eller kemisk struktur snarast uppfylls, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU ska arbeta för att reglera e-handels negativa effekter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att ett substitutionscenter ska införas på europeisk nivå och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, liksom Danmark, ska använda sig av artikel 5 i

- kontaktmaterialförordningen och införa nationella bestämmelser (artikel 6 i kontaktmaterialförordningen) om ett nationellt förbud mot PFAS i material av kartong och papper som kommer i kontakt med livsmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i EU ska driva gemensamma krav på redovisning av kemikalieinnehåll i byggmaterial och att kemikalieinnehållet ska framgå av innehållsdeklarationen och tillkännager detta för regeringen.
  7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Kemikalieinspektionen i uppdrag att utveckla och utöka arbetet med digitalisering och riskvärderingar med hjälp av AI och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:901 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av avfallslagstiftningen med målet att öka det cirkulära kretsloppet av produkter och material och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda effekterna av en styrande avfallstaxa för byggavfall från nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:991 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för en global standard för transparens gällande kemikalier i material och produkter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på förändringar av Reach och övrigt kemikalierregelverk inom EU och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU:s regelverk ger enskilda länder större möjlighet att införa strängare kemikalierregler på produkter av miljö- och folkhälsoskäl och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Kemikalieinspektionen att ta fram förslag till reglering av fler grupper av kemikalier på EU-nivå och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Kemikalieinspektionen att återuppta arbetet med en handlingsplan för en giftfri vardag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Kemikalieinspektionen att undersöka och ge förslag på hur privatimporterade produkters innehåll av farliga kemikalier ska deklarerars och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en åtgärdsplan för nationella förbud och begränsningar av kemikalier som inte bedöms regleras inom rimlig tid inom EU för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen på EU-nivå ska verka för att det förslag om kraftig begränsning av alla PFAS som lagts fram av Kemikalieinspektionen tillsammans med andra europeiska myndigheter genomförs i sin helhet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nationellt förbud mot PFAS bör införas på varor som barn kommer i kontakt med samt i textil, kosmetika och varor som kommer i kontakt med livsmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som innebär att produkter som innehåller PFAS och andra särskilt farliga ämnen måste märkas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen inom ramen för miljömålssystemet bör införa etappmål om att mat och dricksvatten ska vara fria från PFAS och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som innebär att alla produkter som innehåller PFAS klassas som farligt avfall och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nationellt totalförbud mot ftalater i golv, tapeter, målarfärg, kosmetika, textilier, leksaker och barnvårdsartiklar bör införas och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige på EU-nivå ska driva krav på totalförbud mot ftalater och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nationellt totalförbud mot bisfenoler bör införas och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige på EU-nivå ska driva krav på förbud mot bisfenoler och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör införa ett nationellt förbud mot bromerade flamskyddsmedel och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige på EU-nivå ska driva krav på förbud mot bromerade flamskyddsmedel och tillkännager detta för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett förbud mot triklosan, triklokarban och silver som tillsatser i konsumentprodukter bör införas och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda riskerna med siloxaner och om användningen bör begränsas och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda riskerna med melamin och om användningen bör begränsas och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Kemikalieinspektionen att samverka med aktörer på andrahandsmarknaden för att minska cirkulationen av begagnade produkter innehållande hälsoskadliga ämnen som innebär risker vid användning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:996 av Per Bolund m.fl. (MP):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en övergång från en linjär ekonomi till en cirkulär och resurseffektiv ekonomi och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta utifrån strategin och handlingsplanen för cirkulär ekonomi som Regeringskansliet tagit fram och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja företag som vill utveckla cirkulära affärsmodeller, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska resursförbrukningen till inom planetens gränser och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja delningsekonomi och klimatsmarta tjänster samt intensifiera arbetet för utfasning och omställning av resursintensiva produkter och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbränning av vissa plastsorter ska förbjudas och att skapa incitament för cirkulering och raffinering av returplast för att få igång bättre återanvändning av plast och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom bl.a. krav på produktdesign och produkters livslängd verka för att saker ska hålla längre och gå att reparera och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pantsystem bör införas på fler slag av förpackningar och produkter och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett pantsystem på produkter som innehåller sållsynta metaller, som exempelvis maskiner och elektronik, för att dessa metaller i hög grad ska kunna återvinnas och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att implementera styrmedel och stödsystem för att fasa ut skadliga kemikalier i byggmaterial och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för en cirkulär ekonomi för mineraler och metaller och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1067 av Helén Pettersson och Åsa Karlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontrollera importerat skinn och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1096 av Markus Wiechel och Victoria Tiblom (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett avskaffat tillståndskrav när det gäller kompostering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skapa möjligheter att tillåta biogasproduktion av kadaver och slaktavfall och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en stimulans för inhemsk tvätt och granulering av återvunnen plast och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över arbetet för att införa ett gemensamt pantsystem i hela Norden och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1133 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för ett nationellt pantsystem för batterier och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1205 av Serkan Köse (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraftigt överväga att öka investeringar i återvinningsinfrastruktur för plast, inklusive moderna teknologier för sortering och materialåtervinning, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett utökat producentansvarssystem för plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1253 av Martina Johansson och Malin Björk (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ekonomiska garantier kan utställas för dem som bedriver deponiverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att aktuell kommun ska få ta del av tilldömda skadestånd från företag som brutit mot avfallsreglerna och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1263 av Anders Ådahl (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa incitament och regelverk för att motverka matsvinn i livsmedelshandeln och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1375 av Larry Söder (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Sveriges roll i implementeringen av kemikaliestrategin och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1400 av Ann-Sofie Alm (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utreda ett nationellt ansvar för upprensning av internationellt skräp på västkustens stränder och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att verka för att EU ser ett gemensamt ansvar för att få upp plast ur havet och från våra stränder och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1519 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom ett nationellt mål, lagkrav och andra styrmedel verka för att minska resursförbrukningen till inom planetens gränser och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom bl.a. krav på produktdesign och produkters livslängd verka för att saker ska hålla längre och gå att reparera och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbränning av vissa plastsorter ska förbjudas och om att skapa incitament för cirkulering och raffinering av returplast för att få igång bättre återanvändning av plast och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1520 av Emma Nohrén m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den totala plastanvändningen och inom det arbetet se över utvecklade möjligheter att åstadkomma minskad efterfrågan på fossilbaserade plastprodukter och ökad efterfrågan på biobaserad och återvunnen plastråvara i de fall plasten behövs och fyller en funktion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda vissa engångsprodukter och ersätta med hållbara produkter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram kriterier för vad plaster får innehålla för att förenkla återvinning av plaster och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla återvinning genom att det på förpackningar tydligt ska framgå vilka material de består av och hur de ska återvinnas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla återvinning genom att inte blanda olika material i samma förpackning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut kemiska ämnen som försvårar plaståtervinning så att mer kan återvinnas och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att fler pantsystem införs när det gäller förpackningar och produkter gjorda av plast och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på att nya plastprodukter ska göras helt eller delvis av återvunnen råvara och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1521 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att vattenförbrukning under produkters livscykel ska inkluderas i EU:s ekodesigndirektiv och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1633 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa tillståndskravet på varmkomposter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1759 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatorisk anslutning till det svenska pantsystemet för saftflaskor av pet-typ och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1768 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införande av pantsystem för färgpatroner och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1770 av Michael Rubbestad (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatoriskt mottagande av importburkar och flaskor och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1784 av Rickard Nordin (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett producentansvar för fritidsbåtar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1808 av Rickard Nordin (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stryka tillståndskravet för varmkompost i avfallsförordningen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1873 av Emma Nohrén m.fl. (MP):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minimera tillförsel av fosfor och kväve till våra vatten genom att verka för att det tas fram genomförbara och kostnadseffektiva förslag på hur stallgödsel, avloppsslam/rötslam och matavfall kan utvecklas till en högvärdig och giftfri resurs och att det i odlingen inte tillsätts större giva av gödselmedel än växterna tar upp under säsongen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nytt etappmål om ökad återföring av fosfor och kväve till livsmedelsproduktionen i enlighet med Miljömålsberedningens förslag och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för att det införs en kvotplikt på inblandning av en minsta mängd återvunnen fosfor och kväve i mineralgödsel och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1996 av Magnus Manhammar (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att all användning av högfluorerade ämnen (PFAS) så snart som möjligt bör fasas ut inom både Sverige och EU och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att inom relevanta internationella organ få till ett globalt förbud mot högfluorerade ämnen (PFAS) och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2244 av Mats Green (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa krav på återvinning av glykol och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2260 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att möjliggöra för företag att laga och sälja vidare tidigare trasiga produkter från privatpersoner för att öka graden av cirkulär ekonomi och därmed kunna återvinna fler produkter och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2342 av Linda W Snecker m.fl. (V):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en skrotningspremie och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2363 av Sanne Lennström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge kommuner och myndigheter tydligare befogenheter att agera för att omhänderta uttjänta och övergivna fiskebåtar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2453 av Rickard Nordin m.fl. (C):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en översyn av kraven i ekodesigndirektivet i syfte att snabbare fasa ut smutsiga energibovrar och främja mer energieffektiv och klimatsmart teknik och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett införande av en skrotningspremie för oljepannor i syfte att minska de fossila utsläppen och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av en bred skrotningspremie för uttjänta fordon och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2485 av Stina Larsson m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt mål om att Sverige ska ha en cirkulär ekonomi på plats till 2040 och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att införa en lag om offentlig avyttring och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att producentansvaret bör utvidgas och att kommunerna med insamlingsansvar för förpackningar från hushåll i samverkan med producenterna bör finna effektiva lösningar som gynnar en cirkulär ekonomi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur en infrastruktur för en industriell textilåtervinning i Sverige kan främjas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa det nationella målet för matsvinn och främja digitala innovationer för att främja en andrahandsmarknad och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet att följa upp hur den nya lagstiftningen om att aktörer som erbjuder mat och dryck i engångsmatlådor också behöver erbjuda det i lådor och muggar som kan återanvändas fungerar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se förbrukade varor som resurser och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet att tillämpa ett riskbaserat synsätt och göra en helhetsbedömning mellan målkonflikterna kring en giftfri miljö och resurseffektivitet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja vattensparande åtgärder och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2536 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att förebygga marin nedskräpning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2578 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av strukturella åtgärder för cirkulär livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Tillväxtverket i uppdrag att utreda lämpliga steg för utvecklingen av

ett centrum för cirkulära system för livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2599 av Kerstin Lundgren och Mikael Larsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av ett producentansvar för fritidsbåtar och ett nationellt system för skrotbåtar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att klargöra ansvarsfördelning för alla ”ägarlösa” skrotbåtar som i dag finns i våra skärgårdar och sjöar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2629 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en omställning till en mer cirkulär ekonomi är en förutsättning för att klara miljömålen och tillkännager detta för regeringen.
- 27.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hav och sjöar ska klaras från övergödning och försurning, att den biologiska mångfalden ska säkras i åar och älvar och att gifter och plast inte ska spridas i havet och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser att gifter och plast inte ska spridas i havet.

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att spridningen av mikroplaster till haven måste stoppas och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige aktivt bör verka för en lagstiftning där miljön och människor skyddas från skadeverkningar av hormonstörande ämnen och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör driva på EU för skärpta kemikalielagar och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att skapa både jobb och en renare miljö genom implementeringen av kemikaliestrategin och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en cirkulär ekonomi för att nå klimatmålen, bevara den biologiska mångfalden och skapa fler nya jobb och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i den gröna omställningen ska avfall ses som en resurs som bör återvinnas eller utnyttjas på ett resurseffektivt sätt så långt som möjligt och tillkännager detta för regeringen.

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vi välkomnar EU-kommissionens mål och ambitioner om att minska omfattningen av onödiga förpackningar och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör ligga i framkant när det kommer till att återvinna och återanvända textilier och att den cirkulära hanteringen av textillavfall bör öka och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna själva ska få bestämma hur insamlingssystem för textilier ska utformas och att de också bör få i uppdrag att informera allmänheten om hur man kan återanvända textilier på bästa sätt och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett utökat producentansvar och andra cirkulära styrmedel som bidrar till ökad insamling och återanvändning och återvinning av oanvända mobiltelefoner och småelektronik och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dagens producentansvar för verksamhetsavfall måste tydliggöras och utvecklas och styras mer mot återvinning och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att energiåtervinning bör betraktas som en sista utväg, endast att övervägas när materialåtervinning inte är genomförbar, och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att bekämpa avfallsbrottsligheten och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sambandet mellan miljöbrott och den organiserade brottsligheten och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de nya utredningarna om miljöbrott och myndighetsuppdragen som tillsatts av den tidigare socialdemokratiska regeringen är viktiga steg för att minska riskerna för människors hälsa, för miljön och för att trycka tillbaka den organiserade brottsligheten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:2633 av Fredrik Olovsson m.fl. (S):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de regelverk som reglerar återvinning och återanvändning av metaller och mineral och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP):

110. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa dumpningen av avfall såväl på land som i vatten och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2**Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet**

Motion	Motionärer	Yrkanden
32. Motioner som bereds förenklad		
2023/24:291	Lina Nordquist (L)	
2023/24:299	Lina Nordquist (L)	1–3
2023/24:373	Martin Kinnunen m.fl. (SD)	3–5 och 13
2023/24:376	Martin Kinnunen m.fl. (SD)	1–3 och 8
2023/24:379	Beatrice Timgren m.fl. (SD)	19–25 och 28
2023/24:403	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	12 och 58
2023/24:424	Tobias Andersson m.fl. (SD)	4
2023/24:432	Tobias Andersson m.fl. (SD)	15
2023/24:438	Andrea Andersson Tay m.fl. (V)	1, 6, 15 och 17
2023/24:571	Sten Bergheden (M)	
2023/24:580	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2023/24:612	Sten Bergheden (M)	
2023/24:615	Sten Bergheden (M)	
2023/24:780	Robert Stenkvist (SD)	1–6
2023/24:822	Mikael Larsson (C)	
2023/24:897	Emma Nohrén m.fl. (MP)	6
2023/24:996	Per Bolund m.fl. (MP)	12, 14, 15 och 18
2023/24:1096	Markus Wiechel och Victoria Tiblom (båda SD)	1, 2, 4 och 5
2023/24:1133	Jan Ericson (M)	
2023/24:1205	Serkan Köse (S)	1
2023/24:1253	Martina Johansson och Malin Björk (båda C)	1 och 2
2023/24:1263	Anders Ådahl (C)	
2023/24:1375	Larry Söder (KD)	
2023/24:1400	Ann-Sofie Alm (M)	1 och 2
2023/24:1519	Elin Söderberg m.fl. (MP)	17, 20 och 66
2023/24:1633	Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C)	4
2023/24:1759	Michael Rubbestad (SD)	
2023/24:1768	Michael Rubbestad (SD)	

2023/24:1770	Michael Rubbestad (SD)	
2023/24:1784	Rickard Nordin (C)	2
2023/24:1808	Rickard Nordin (C)	
2023/24:1873	Emma Nohrén m.fl. (MP)	5
2023/24:1996	Magnus Manhammar (S)	2
2023/24:2244	Mats Green (M)	
2023/24:2363	Sanne Lennström m.fl. (S)	
2023/24:2453	Rickard Nordin m.fl. (C)	32 och 34
2023/24:2485	Stina Larsson m.fl. (C)	9, 14 idd och 19
2023/24:2536	Markus Wiechel m.fl. (SD)	5
2023/24:2578	Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)	1 och 2
2023/24:2599	Kerstin Lundgren och Mikael Larsson (båda C)	1 och 2
2023/24:2629	Anna-Caren Säterberg m.fl. (S)	18, 27.2, 29, 36, 40, 53, 54 och 56
2023/24:2633	Fredrik Olovsson m.fl. (S)	10